

YENİ ÇAĞ



Paris Komünü'nün yüzüncü yıldönümü (1871—1971)

B A R I Ş V E S O S Y A L I Z M P R O B L E M L E R İ

«Yeni Çağ»ın bu sayısında, yüzüncü yıldönümü dolayısıyla Paris Komünü'ne geniş yer verilmiştir. Paris Komünü kahramanlarının aziz hatırasını anmaya «Enternasyonal» marşının sözleriyle başlıyoruz. Çünkü, bestekâr Pier Degeyter tarafından 1888 yılında bestelenmiş olan «Enternasyonal», Paris komünarlarından şair Öjen Potie tarafından Komün'ün en trajik günlerinde yazılmıştır.

Proletarya enternasyonalizminin bu kahramanlık marşı, komünistlerin emperyalizme karşı dünya çapında savaş yürütmekte oldukları günümüzde yeryüzünün her köşesinde gürleyerek yeni bir iyimserlik havası yaratmakta, yürekleri zafer azmiyle doldurmaktadır.

Uyan artık uykundan uyan,
Uyan esirler dünyası!
Zulme karşı hıncımız volkan;
Bu ölüm-dirim kavgası.

Tanrı, paşa, bey, ağa, sultan
Nasıl bizleri kurtarır!
Bizi tüm kurtaracak olan
Kendi kollarımızdır.

Yıkalım bu köhne düzeni
Biz başka âlem isteriz!
Bizi hiçe sayanlar bilsin:
Bundan sonra herşey biziz!

Yükselt kurtuluş bayrağını,
Zulmü rüzgârlara savur!
Körükle devrim ocağını,
Tavı gelen demire vur!

Bu kavga en sonuncu
Kavgamızdır artık,
Enternasyonalle
Kurtulur insanlık.

Bu kavga en sonuncu
Kavgamızdır artık,
Enternasyonalle
Kurtulur insanlık.

Hem fabrikalar hem de toprak
Herşey emekçinin malı.
Tufeyliye tanımayız hak,
Dünya emeğin olmalı.

Cellâtların döktükleri kan
Kendilerini boğacak,
Bu kan denizinin ufkundan
Kızıl bir güneş doğacak.

Bu kavga en sonuncu
Kavgamızdır artık,
Enternasyonalle
Kurtulur insanlık.

Paris Komünü

1871 1971

Paris Komünü'nün 100. yıldönümü konusunda «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin Prag'da örgütlediği uluslararası bir teorik konferans yapıldı. Bu konferansa 30 komünist ve işçi partisinin temsilcileri katıldı.

Derginin başyazarı K. Zarodof konferansı açış konuşmasında şunları söyledi:

«Teorik konferanslar ve «yuvarlak masa» toplantıları bizde artık zamanımızın aktüel teorik problemlerini kollektifçe görüşmenin ve kardeş partilerin çalışmalarında tecrübe değiş-tokuşunun eylemsel bir biçimi olarak yerleşmiş gibidir. Bunlar arasında, Marksistlerin, devrimci harekette ve Marksizm-Leninizm teorisinde gelişmenin tarihsel aşamalarına hasredilen uluslararası toplantıları önemli bir yer tutmaktadır.

Paris Komünü evrensel-tarihi önemde bir olaydı ve V. I. Lenin'in deyişiyle «dünya proletaryası»nın dâvasıydı. Komün ilk proleter devrimini ve işçi sınıfının ilk hükümetini teşkil ediyordu. Bizler, Komün'ü kutlarken, şanlı komünarlara, onların kahramanlığına, devrim savaşına tarihsel hizmetlerine gereken ilgi ve saygıyı göstermiş oluyoruz. Fransız ve uluslararası proletarya hareketinin gelişmesi üzerinde büyük bir etki yapan Komün, bugüne dek dünya devrim savaşçıları ordusu için tükenmez bir sosyal iyimserlik kaynağı olagelmıştır.

Paris Komünü tecrübesinin bize verdiği bellibaşlı ders nedir? Konferansa öncelik etmek gibi bir iddiadan uzak olarak, burada konuşmacıların değineceklerinden emin olduğumuz birkaç önemli noktayı, Komün'den çıkarılan ibret derslerini belirtelim:

— Toplumda işçi sınıfının mevzilerini ve köylüler de dahil olmak üzere diğer ilerici, devrimci güçlerle ittifakını sağlamlaştırma; komünist ve işçi partilerini güçlendirme ve Marksist-Leninist metanetlerini artırma gereği;

— burjuva egemenliğini devirme ve sadece sosyalist devrim yoluyla (ki bu devrimin biçimleri değişik olabilir) işçi sınıfı egemenliğini kurma olanağı; proletarya devletinin olanca gücünü, devrim düşmanlarına karşı, ya da bizim bugünkü değişimizle emperyalizmin bütün tahrik ve baltalamalarına karşı kesin savaş uğrunda kullanma hüneri;

— oportünist zikzaklara göz yummayan bir titizlik; devrimci ödevleri yerine getiririrken sapma yeltenişlerine karşı amansız bir savaş;

— çeşitli ülkeler proleterlerinin enternasyonal kardeşlik dayanışması; birbirlerine yardımcı ve destek olmaları.

Paris Komünü'nden çıkan ibret derslerinin gözden geçirilmesi, onun tarihsel rolünün belirlenmesi, komünist ve işçi partilerinin 1969 uluslararası danışma toplantısının ortaya koyduğu ödevin yerine getirilmesine, yani Marksist-Leninist teorinin yaratıcı biçimde geliştirilip derinleştirilmesine, proletaryanın tecrübesinin genelleştirilmesine yardımcı olmaktadır. Ve biz işte bunun için bu konferansımıza önem vermekteyiz.

Konferansta, Fransız Komünist Partisi Politbüro üyesi *Jak Düklo*, «Paris Komünü ve işçi hareketinin daha sonraki gelişmesi üzerinde Komün'ün etkisi» başlıklı bir rapor okumuştur.

Paris Komünü Ve işçi hareketinin daha sonraki gelişmesi üzerindeki etkisi

JAK DÜKLO

1848'deki kanlı savaşlar yüzünden son derecede zayıf düşen işçi sınıfı, 18 Mart 1871 devrimine doğru kendini yeniden toparlamıştı. Kapitalizmin ekonomik gelişme süreci içinde bu sınıf sayıca daha da artmış ve gücünün bilincine varmıştı.

İkinci imparatorluğun doğuşundan sonra birçok grevlerle sınıf savaşları alevleniyor, fakat apolitik görüşlerin etkilediği işçiler, kötü durumlarından tüm imparatorluk rejiminin değil, sadece efendilerin suçlu olduğu gibi bir düşünceye kapılıyorlardı. Buna rağmen, sömürü ve ezgi zoru altında işçi sınıfı muhalefette gitgide daha ciddi bir etken haline gelmekteydi. İmparatorluk bu etkeni gözönünde tutuyor, rejim amansız baskılarla işçilere çullanıyordu.

1871 yılında Fransa'nın birçok şehirlerinde I. Enternasyonal'in seksiyon-ları (şubeleri) vardı. Fakat K. Marks'ın öğretisi henüz Fransız proletar-yasının saflarına işliyebilmiş değildi. «Kapital» Fransızcaya çevrilmemişti, «Komünist Partisi Manifesti» ise pek az biliniyordu. Bütün bunlar da, o zamanlar prudoncu anarşizmin önemli bir ideolojik dirençle karşılaş-madan Fransız işçi hareketine belirli bir etki yapabilmesinin nedenini açıklıyordu.

K. Marks ve F. Engels, sosyalizmi ütopya olmaktan çıkararak bilim haline getirdiler. Marksizme kadarki sosyalizm, kapitalist üretimi ve sonuçlarını eleştiriyordu, fakat bunların mahiyetini açıklayabilmiş değildi. Dolayısıyla, kapitalizmin içyüzünü teorik olarak meydana çıkaracak durumda bulunmuyor ve onu sadece yetersiz bir düzen diye reddetmekle yetiniyordu. Kapitalist üretim sistemine karşı ciddi bir hücumla geçebilmek için, insanlığın gelişmesinde onun tarihsel yeri belirlenmeli ve başka bir sistemle, sosyalist üretim sistemiyle değiştirilmesi gereği belirtilmeliydi.

Şüphe yok ki, komünçüler, hattâ bunların I. Enternasyonal'e girenleri, bütün bunların pek de farkında değillerdi. Buna rağmen, 1871 yılı 18 Mart ayaklanması, başlangıçta yönetici sınıfın Fransız-Prusya savaşındaki ihanetine karşı ulusal karakterli bir hareket olarak doğmuş bulunmasına rağmen, sosyalist devrim problemini açıkça ortaya koydu.

İmparatorluğun devrilmesinden ve cumhuriyetin ilânından sonra (4. IX. 1870) iktidara gelen «Ulusal Savunma» hükümeti, Prusyalılardan ziyade, Paris'in kuşatılması koşulları içinde yoksulluklara yığılma dayanan ve çarpışmakta azimli olan Paris halkından korktuğunu eylemleriyle gösterdi. Ve bu hükümet, ülkenin savunulması için halkı harekete geçireceği yerde, Marks'ın deyişiyle, ulusal ihanet hükümeti olarak ortaya çıktı.

Bismark ordusunun Paris'i kuşatmasından iki gün sonra ve gerici general Orel de Paladin'in Ulusal Muhafız Gücü komutanlığına atan-masına cevap olarak, bu gücün 200 taburundan seçilen delegeler 3 Martta bir toplantı yaptılar. Ve Ulusal Muhafız Gücü Federasyonu Tüzü-ğünü kabul ettiler (Komün askerlerine «federatlar» adı verilmesi de bun-dan ileri gelmektedir).

Hükümetin birbirini izleyen gerici tedbirleri Paris halkının gittikçe öfkesini körükledi. Paris'in başkent olmaktan yoksun edilmesini öngören 10 Mart kararından sonra cumhuriyetçi altı gazete kapatıldı ve vâdeli senetlerle borçların örenmesi için bir kanun çıkarıldı. Bu son tedbir, borçlu olan birçok tüccar ve sanayici için ölümcül bir darbeydi. Bundan başka, savaş dönemi içinde ertelenen kira borçlarının derhal ödenmesi için de bir kanun tasarısı getiriliyordu. Birçok kiracı böylece sokağa atılabılırdı.

Satıldıklarını anlayan Parisliler, Alsas ve Loren'in bir kısmını Almanlara veren, ayrıca 5 milyar frank da harp tazminatı öngören bir barış antlaş-

ması imzalanmış olmasını hazmedemiyorlardı. Ateşli yurtsever ve demokrat Paris halkı, başlıca dertlerinden biri Parislileri dizginlemek olan halk düşmanı ve gerici hükümetten nefret ediyordu.

Gericiğin 18 Mart taarruzu arifesinde Paris halkının ilerici kesimini tecrit etmeyi düşünen Tier bir beyanname yayınladı ve «... üyeleri sadece komünist doktrinlerin adamları olan ve Paris'i yağmaya terketmeye hazır bulunan ayaklanma komitesini yoketmekte kesinlikle kararlı» olduğunu bildirdi.

Tier, Ulusal Muhafız Gücü'nün silâhlarını ele geçirme tecrübesinin suya düşmesi üzerine Versay'a kaçtı ve Paris'in boşaltılmasını emretti. K. Marks, durumu büyük bir isabetle değerlendirerek, Paris devrimcilerinin derhal Tier kuvvetlerine hücum etmeleri ve ta Versay'a kadar peşlerini bırakmamaları gerektiğini belirtiyordu.

18 Mart devrimine katılan bazı unsurların, savaşın hedeflerine dair tasavvurlarında sınırlı oldukları, Paris'in yoksun bulunduğu komünel özgürlükleri birinci plâna aldıkları ve bu suretle ayaklanmanın hedeflerine munisipal (*) bir karakter verdikleri apaçık ortadadır.

Çok geçmeden ön barış anlaşmasını onaylayan Tier, Almanya ve Fransa zengin sınıflarını aynı derecede tehdit eden devrim şehri silâhlı Paris ile hesaplama fırsatını artık yakaladığını düşünüyordu. Bu durumda, Paris halkı, Tier'in, Ulusal Muhafız Gücü birliklerinin toplarını ele geçirmek, yani başkenti silâhsızlandırmakta ilk adımı atmak maksadiyle hücumu geçmesi karşısında pasif bir seyirci olarak hareketsiz kalamadı.

Halk ayaklandı ve Tier'i plânından vazgeçmeye zorladı. Hükümet kuvvetlerinin Versay'a kaçması bir sürpriz olarak karşılandı ve hattâ Ulusal Muhafız Gücü Merkez Komitesi üyeleri arasında bir dereceye kadar şaşkınlık yarattı. Zira bunlar Paris Belediyesini ağır savaşlar vermeden ele geçirebileceklerine güvenmiyorlardı ve kendilerine düşecek sorumluluğu yüklenmeye hazır olmadıkları görölüyordu. Tier'in çekilmesinden süratle istifade edecek durumda olmıyan Merkez Komitesi, Parislileri 26 Mart Pazar günü Paris Komünü seçmeye çağırdı. Marks bunu hata sayıyordu: «... Merkez Komitesi, Komün'e yer açmak için yetkilerini teslim etmekte bir hayli acele etti» (K. Marks ve F. Engels, Toplu eserleri, c. 33, s. 172).

Tier'e gelince, o 18 Mart 1871 devrimine karşı, daha 1848 Şubat Devrimi döneminde düşünülen metodu uyguladı: Paris'i terketti. Maksadı, Ivri'den Sen Deni'ye kadar Paris'in doğu yarısını çeviren Prusyalıların hoşgörüsünden faydalanarak şehri kuşatmayı kısa veya uzunca bir süre içinde başarmaktı.

(*) Munisipal sosyalizm: Devrimci savaşı reddeden, sosyalizmi gerçekleştirmeyi sosyalistlerin başta olacağı şehir yönetiminde mümkün gören reformist akım.

Komün, başkentin belediye yönetimi değil, işçi sınıfının ilk iktidara gelme denemesiydi, ilk sosyalist hükümetti.

Ekonomide Komünün doğduğu âna kadar varolan çelişkilerin yükü tümüyle onun omuzlarına çökmüştü. Nispeten önemlice sanayi gelişmesine rağmen, proletaryanın ideolojik ve politik bilgice hâlâ epey zayıf olduğu durumda zanaatçı üretim biçimleri büyük bir rol oynuyordu. Proletaryanın ne birleştirici bir politik örgütü, ne de yığınsal meslek birlikleri (sendikaları) vardı. Apolitizm ve mütüalizm (*) konusundaki prudenist fikirler emekçilerin sınıfsal bilincinin gelişmesini yavaşlatmıştı. Bu durum I. Enternasyonal üyelerinde daha açık görülüyordu. Neo-Jakobenlere gelince, onlar, Büyük Fransız Devrimi'nin anıları ile daha çok coşuyorlardı.

Ve böyle olduğu halde, objektif mantık gereği olarak, Paris Komünü'nün başlangıçta kendisine katılan bazı elemanların sonradan çekilmeleri sonucunu doğurmasına bakmaksızın, gittikçe daha fazla sosyalist nitelik kazanması gerekiyordu.

Komünün aldığı birçok tedbir, 18 Mart devrimiyle doğan iktidarın burjuva-demokratik devrimi ödevlerini yerine getirdiğini gösteriyor. Kiraların kaldırılması, borçların ertelenmesi, özel işgücü kiralama yazıhaneleri pratiğine, bürokrasiye son verilmesi, memurların halk tarafından seçilmesi, gece çalışmasının durdurulması gibi tedbirler Komün'ün sosyal problemleri çözmeye yaklaşma tarzını yansıtıyor. Bu tedbirler, onun hem yapıcı yeteneklerini, hem de kendisini zayıflatan iç çelişkileri gösteriyor.

Emekçiler, Paris Komünü'nün işçi sınıfı ortak savaşı için büyük önemi olduğunu unutmıyacaklardır; çünkü V. İ. Lenin'in dediği gibi, Paris Komünü «... Avrupa proletaryasına, sosyalist devrimin ödevlerini somut olarak ortaya koymayı öğretmiştir» (Toplu eserleri c. 16, s. 453).

Komün, Paris'te burjuvazinin devlet egemenliğine son verdi. Bu egemenlik organlarından daimi ordunun yerine silâhlı halk gücünü meydana getirdi; zenginlerin çıkarlarını savunan polisi azaltmaya ve mekanizmasını basitleştirmeye çalıştı; duygu sömürücülüğünün âleti olan din kurumlarının rolünü-kilise ile devleti ayırarak — sınırladı; bağımsız denilen, fakat gerçekte bütünüyle sermayeye bağlı olan mahkemenin yerine de halkın seçtiği, halk önünde sorumlu bulunan ve halk tarafından yetkiden yoksun edilebilen yeni adalet organlarını getirdi.

(*) Mütüalizm: Küçük burjuva sosyalisti J. Prudon'un (1809—1865), sınıf savaşına hacet kalmadan, devrimsiz ve mülkiyet de kamulaştırılmadan, karşılıklı yardım ve karşılıklı kredi (mütüel) cemiyetlerinin ve diğer benzerlerinin yaygınlaştırılması yoluyla kapitalizmin sosyalizm haline getirilebileceğini öngören anlayışı. Fransa'da bu görüşlere 60 yıllarında ve Paris Komünü döneminde Marks'ın ve sol prudenoncuların, 70—80 yıllarında gedistlerin «kollektivist» fikirleriyle karşı konmuştur.

Bütün bu tedbirler köklü değişimlere yönelişi yansıtıyordu. Mesele, yalnız politik personelin değiştirilmesi değildi. Yeni toplumsal sınıf, tarih sahnesinde baş role geçerek Fransız başkentinin kaderini eline alınca, bütün devrimler Paris'ten çıktığı inancı ile eni-sonu tüm memleketin kaderini eline alacağı düşüncesindeydi.

Lenin, Komün'ün Paris proletaryası tarafından işlenen iki hata ile zayıf düşürüldüğünü belirtiyordu. Birinci hata, bu proletaryanın millileştirmeyi yarı yolda bırakması, ikincisi de, Versaylılara karşı askeri tedbirlere gereken önemi vermeden, düşmanlarına karşı ziyadesiyle âlicenaplık göstermesiydi.

Birinci hataya ilişkin en tipik örneklerden biri, Fransız Bankası'na karşı takınılan tutumdur. O zamanlar bu banka özel statülü bir özel banka sıfatıyla para basma hakkına da sahip bulunuyordu. Yöneticileri Rodşildler, Male vb. gibi mali sermaye kodamanlarıydı. Komüncüler, bu bankayı ele geçirdikleri takdirde, bu yoldan Versay hükümetini kredilerden yoksun edebilecek duruma geleceklerini, Tier'i ciddi zorluklarla karşı karşıya getireceklerini ve ihtiyaçlarını karşılamak için küçük meblâglar istemekle yetindikleri Komün'ün ödeneklerini artırabileceklerini anlamamışlardı. Üstelik, Komün için çektikleri paraları tam vaktinde ödüyorlardı. Mali işlemlerde en küçük bir suçlamaya uğramamak için böylesine titiz davranıyorlardı. Fakat bu kadar titizlik, Tier'in provokasyonlarına karşı alevlenen devrimin çıkarlarıyla, sürdürülmesi gerekli devrimle hiç de bağdaşır şey değildi. O zamanın henüz Marksist öğretiyi kavramamış birçok sosyalist, kapitalistlere ve onların çıkarlarına hizmet eden Versay hükümetine ciddi bir darbe indirilmek üzere bankaların (ve her şeyden önce bir bakıma bankaların bankası olan Fransız Bankası'nın) ele geçirilmesini gerekli bulmuyorlardı.

Komün'ün Lenin tarafından belirtilen ikinci hatası, daha 18 Mart akşamı Versaylıların pek işine yarıyan bekleme durumuna geçmesidir. Eğer derhal peşlerine düşülseydi, Versaylılar zor durumda bırakılabilirdi. Paris birlikleri başlangıçta Versay kuvvetlerine yalnız sayıca değil, Tier'in kaçması üzerine Versay askerleri bozulmaya yüz tuttukları için, mâneviyat bakımından da üstün bulunuyorlardı.

Bilindiği gibi, Paris Komünü hem yasama, hem de yürütüm yetkisine sahip, yüksek derecede demokratik bir seçim organına dönmüştü. Bunun gibi, Komün'ün bakanlıklarda ve polis cihazında karşılaştığı eski rejim idaresinin, işçi sınıfına alabildiğine düşman olduğu da bilinmektedir. Bu durum tahlil eden K. Marks, Paris Komünü tecrübesinden, devrimde burjuva devlet makinasının yokedilmesinin ve iktidara gelen toplumsal sınıfları temsil eden yeni bir devlet makinası kurulmasının gerekli olduğu gibi değerli bir sonuç çıkarmıştır.

Paris Komünü proletarya diktatörlüğü idi. Fakat her şeyden önce, içinde sosyalist elemanların azınlıkta kaldığı hükümetin kadrosu bakımından Komünün zaafı vardı ve bundan ötürü de bizim bugün kabul ettiğimiz anlamda proletarya diktatörlüğü olamazdı. Komün'de küçük burjuva demokratları ağır basıyordu. Kadrosundaki Enternasyonal üyeleri Komün'ün bazı eylemleri ile kendi anlayışları arasındaki ayrımları elbette görüyorlardı.

Komün gerçekte çeşitli hareketlerin birleşmesinin bir ürünü idi. İşçi sınıfının sosyal durumu değiştirme emelleri, yıkıma uğrayan küçük burjuva elemanlarının öfkesi, gericiğin cumhuriyeti ortadan kaldırabileceğinden duyulan endişeler, Fransa'nın uğradığı hezimetin burjuva yönetici çevrelerinin ihaneti sonucu sayan geniş halk yığınlarının hoşnutsuzlukları hep Komün'de birleşmiş bulunuyordu.

Komün'ün eylemleri zaman geçtikçe daha da artan bir sosyalist karakter kazanıyordu. Fakat şunu da belirtelim ki, neo-jakobenler ve blankistler Enternasyonal taraftarlarına karşı bir ayırım politikası uyguluyorlardı. (*)

Komün'ün özel yürütüm organı olarak Toplumsal Kurtuluş Komitesi'nin kurulması, bir yandan XVIII. yüzyıl sonu devrimcilerinin yüce dâvasını aynen kopye etme emellerini, öte yandan da Komün'deki çoğunluğun buna Enternasyonal mensuplarını sokmama azmini gösteriyordu. Enternasyonal mensupları Toplumsal Kurtuluş Komitesi'ne katılmaktan uzak tutulmuş, bu organın gerek 1 Mayıs ilk kadrosuna, gerekse 9 Mayıs ikinci kadrosuna alınmamışlardır. Komün'deki çoğunluk, tehlikenin saatten saate arttığı bir durumda birlik olmayı reddetmiştir (Bu da bugünkü işçi sınıfı nifakçılarının başvurdukları anti-komünizm gibi bir şeyin daha o devirde nasıl belirlediğini göstermektedir).

Komün'ün ve Enternasyonal'in üyesi G. Lefrancis'in sözlerine göre, Komün içinde azınlığın durumu gitgide kötüleşiyordu. Gerçi sosyalistler, çoğunluğun önem vermediği ekonomik sorunların çözümüne katılma olanağına sahip bulunuyordu. Fakat, Komün'ün en önemli tedbirleri çoğunluk tara-

(*) Komün'de en önemli ideolojik-politik akımlar neo-jakoben, prudonist ve blankist akımlarıydı. Komün'deki Enternasyonal üyeleri daha çok prudonist akıma, kısmen blankistlere mensuptular ve aralarından ancak birkaçı Marksizme yakındı. Komün'nün Marks ve Engels tarafından meydana çıkarılan hatalarının başlıca sorumluluğu, kendi ideolojileri doğrultusunda hareket eden prudonistlere düşmektedir. Komünarlar arasında yavaş yavaş bir «çoğunluk» (blankistler ve neo-jakobenler) ve «azınlık» (daha çok prudonistler) teşekkül etmiştir. Bu ayrılma, Komün içinde Toplumsal Kurtuluş Komitesi'nin kurulması konusundaki mücadele sırasında kesinlikle biçimlenmiştir. Çoğunluk, Versayı vatandaş harbinde yenmek üzere dikta yetkisine sahip bir organı meydana getirmeyi istiyordu. Azınlık ise bunu demokrasiye aykırı bularak reddetmişti.

findan, hem de genel kurul oturumları dışında, kendi özel toplantılarında tesbit ediliyordu. Azınlığın üyeleri sorumlu katlardan birer-ikişer uzaklaştırılıyordu. Bu cümleden olarak, Komün'ün resmi yayın organı «Jurnal ofisiel» in yöneticisi Ş. Longe bu görevden çıkarılmış, yerine P. Bezinie getirilmişti. E. Varlen askeri komisyondan atılmıştı. Bu koşullarda, azınlığın 15 Mayıs'ta yayınlamak zorunda kaldığı bir belgede özetle şöyle deniyordu:

«Paris Komünü özel bir oylama ile iktidardan vazgeçerek, bunu «Toplumsal Kurtuluş» adını verdiği bir diktaya teslim etmiştir. Komün'deki çoğunluk bu oylama ile kendini sorumsuz ilân etmiş ve durumumuzun bütün sorumluluğunu bu komiteye devretmiştir . . .

Bize gelince, çoğunluğun istediği gibi, biz de politik ve sosyal yenilik istiyoruz; fakat onların görüşlerine karşın, biz temsil ettiğimiz seçmenler adına, bu seçmenlerin önünde, kimliğimizin kabul etmemize ve tanımamıza izin vermediği bir yüksek diktatörlük ardına gizlenmeksizin, hareketlerimizin hesabını verme yükümlülüğü istiyoruz.

Bundan ötürü, biz, toplantıya, sadece kendi üyelerinden birini yargılamak üzere adliyenin kurulmasından sonra katılacağız.»

Aralarında 13 veya 14 Enternasyonal üyesinin de bulunduğu azınlık, böylece, Komün'nün olağan toplantılarına artık katılmıyacağını ilân etmekle büyük bir hata işledi. Enternasyonal'in Paris Seksiyonları Federal Konseyi 20 Mayıs'ta yaptığı toplantıda bu gönüllü çekilmeyi onaylamadı ve şu kararı aldı: «Komün üyesi olan Enternasyonal mensubu vatandaşların açıklamalarını dinliyen, kendilerini çekilme kararına götüren gerekçelerin uygunluk ve dürüstlüğünden şüphesi olmayan Konsey, onları, emekçilerin dâvasını daima savunarak, Komün'de Versay hükümetine karşı savaşın zafere ulaşması için son derecede gerekli olan birliğin korunmasına katkıda bulunmaya çağırır.»

Enternasyonal üyelerine karşı belirli bir güvensizlik gösteren neo-jakobenler ve blankistler, o sırada harp bakanlığı yönetim kadrolarına yaptıkları atamalarla, özellikle askeri delege G. Klüzere, L. Rosel ve Ş. Deleklüz'ü bu görevlere getirmekle en isabetli seçimi yapmış değillerdi.

Bütün bunlara rağmen, Fransız ve uluslararası işçi hareketi yolunda bir aşama teşkil eden Paris Komün'ünün kapitalizm ve sosyalizm kuvvetleri arasında ilk büyük çarpışma, sınıf savaşında yeni çağın müjdecisi olduğu tarihsel bir gerçek olarak kalmaktadır.



Paris Komün'nün ezilmesi, I. Enternasyonal'de doğal yankılar uyardı. 17-23 Eylül 1871 günlerinde Londra'da yapılan konferansta komü-

nar E. Vayan politikadan uzak kalmaya karşı konuşarak şu teklifi ileri sürdü:

«Geçici bir zafer kazanan, her türlü sosyalist demokrasi isteğini teröre başvurarak bastıran ve sınıfsal ayrımları zorla korumaya çalışan azgın burjuvazinin karşısında, konferans, Uluslararası Birlik üyelerine, politik sorun ile sosyal sorunun kopmaz biçimde birbirine bağlı bulunduğunu, bunların yalnız tek ve aynı sorunun, yani Enternasyonal'in çözme hedef edindiği sınıfları yoketme sorununun iki yanı olduklarını hatırlatır.

İşçiler ekonomik dayanışmayı kabul ettikleri gibi, kendilerini birleştirici nitelikteki politik dayanışmayı da kabul etmeli ve uğrunda savaştıkları dâvanın kesin zaferi adına, politik alanda da — ekonomik alanda olduğu kadar — kuvvetlerini birleştirmelidirler.»

Bu teklif üzerine açılan tartışmaya daha ziyade K. Marks, F. Engels, Rus mültecisi N. Utin ve Komünar L. Frankel katıldılar.

Marks, konuşmasında, çeşitli memleketlerde bazı Enternasyonal üyele-
rinin, Cenevre Kongresinde kabul edilmiş bulunan tüzüğün yanlış yorum-
lanmasına dayanarak, hükümetlerin, hiç de engel olmak istemedikleri
politikadan uzak kalma fikrini propagandaya giriştiklerini belirtti. Alman-
ya'da Bismark'tan maaş alan Şvaytzer ve diğerleri Enternasyonal seksiyon-
yonlarını hükümet politikasından yana sürüklemeye çalıştılar. Fransa'da
politikadan uzak kalma dedikleri bu cinayete eşit tutum, Favre, Troşyü,
Pikaru ve diğerlerinin 4 Eylülde iktidarı ele geçirmelerine imkân verdi.

Marks işte bu politikadan uzak kalma tutumu yüzünden, 18 Mart 1871
devriminden sonra iktidara gelen Ulusal Muhafız Merkez Komitesi'nin
devrimi sağlamlaştırma ve geliştirme fırsatını kaçırdığını sözlerine ekledi.

Engels de söz alarak, işçilerin her bakımdan dayanışmaları ve
politikayla uğraşmaları gerektiğini, zira politikadan uzak kalmanın yalnız
Birlik tüzüğü ile çelişmekle kalmayıp, sosyalist dâvanın istemlerine de
aykırı düştüğünü belirtti. Politikadan kaçınanlar, Enternasyonal'in amaç
ve prensiplerine ulaşmanın gerçek aracı sıfatıyla proletarya politik ege-
menliğini ilk defa gerçekleştiren Paris Komünü'nün çabalarını nisyana
gömmekten başka bir şey yapmazlardı.

Enternasyonal'in Bakunin ve Prudon fikirleriyle damgalı sektör ve oportü-
nist sosyalizm biçimlerini yenilgiye uğratan Lâhey Kongresi (2—7 Eylül 1872)
ideolojik alanda ve işçi sınıfının örgütünde Marksizmin zaferini doğruladı.
Başlıca kapitalist memleketlerin en ilerici işçileri Marksist ideoloji ile
I. Enternasyonal sayesinde temasa geldiler. Bu temas işçi hareketinin
daha ileri gelişmesinde kesin bir rol oynadı.

Fakat Paris Komünü'nün bozguna uğratılmasından sonra uluslararası
işçi hareketi yolunda yeni problemler ortaya çıktı. Lâhey Kongresi pro-

letaryanın bağımsız politik partilerde örgütlenmesi gerektiğini belirtti. Yığinsal sosyalist işçi partileri kurulması her memlekette emekçiler tarafından çözülmesi gerekli bir ödev oldu. Bu koşullarda Enternasyonal'in biçimsel örgütü önemini yitirmiş bulunuyordu.

Birçok savaşıncısının sürgünde veya göçe zorlanmış bulunduğu bir döneme raslıyan Paris Komünü'nün hezimetinde kan kaybederek zayıf düşen Fransız işçi sınıfı öbek öbek yeniden toparlanma çabaları içindeydi. İlk örgütlenme denemeleri başlıca olarak sendikalar ve işçi korporasyonları temeline dayanıyordu. Bu yoldan 1876'da bir inisyatif komitesi kuruldu. Bu komite, uluslararası Viyana ve Filâdelfiya sergilerine delege olarak gönderilen işçiler arasında ve aynı zamanda işçi korporasyonları yöneticileri, uzlaştırma komisyonları vb. arasında toplantılar düzenlenmesini ileri sürdü. 2—10 Ekim 1876 günlerinde Paris'te ilk İşçi Kongresi toplandı. Bu kongreye, 253'ü Paris işçi örgütleri temsilcileri, 95'i de Lion, Grenobl, Bezanson, Sen Şamon Reyms, Dijon, Bordo, Rube, Armantier vb. işçilerinin temsilcileri olmak üzere 348 delege katıldı. Kongreden sonra işçi örgütleri bütün memleket düzeyinde kurulmaya başladı.

İkinci İşçi Kongresi'ni hazırlama işi Lion proletaryasına verilmişti. Bu kongrede (28 Ocak — 2 Şubat 1878) daha önce 1877 yılı 18 Kasımında «Egalite» gazetesini çıkarmaya başlayan Jul Ged'in propagandası sonucu olarak kollektivist anlayışların belirli bir etkisi görüldü. Delegelerden 20 kadarı kollektivist karara oy verdi. İşçi örgütünü kurmayı başaramıyan kongre, Paris sendika örgütlerini, Paris dünya sergisi münasebetiyle uluslararası bir kongre tertiplemekle görevlendirdi. Bu kongrenin 1878 Eylülünde toplanması gerekiyordu. Fakat yasaklandı, toplanmadı.

Üçüncü İşçi Kongresi 23 Ekim 1879'da Marsilya'da açıldı. Buna yalnız işçi birliklerinin değil, sosyal sorunların incelendiği derneklerin temsilcileri ve aynı zamanda J. Ged'in örgütlediği kollektivist grupların temsilcileri katıldı. Daha önceki kongrelerde mütualizm ve kooperatif ruhu egemen olduğu halde, Marsilya Kongresinde üretim araçları ve mübadelenin kollektif olarak benimsenmesi isteğini ileri süren bir karar çoğunlukla kabul edildi. Ayrıca Fransız Emekçi Sosyalistler Partisi federasyonunun kurulması da karara bağlandı.

Öte yandan, sürgünden dönen komünarlar da, daha sonra Devrimci Sosyalist Partisi'ne dönüşen Sosyalist Birliği'ni ve Devrimci Merkez Komitesi'ni kurdular. Böylece, 1880 yılına doğru üç işçi örgütü meydana getirilmiş bulunuyordu. İşçi hareketinin parçalanması daha sonra da devam etti.

Marsilya Kongresi kararı gereğince kurulan Fransız Emekçi Sosyalistler Partisi Federasyonu'na, bir yandan sendikalist ve mütualist yönelimli ılımlı elemanlar, öte yandan kollektivist elemanlar giriyorlardı. 1880 Kasımında bu gruplar ayrıldılar ve kollektivistler Sosyalist İşçi Partisi'ni kurdular.

Fakat bu yeni partide devrimciler ile posibilistler, yani «işçi sınıfının amacını, ulaşılması mümkün olacak kadar parçalıyarak belirlemek» baha-nesine tutunurken, proletaryanın sınıfsal mevzilerinden uzaklaşanlar arasındaki parçalanma artık olgunlaşmış bulunuyordu.

1882 yılında yapılan Sen Etien Kongresinde posibilistler ve kolektivistler kesinlikle ayrıldılar. Birinciler Sosyalist-Devrimciler İşçi Partisi'ni (ki 1883'te Emekçi Sosyalistler Federasyonu adını aldı); ikinciler de Fransız İşçi Partisi'ni kurdular.

Kuvvetleri parçalamanın hareketi zayıflatıldığını anlayan işçiler artık birlik olmaya can atıyorlardı. Fakat bu birlik sağlanıncaya kadar çok yıllar geçti.

Bu arada çeşitli memleketlerde ve bu arada Rusya'da grevler örgütleniyor, Almanya, Fransa, Birleşik Amerika ve Avusturya'da sosyalist partileri kuruluyordu. Bir yandan, bu partilerin bir araya getirilmesi söz konusu oluyor ve problem daha kesin olarak ileri sürülüyordu; zira Fransız posibilistleri ve İngiltere'deki oportünist müttefikleri, yönetimi kendi ellerinde olacak bir uluslararası birlik meydana getirmeye çalışıyorlardı. Bu durumda, F.Engels'in tavsiyesiyle, Fransız Marksistleri 14–21 Temmuz 1889 günlerinde Paris'te bir kongre yaptılar. II. Enternasyonal'in temeli olan bu kongrede anarşistler ve posibilistler yenilgiye uğradılar. Kongre, işçi hareketinin son hedefinin sosyalizm olduğunu belirtti. Ayrıca, sekiz saatlik işgünü için, ücretlerin artırılması ve diğer işçi istekleri için mücadele yürütülmesini öngören bir karar alındı.

Bu kongreden sonra Avrupa işçi hareketi büyük başarılar kaydetti. Almanyada sosyalistlere karşı uygulanan olağanüstü kanun 1890 yılında işçi sınıfının baskısı sonucunda kaldırıldı. Aynı yıl İngiltere'de Treydunionlar Kongresi'nde, oportünist yönetimin direnmesine rağmen, sekiz saatlik işgünü isteği ileri sürüldü. 1890 yılı 1 Mayıs'da birçok memlekette işçi gösterileri yapıldı.

II. Enternasyonal'in yeni kongresi 1891 yılında Brüksel'de toplandı. Bu kongrenin esas kararları anarşistlere karşı mücadeleye hasredilmişti.

1893'te II. Enternasyonal Zürih'te bir kongre örgütledi. Burada anarşistlerin taktiği suçlandı ve Enternasyonal'e ancak politik mücadeleyi kabul eden işçi partilerinin girebileceği kararlaştırıldı. Kapanış oturumunda F. Engels söz aldı ve işçi hareketinde anarşistlerin bozguncu olarak oynadıkları rolü açıklayan bir konuşma yaptı. Engels, II. Enternasyonal içinde beliren oportünist eğilimlere (özellikle parlamenterizme haddinden fazla önem verilmesine) karşı mücadeleye ta ölümüne kadar devam etti.

Fakat Engels'in ölümünden sonraki ilk kongrede oportünizmin etkisi daha kuvvetle hissedildi. 1896'da Londra'da toplanan kongre, anarşistleri Enternasyonal'in saflarından çıkardı; işçi sınıfının ve onun sosyal-demok-

rat partisinin iktidara ulaşmak üzere politik savaş yürütmesi gerektiğini belirttiyse de, proletarya diktatörlüğü sorununa dokunmadı. Kongre, ayrıca, bütün ulusların kendi kaderlerini kendileri belirleme hakkını ileri sürdü, sömürgecilik politikasını suçladı, fakat başlangıç aşamasındaki emperyalist saldırı politikasına karşı savaş için gereken tedbirleri almadı. Toprak reformu sorununa ilişkin esas devrimci istekleri formüle etmeye de yanaşmadı.

Revizyonist akımların çok kuvvetli olduğu II. Enternasyonal, uluslararası devrimci hareketi büyük ölçüde etkiliyen 1905 Rus Devrimi'ni küçümsedi.

1907 yılında yapılan Ştutgart Kongresinde, Lenin, sömürgecilerin güya «uygarlıkçı» bir rol oynadığı iddiasını ileri süren delegeleri eleştirdi. Ve harbe karşı mücadele sorununun görüşülmesinde kendi teorisi olan düzeltmeleri ısrarla savundu. Bunlar arasında, emperyalist harbin vatandaş harbine çevrilmesini öngören düzeltme kabul edildi. Fakat II. Enternasyonal'de karar ile uygulama arasında görülen tutarsızlık, bu düzeltmenin ve diğer birçok benzerinin kaderiyle de oynadı.

Lenin 1910'da Kopenhag Kongresine de katıldı. Burada, sosyalist partilerinin, parlâmentolarda, harp kredilerine karşı oy kullanmalarını, silâhlanmanın azaltılması, tam silâhsızlanma ve devletler arasındaki anlaşmazlıkların çözümü için hakem kuruluna başvurulması gibi istekler ileri sürmelerini öngören bir karar alındı. Enternasyonal'in Birinci Dünya Harbi'nden önceki son kongresinde (Bazel, 1912), yaklaşan dünya harbinin emperyalist karakteri peşinen belirtilip suçlanarak, buna karşı kesinlikle mücadele gereği ileri sürüldü. Fakat yığınların eylemlerini örgütleme işleri hiç de durumun gereklerine cevap verebilecek düzeyde değildi.

Birinci Dünya Harbi'nin patlak verdiği 1914 Ağustosunda, «zafere dek harp» şiarını savunma batağına saplanan ve proletarya enternasyonalizmi hakkındaki devrimci anlayışı gerici şovinizm ideolojisiyle değiştiren II. Enternasyonal de yıkılıp gitti.

Lenin emperyalizm aşamasına ulaşan kapitalizmi tahlil eder ve Marksizmi geliştirirken, proletarya devriminin önce emperyalizm zincirinde en zayıf halkayı teşkil eden bir memlekette başarılmasının mümkün olduğu sonucunu çıkardı. Bu suretle de devrim problemi gündeme girmiş oldu. Ve Bolşevikler 1917'de Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'ni zafere ulaştırdıkları zaman, Rusya emekçileri bu zaferlerinin dünya ölçüsünde sonuçları olacağını biliyorlardı. Onlar yalnız kendi geleceklerini düşünerek değil, aynı zamanda bütün emekçilerin geleceğini düşünerek fedakârlıkları göze alıyorlardı.

Lenin III. Enternasyonal'i kurdu. Bunun ödevi, işçileri II. Enternasyonal

yöneticileri tarafından başlarına örülen oportünizm çorabından kurtarmak ve tekrar I. Enternasyonal ruhunda devrimci sınıf savaşı yoluna çıkarmaktı.



Paris Komünü'nün bütün zayıf yanlarıyla tahlili, uğrunda komünarların savaştıkları ve can verdikleri dâvanın yasallık, yücelik ve perspektiflerini asla şüphe altına almaz. Savaşa ancak hiçbir riziko söz konusu olmamak şartıyla başlanması gerektiğini kastederek «komün üstün gelebilir miydi?» diye soranlara şöyle bir cevap verilebilir: Paris emekçileri Tier'in provokasyonuna karşılık vermeselerdi ve savaş vermeden silâhsızlandırılıp yenilselerdi, böyle bir teslimiyet işçi hareketine çok daha büyük acılar getirebilirdi. Burjuvazi de bu durumdan faydalanarak kendi egemenliğinin sarsılmazlığını ilâna ve milletin kaderini yönetmede yerini diğer hiçbir sosyal kuvvetin alamıyacağını iddia etmeye kalkıştı.

Tier'in provokasyonu ile karşılaşan Paris emekçilerinin savaştıktan başka çareleri yoktu. Bundan ötürü, Parislilere her ahvalde aceleyle kapılmadan hareket etmeyi salık veren K. Marks, L. Kugelman'a 12 Nisan 1871 tarihli mektubunda hayranlıkla şunları yazıyordu: «Bu Parislilerininki öyle bir esneklik, öyle bir tarihsel girişim, öyle bir coşkunca fedakârlık ki, kendilerine hayran olmamak mümkün değil! Varsınlar, göklere hücumla hazır bu Parislileri, kışla, kilise, yunkerlik ve en çoğu filisterlik kokan Tufan öncesi karnavallar diyarı kutsal Alman-Prusya: Roma İmparatorluğunun esirleri ile mukayese etsinler» (K. Marks ve F. Engels, Toplu eserleri, c. 33, s. 172—173). K. Marks, çarpışa çarpışa, kısa bir süre için de olsa, iktidarı ele geçiren ve yeni devrimler, sosyalist devrimler çağını açan komünarların kahramanlığı karşısında duyduğu hayranlığı işte böyle dile getiriyordu.

Gerçi bazı komünarlarda, özellikle neo-jakobenlerde, şu veya bu eylemin sihirli etkisine bilinçsizce bir inanç belirlediği şüphesizdir. 1871'de Toplumsal Kurtuluş Komitesi'nin yaratanların kafasında, bu komite, feodal Avrupa koalisyonuna karşı koyan Büyük Fransız Devrimi ile bağlı çağrışım uyarıyordu. Ne var ki, her iki tarihsel durum arasındaki farkın giderilmesi için bu formül yeterli değildi. 1793'te en büyük Avrupa memleketi Fransa, düşmana karşı koymak için olanca gücünü seferber etmişti. 1871'de ise, tecrit edilmiş şehir, ardında memleketin bütün tutucu kuvvetlerinin yer aldığı ve dış dünyanın da yardım ettiği bir hükümetle çarpışıyordu.

Yalnız yüce ataların yaptıklarını tekrarlamak, devrimi zafere ulaştırmaya yeterli değildi. Eski formüllerin kullanılması, belirli bir şaşırma, gelecekte belirli bir korkuyu dile getiriyordu. Fakat bütün bunlar, Paris Komünü'nün dünya proletaryası önüne sosyalist devrim problemini fiilen

koymuş olduğu gerçeğini değiştirmez. Ve yenilen Komün'e yöneltilen en gaddar baskıların, emekçilerin yüce kurtuluş dâvası için, sosyalizm dâvası için çarpışan komünarlara ne çileler çektişdiği, onlardan ne büyük fedakârlıklar istediği bilinen bir şeydir.

Bundan ötürü, komünarların verdikleri savaş faydasız olmadıktan başka, yeni dünyayı müjdelemiş, ve 1917 Oktobr Devrimi de Paris Komünü'nün muzafferane devamı olmuştur. Bize gelince, şanlı seleflerimiz komünarların verdikleri kurbanlar önünde saygıyla eğilen biz Fransız komünistleri, güçlü bir Komünist Partisi yaratarak, işçi sınıfının o zamanlardan gelen örgütsel zaaflarından birini yenmiş bulunuyoruz. Bizim için gerekli olan, komünarların 1871'de yaptıklarını tekrarlamak ve aynı sonuca varmak değil, uluslararası ve Fransız işçi hareketi tecrübesinden dersler çıkarmak, yeni başarısızlıklara götürmeyecek, amacımıza, varlığımızın ve savaşımızın anlamı sosyalist Fransa'ya ulaştıracak yolda ilerlemektir.

Bunun içindir ki, biz, komünarların kahramanlığına hayranlıklarımızı, ulusal ve uluslararası önemde yüce bir olay sıfatıyla Paris Komünü'nün yüzüncü yıldönümünde kendilerine büyük saygımızı tekrarlıyarak, gerekli ibret derslerini çıkaracağımızı ve bu suretle yüz yıl önce hayatlarını feda eden yüce kahramanların da bizimle birlikte bugünkü savaşlara katılmalarını sağlıyacağımızı düşünüyoruz.

Paris Komünü'nün kahramanları ve fedaileri, o zamanlar henüz genç ve tecrübesiz olan, hayallerle dolup taşan işçi sınıfının savaşkan temsilcileriydiler. Onlar ki «göklere hücum»a kalktıktan sonra, bu sınıfın savaş bayrağını devralanlara, boş hayallere kapılmadan halk yığınlarının, yüce kurtuluş dâvasından yana, sosyalizm dâvasından yana kazanılabileceği inanç ve güvenini aşıldılar.

İftiracılar ne derlerse desinler, Komün devrimin batışı değil, doğuşu idi. 1917 Oktobr'u Komün kurbanlarının öcünü aldı. Lenin, en çetin güçlüklerle boğuşan Sovyet hükümetinin, iktidarı ele geçirdikten sonra, varlığı 72 gün süren Paris Komünü kadar dayanıp dayanamayacağını sorarken, 1871 Paris devrimcilerini yâdediyordu.

1917 Oktobr Devrimi dayandı. Ve Paris Komünü'nün yüzüncü yoldönümü Lenin'in ülkesinde ve dünyanın bütün ülkelerinde kutlanacak, Paris Komünün doğan ve sosyalizmin dünya çapında zaferi uğruna son savaşı ilân eden «Enternasyonal»in nağmeleri her yerde çınlıyacaktır.

Oktobr Devrimi'nin dâhi strateji ustası V. İ. Lenin 1871 ilkbaharı olayları hakkında şunları yazdı: «Komün savaşçılarının anısı, yalnız Fransız işçilerinin değil, bütün dünya proletaryasının kalblerini doldurmaktadır. Çünkü Komün mahalli veya sınırlı bir ulusal ödevi çözmek için değil, bütün emekçi insanlığın, bütün hor görülen ve ezilenlerin kurtuluşu için savaştı. Komün, sosyal devrimin öncü savaşçısı sıfatıyla, proletaryanın

ıstırap çektiği ve savaştığı her yerde sempati kazandı. Onun hayatı ve ölümü, dünya başkentini zapteden ve iki aydan fazla elinde tutan işçi hükümetinin niteliği, proletaryanın kahramanca yürüttüğü savaş ve hezimetten sonra çektiği ıstıraplar milyonlarca işçinin mâneviyatını yükseltmekte, ümitlerini kuvvetlendirmekte ve sosyalizmden yana sempati-lerini kazanmaktadır. Paris toplarının gümbürtüsü proletaryanın derin uykulardaki en geri kalmış katlarını uyandırdı ve her yerde devrimci-sosyalist propagandaya atılım gücü kazandırdı. İşte bundan ötürü Komün'ün dâvası ölmemiştir; bu dâva her birimizde bugüne dek yaşamaktadır.

Komün'ün dâvası sosyal devrimin dâvasıdır, emekçilerin tam politik ve ekonomik kurtuluşu dâvasıdır, dünya proletaryasının dâvasıdır. Ve bu anlamda Komün ölümsüzdür» (Toplu eserleri, c. 20, s. 221—222).

Paris Komünü'nden çıkarılacak ilk ibret dersinin, Marksizm-Leninizm prensiplerinden esinlenen bir partinin, bu devrimci öğretiyi benimsemiş ve bunu işçi sınıfı saflarında, geniş emekçi yığınları arasında yerleştirme kabiliyetine sahip bir partinin gerekli bulunduğu gerçeği ile bağlı olduğunu belirtmek artık olağan sayılmaktadır. Sosyalizme doğru, «aktif azınlık» değil, ancak devrimci savaş anlayışına dayanarak harekete getirilmiş yığınlar yol açabilir. Bu yol da, işçi sınıfı partisinin — eğer görevini yerine getirme kabiliyetine sahip olmak istiyorsa — yığinsal parti olmasını gerektirmektedir.

Yığın partisi, kendi iç birliğini ancak demokratik olduğu ölçüde, saflarında demokratik santralizme dayanan söz hürriyeti sağlandığı ölçüde koruyabilir ve sağlamlaştırabilir. Bu niteliğe sahip partide çoğunluk tarafından alınan kararları herkesin titizlikle yerine getirmesi istenir ve bu uğurda yığınlar arasında var olan ve saflarımıza sızan olumsuz akımlara karşı amansız bir ideolojik savaş yürütülür.

FKP'ye gelince, bu parti, Paris Komünü tecrübesinden, özellikle komünarların yeterli bir ideolojik mücadele yürütmemiş olmalarından gerekli ibret dersleri çıkarılması zorunluğunu bilinçle kavramaktadır. FKP fikirlerin çarpışmasını genişletmekte, tartışmalar açmakta ve teşvik etmekte, çeşitli kanılara (hoşa gitmeseler de) daha iyi cevaplayabilmek üzere kulak vermektedir. FKP, yüce bir demokratik ve devrimci parti, Marksist-Leninist parti olmaya, bizim kanıtlarımızın, kararlarımızın hep atılğan ruhta, önemli araçlara sahip bulunan ve ancak aktivistlerimizin savaşkan mânevîyatı, azim ve bilgisiyle önlenebilecek olan düşman propagandasına karşı başarılı savaş emeliyle gelişmesi gereğine inanmış bir parti haline gelmeye çabalamaktadır.

Demek ki, Paris Komünü tecrübesi, bizi, durum ve koşulların istemelerine partilerimizin ne derecede cevap verdiklerini izlemekle yükümlenmektedir,

18 Mart 1871 devriminden bir de başka ödev, enternasyonal yüküm doğmaktadır. Bilindiği üzere, ulusal ezginlik duygusundan, yönetici çevrelerin ihanetini yığınların kavramasından doğan Paris Komünü hiçbir zaman sınırlı nasyonallizmin dar çerçevesi içinde kapalı kalmamıştır. Komünarların, cesur bir öngörü karakteri aldığından şüphe etmediğimiz şiarı «dünya cumhuriyeti»nden başka bir şey değildi. Komünü savunanların saflarında değişik memleketlerden birçok devrimci savaştığından, Paris devrimcileri bunları kendi kardeşleri sayıyorlardı. Macar Leo Frankel Komünün 13. kesim üyeliğine seçilmişti, aynı zamanda emek ve ticaret komisyonu delegesi olarak Komün hükümeti kadrosuna giriyordu. Komün generalleri arasında Yaroslav Dambrovski ve Valeriy Vrublevski adlarında iki Polonya devrimcisi de vardı. Dünyanın ilk işçi hükümetinin varlığı boyunca büyük bir rol oynayan kadın komitelerinin yöneticilerinden biri de K. Marks'ın arkadaşı olan Rus kadını Elisaveta Dimitrieva idi. August Bebel ve Vilhelm Libkneht gibi Alman sosyalistleri Paris Komünü'nü savunmaya geçmişlerdi. Bütün memleketlerin emekçileri Paris devriminde kendi arzu ve emellerinin zaferini görüyorlardı.

Enternasyonalizm problemleri bizde bugün Komünist Enternasyonalî'nin var olduğu o zamanlardaki havayı yaratmıyor, fakat bu problemler yine de o zamankinden aşağı kalmıyan bir kuvvetle ileri sürülüyor. 1969 Haziranında Moskova'da yapılan uluslararası danışma toplantısında komünist ve işçi partileri, aralarında bazı görüş farklarına rağmen, emperyalizme karşı savaşa tek cephe halinde katılma azimlerini yeniden doğruladılar ve bu suretle ulusal ve enternasyonal yükümlerinin ayrılma- mazlığını bir daha gösterdiler. Demek ki, hem ulusal kapanıklık ve sınırlılığın, hem de ulusal çıkarları inkârın terkedilmesi şarttır. Ve denilebilir ki, komünarların arzu ve emelleri, danışma toplantısı dokümanının burada hatırlatmak istediğim şu son cümlesinde ifadesini bulmaktadır:

«Sosyalist ülkelerin halkları, kapitalist memleketlerin proleterleri ve bütün demokratik güçleri, kurtulmuş halklar, ezgi altındaki uluslar, emperyalizme karşı, barış, ulusal bağımsızlık, sosyal ilerilik, demokrasi ve sosyalizm için ortak savaşta birleşiniz!»

Ortadaki bazı anlaşmazlıklara rağmen, tüm uluslararası komünist hareketinin savaşçı birliğine ulaşılabilmesi için her şeyin bu ruhta yapılması gerektir.

Paris Komünü kurban ve fedailerinin savaşlarına ve ölümlerine ışıktutan soylu özelemler, yüz milyonlarca erkek ve kadının çabaları sayesinde yeryüzünün önemli bir kısmında gerçekleşmiş bulunuyor. Bu emel ve özelemlerin bütün dünyada gerçekleşeceği de muhakkaktır. Bundan ötürü, zamanımızda hem Versaylıların yolunda yürüyenler tarafında, hem de komünarların mirasçıları tarafındaki durumun niceliğini gözönünde

tutarak, «Enternasyonal»in yazarı olan Ajen Potie ile beraber tekrarlıyabiliriz: «Komün ölmemiştir!»



Jak Düklo'nun bu raporu üstüne görüşme açılmış ve 19 kişi söz almıştır. Komünün eylemine dair tarihsel sorunlar, uluslararası karakteri ve dünyanın çeşitli memleketlerindeki işçi ve sosyalist hareketi üzerinde yaptığı etki, çağımızdaki devrimci savaş bakımından taşıdığı önem etraflı biçimde incelenmiştir.

«Göklere hücum»

Kahramanlıklarla geçen 72 gün

Paris Komün'ü hakkında kütüphaneler dolusu eser vardır. O zamanlar güçlü kudretli kapitalizme karşı 72 gün süren kahramanlıklarla dolu hücum, dünyanın bütün devrim savaşçılarındaki takdir ve hayranlık duyguları uyandırmıştır ve bugün de uyandırmaya devam etmektedir. Kapitalizmin övgücüler tarafından Komün'ün önemini küçültmek, mahiyetini tahrif etmek ve kahramanlarını iftiralarla karalamak maksadıyla kaleme alınan bütün kitaplar ve yazılar elbette nefret ve korkuyla doludur.

Marksist literatür Komün'e layık olduğu yeri vermektedir. Bu literatürde Komün, karakterini ve muhtevasını, kahramanlıklarla dolu savaş aşamalarını ve dünya devrim hareketi bakımından taşıdığı muazzam önemi tahlil eden genel ve özel incelemelerle ele alınmaktadır. Marksist-Leninistler, bakışlarını o unutulmaz Komün günlerine tekrar tekrar çevirerek, onun kısa, fakat zengin ve parlak hayatından yeni yeni sayfalar ortaya çıkarmakta, eylemlerinin değişik sayfalarını, «Komün devri»nin tarihsel gerçeklerini yeni olguların ışığında açıklamaktadırlar.

Çeşitli memleketler komünist ve işçi partilerinin konferansta söz alan yetkili temsilcileri, Komün'ü XIX. yüzyılın en büyük devrimci olayı, sermaye egemenliğine karşı işçi sınıfının savaşında en önemli aşama olarak, tarihin ilk devrimci işçi hükümeti olarak oybirliğiyle değerlendirdiler. Parti ve bilim işçileri olan bu sözcüler, yaptıkları konuşmalarda, K. Marks'ın «Fransada vatandaş harbi», F. Engels'in «K. Marks'ın ,Fransada 1848'den 1850'ye kadar sınıf savaşı' adlı eserine önsöz», K. Marks ve F. Engels'in mektupları, özellikle Marks'ın V. Libkneht'e 6 Nisan ve L. Kugelman'a 12.ve 17 Nisan 1871 tarihli mektupları, V. İ. Lenin'in «Komün'ün anısına»,

«Devlet ve devrim», «K. Marks'ın öğretisinin tarihsel kaderi» ve daha birçok benzeri eserlerde yer alan Komün hakkında esaslı bilimsel ve politik bakımından olgun ve parlak değerlendirmeleri kendilerine hareket noktası yaptılar.

Akademisyen P. Pospelof (SSCB) şunları söyledi: «Birbiriyle bağıntılı olan üç yüce olay dünya tarihine altın harflerle yazılmıştır: 1871 — Paris Komün'ü, tarihte proletarya diktatörlüğünün ilk defa gerçekleştirilmesi yılı; 1905 — emperyalizm devrinin ilk halk devrimi, yüce Oktobr'un genel provası yılı; 1917 — tarihte kapitalist sistemin ortadan kaldırılması, sosyalizmin doğması ve üstüngelmesi çağını açan ilk sosyalist devrim yılı ...

Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve Sovyet halkı Paris Komün'ünün 100. yıldönümünü hararetle kutluyorlar. Biz, ellinci yıldönümünü kutladığımız Fransız Komünist Partisi'nin şahsında Paris Komün'ünün ölümsüz dâvasının sadık devamsıcını görmekteyiz.»

P. Pospelof, SBKP ile FKP arasında kopmaz kardeş dostluğu ve proleter enternasyonalizmi bağları mevcut olduğunu belirtti.

Konferansa katılanlardan birçoğunun konuşmalarında, Komün'ün ortaya çıkmasıyla doğan *tarihsel durum ve olaylar* değerlendirildi. Paris Marksist Araştırmalar Merkezi Direktör Yardımcısı J. Elenştayn'ın belirttiği gibi, Komün, o zamanlar artık gelişmiş kapitalist memleketlerden biri ve devrimci savaşta şanlı geleneklere sahip olduğu şüphe götürmeyen Fransa'da geçen iç süreçlerin bir sonucuydu. Bu iç süreçleri, Fransız burjuvazisini zayıf düşüren ve Paris proletaryası ile küçük burjuvazisinin ittifakına imkân veren harp ve yenilgiler gibi dış koşullar tahrik ediyor ve hızlandırıyordu.

Prusya ile harpte uğranılan o müthiş yenilgi sonucunda 4 Eylül 1870'te Fransada cumhuriyet ilân edildi. «Küçük Bonapart'ın çürümüş İkinci İmparatorluğu yerine, bilindiği gibi, burjuva cumhuriyet sisteminin timsali olan «ulusal savunma hükümeti» geldi. Fakat yönetici sınıf, çok geçmeden, gerçek çehresini, yani ülkenin ulusal çıkarları diye bir şey tanımayan kişiliğini, emekçi yığınlarının sömürücüsü, Fransız halkının düşmanı niteliğini gösterdi. Marks'ın dediği gibi, burjuva hükümeti «ulusal ödev ile sınıf çıkarları arasında bir seçim yapmak zorunda kalınca ...», bir an bile tereddüt etmedi ve «ulusal ihanet hükümeti»ne dönüverdi.

Fransız tekellerinin gazetesi «Figaro»nun, cumhuriyet ilânı ve ulusal hükümet kurulması gerçeğini göklere çıkardığı halde, Fransa'nın ulusal çıkarlarına bu hükümet tarafından ihanet edilmesine ilişkin bir tek söz etmemesi dikkate değer.

Profesör V. Fomin'in (SSCB) yaptığı konuşmada belirttiği gibi, Paris Komün'ü memleketteki devrim durumu koşulları içinde üstün geldi. Fomin şu önemli tarihsel gerçeklere de işaret etti: Komün'ün arifesi diyebile-

ceğimiz devrede, Fransa'da, biri 31 Ekim 1870, öteki 22 ocak 1871 tarihinde olmak üzere iki ayaklanma patlak verdi.

Fransız halkı çetin barikat savaşlarında şanlı geleneklere sahiptir. Bunlar arasında, XVIII. yüzyıl sonunda Büyük Devrim döneminde Bourbon'lar krallığının devrilmesi günlerini; cumhuriyetçilerin ve liberallerin, işçilerin ve üniversitelilerin silâhlanarak ayaklandıkları ve X. Şarl ordusunu yendikleri 1830 Temmuz Devrimi günlerini; Lion ve Paris'te 1834 yılı çarpışmalarını; 1848 Şubatında Paris merkezinde barikatlar kurularak Ulusal Muhafız birliklerinin ayaklananlardan yana geçmesi ve krallığın yeniden devrilmesi olaylarını; aynı yılın Haziranında, başkette — Pantheon'dan «Sen Marten» bulvarına kadar — 400 barikat kurulmasını, haklarını savunan Paris işçilerinin, gericiliğe karşı, K. Marks'ın «Fransada 1848'den 1850'ye kadar sınıf savaşı» adlı eserinde üstün bir değer verdiği fedakârlıklarla dolu çetin bir savaş yürütmüş olmalarını; Lui Bonapart'ın hükümet darbesinden sonra, üstüngelen karşı-devrimi protesto işareti olarak 1851 Aralık ayında tekrar barikatlar kurulmuş olmasını sayabiliriz.

Bütün bu çok değerli tarihsel gerçekler, Fransız işçi sınıfının Paris Komün'ü 72 günü boyunca olanca gücüyle belirttiği muazzam bir devrimci potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Netekim, V. I. Lenin şu coşkun satırları yazmıştır: «*Onun (Komün'nün) varlığı ve ölümü tablosu, dünya başkentini zapteden ve iki aydan fazla bir süre elinde tutan işçi sınıfının belirişi, proletaryanın verdiği kahramanlık savaşına ve yenilgiden sonraki ıstıraplarına tanıklık, milyonlarca işçinin mâneviyatını yükseltti, ümitlerini canlandırdı ve sempatilerini sosyalizmden yana kazandırdı.*»

Konferansta yapılan birçok konuşmada, Komün işçi hükümetinin çeşitli fonksiyonlarının anlamı ve önemi, onun sosyal, politik, kültürel ve askeri tedbirleri belirtildi. Bu tedbirler, Fransız proletaryasının elde ettiği devlet egemenliğinin ilkesel yeni bir karakteri olduğunu gösteriyordu. Komün hükümeti kısa süren varlığı boyunca bir dizi demokratik reform gerçekleştirdi. Bu cümleden olan genel seçim usulünün getirilmesi, yürütüm ve yasama fonksiyonlarını birleştiren devlet egemenliği organlarının kurulması, düzenli ordunun dağıtılması, kilisenin devletten ayrı tutulması ve benzeri gibi tedbirler, belirli, yani sosyalist bir perspektifle alınmıştı.

Komün'ün bu alandaki, her şeyden önce gerçek bir devlet yönetimi temsil sistemi yaratmadaki eylemini, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinde Japonya Komünist Partisi temsilcisi olan S. Toyoda iyice izah etti. Lenin'in «Devlet ve devrim» adlı eserindeki tahliline dayanan Toyoda, Komün'ü, yasama, yürütme ve yargılama yetkilerini birleştiren işçi organı olarak nitelendirdi. Bu, hain ve çürümüş burjuva parlâmentarizmi sisteminden tamamen farklı, yeni tipte bir temsil sistemiydi. Komün eski devlet makinesini baştanbaşa değiştirdi ve gerçek demokratik devletin karakterine ve ödevlerine uygun düşen yeni bir temsil iktidarı yarattı.

V. Fomin, ayrıca, karşı-devrimci burjuvaziyle kıyasıya savaş koşulları içinde Komün'ün askerî alanda büyük işlere girişmesindeki yasallığı da belirtti. Askerî politika onun eyleminin en zayıf noktası olsa da ve bu alanda daha K. Marks tarafından kesinlikle belirtilen ciddi hatalar işlenmiş bulunsa da, Komün devrimci proleterya bu alanda da değerli bir tecrübe kazandırdı. Ayaklanmadan sonra, işçi sınıfı, Marks'ın dediği gibi, silâhlarını bırakmadı ve elindeki iktidarı egemen sınıfın cumhuriyetçi soytarlarına teslim etmedi; tam tersine, kazanımlarını silâhla savunmaya hazır olduğunu gösterdi.

Komün'ün ilk tedbiri, eski daimi orduyu dağıtan ve onun yerine Ulusal Muhafız Birliğini, yani silâhlı halkı koyan 29 Mart buyruktusu oldu. Bundan sonra, eski polisi ve askerî mahkemeleri dağıtan buyruktular kabul ve ilân edildi. Versaylılar devrimci Paris'e karşı aktif eyleme geçtikleri için, silâhlı kuvvetleri takviye tedbirleri alınmış, Versay'a karşı bir hücum plânı hazırlanmış, bir sahra ordusu teşkiline girişilmiş, başkentte barikatlar kurulmuştu. Fakat ne yazık ki, vakit kaybedilmiş, fırsat kaçırılmıştı. Tier, Bismark'ın yardımıyla güçlü bir ordu meydana getirerek Paris'e girdi ve «kanlı pazar» çığını açtı. V. Fomin'in belirttiği gibi, barikat savaşlarının başlangıcında Komün bir büyük hata daha yaptı: Askerî harekât merkez yönetimine son verildi.

Koca şehirde üstün düşman kuvvetlerine karşı yer yer kurulan ve birbirinden ayrı düşen barikatlarda, Komün üyeleri, Toplumsal Kurtuluş Komitesi ve Ulusal Muhafız Merkez Komitesi üyeleri, bütün devrimci Paris'le birlikte yığıtçe çarpıştılar. Marks, bunu «Tarihin henüz eşini görmediği bir kahramanlık!» diye nitelendirdi. 21 ve 28 Mayıs arası «kanlı pazar»lar, aynı zamanda «kutsal pazar»lardı; Paris proleterlerinin eşsiz yığıtlık ve ıstırap günleriydi, devrim ve hürriyet idealleri uğrunda canlarını da esirgemediklerini gösterdikleri günlerdi. Dünya proleteryası ve dünyanın bütün ilerici güçleri 1871 Paris kahramanlarını hiçbir zaman unutmayacak, burjuvazinin ve aristokrasinin komünarlara reva gördükleri canavarlık ve işkenceleri asla affetmeyeceklerdir.

Komünarlar, bütün memleketler işçilerinin çıkarları için, bütün emekçilerin hürriyeti için çarpıştılar. Tarih bilimleri doktoru *N. Kolomeyçik* (Polonya), Komün'ün bu yönüne ilişkin bir konuşma yaptı. Her şeyden önce, komünarları esinliyen yurtseverlik ve enternasyonalizm ülkülerinin birliğini belirtti. Lenin'in dediği gibi, Paris barikatlarında dünya cumhuriyeti bayrağını dalgalandırarak savaşan çeşitli memleketlerden devrimcileri yüce enternasyonalizm prensipleri birleştirmişti. Komün'ün destanlara yaraşır savaşının tablosu, egemen sınıfların en çok korktukları proleter enternasyonalizmini eylemde canlandırıyordu.

Burjuva ideologları, Paris Komün'ü zamanından günümüze kadarki her soydan ve boydan bütün ürkek.küçük burjuva ve oportünistler, her araca

başvurarak Komün'ün anlam ve önemini yozlaştırmaya, oynadığı tarihsel rolü küçümsemeye yeltenmektedirler. Konferansa katılanların belirttikleri gibi, Paris Komün'ünün fikir mirasına karşı davranış biçimi, gerek tümüyle dünya işçi hareketinde, gerekse ayrı ayrı memleketlerde, ardıcıl Marksist-Leninistleri oportünistlerden ayıran çizgi olmuştur. Daha Marks, Komün'ün anlamını çeşitli biçimlerde yorumlama denemelerine değinerek, şunu belirtiyordu: «... Komün'ün yol açtığı yorumların çeşitliliği, yansıttığı çıkarların değişik oluşu, daha önceki bütün yönetim biçimlerinin aslında zâlimlik olmasına karşın, onun yüksek bir canlı ve esnek politika biçimi olduğunu ispat etmektedir. Komün'ün asıl sırrı da şuydu: O gerçekte işçi sınıfının hükümetiydi ...» (K. Marks ve F. Engels. Toplu eserleri, c. 17, s. 345—346).

Zaten burjuva ideologları ve oportünistler de her şeyden önce bu gerçeği tahrif etmeye çalışıyorlar. Bu ideologlar ve oportünistler, ABD Komünist Partisi Ulusal Komitesi üyesi *F. Bart*'ın belirttiği gibi, Komün'ü, tarihsel bir geçiş epizodu, insanlık tarihi sayfalarının birine düşülmüş bir «not» olarak gösterip «gömmek» istemektedirler. Bunlardan bazıları, Komün'ü bir «isyan», «duygusal bir taşma» ya da hattâ «Fransız karakterli bir patlama» diye nitelemektedirler.

Alman Sosyalist Birlik Partisi MK'ne bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü bilimsel yardımcısı *U. Herman* (ADC), Komün'ün anlam ve öneminin burjuvaca tahrifine ilişkin tipik bir örneğe işaret etti. Bu, Harvard Üniversitesi profesörlerinden *E. Meysın*'ın 1936'da çıkan ve 1967'de yeni baskısı yapılan «Paris Komün'ü» adlı kitabıdır. Bütün burjuva tarihçileri gibi, prof. Meysın da bu kitabında Komün'ün sınıfsal karakterine bir şal örtmekte, tarihsel önemini inkâr etmekte ve «Fransa'da vatandaş harbi» adlı eserdeki «Marks'a göre Komün tarihi»ne «efsane» demektedir. Komün'e sırf liberal burjuvaca amaçlar yakıştırmaya kalkışmak, ancak işçi sınıfının rolünü inkâr veya küçümsemeye yarar.

Daha yukarıda belirtildiği gibi, çeşitli memleketlerde oportünistler Komün'ün tarihi ve anlamı üzerinde kalpazanlıklar yapmaktadırlar. Daha I. Enternasyonal'de, Marks ve Engels, Komün'nün fikir mirasının doğru biçimde anlaşılması için, Bakunin taraftarlarının onu anarşistçe tefsir etmelerine karşı, prudenistlere, lasalistlere ve diğer anti-marksist akımlara karşı azimli bir mücadele yürütmüşlerdir. Tarih bilimleri doktoru *S. Egerman*'ın (Çekoslovakya) konferansa katılanlara hatırlattığı üzere, F. Engels daha geçen yüzyılın 90 yılları başlarında Komün tarihi deneyimel yanlış yorumlamanın gizlediği tehlikeye özellikle işaret etmişti. Onun şu değerli sözleri oportünistlere yöneltilmişti: «Sosyal-demokratik filister, son zamanlarda yine proletarya diktatörlüğü sözünden kurtarıcı bir korkuya kapılıyor. E peki, baylar, bu diktatörlüğün ne biçim görüldüğünü bilmek ister

misiniz? O halde Paris Komün'üne bakınız. İşte bu proletarya diktatörlüğü idi» (K. Marks ve F. Engels. Toplu eserleri, c. 22, s. 201).

Komün'ün mahiyetini anlayabilmek için, onun tarih ve savaşına hasretilmiş bütün Marksist eserleri ve belgeleri esaslı olarak incelemenin büyük bir önemi vardır. Prof. E. Raconieri (İtalya), konuşmasında bunu gözönünde tutarak, Marks tarafından hazırlanan ve onun «Fransa'da vatandaş harbi» adlı eserinde yer alan Komün'e ilişkin Uluslararası İşçiler Birliği çağrısını tahlil etti. Bilindiği gibi, Marks, Komün olaylarını büyük bir dikkatle izlemiş, onun yöneticileriyle yakın ve sağlam bağlar kurmuş, iki ay'ı aşkın savaş boyunca onlara değerli öğütler vermiştir.

Söz konusu Çağrı'nın ve metnin iki varyantı vardır. Bunların incelenmesi, olayların evrimini yazarın en tam biçimde yansıtmaya ve karşılaşılan problemlerin özünü belirtme yöntemini nasıl bulduğunu adım adım izlemeye imkân vermektedir. Marks yığın yığın kaynak ve belgeyi esaslı biçimde incelemiş, o devrin olaylarının ve süreçlerinin asıl özünü dâhice kavramış, Komün'le ilgili bir yığın sorunu gözden geçirmiştir. Ve böyle bir tahlil temeline dayanarak, Komün'ün mahiyetini değerlendirmede kesin önemi olan bir sıra sonuç ve hükümlere varmıştır. Komün'ün her şeyden önce geçmiş devrimlerin hiçbirisi ile karıştırılmaması gerektiğini, burjuva devlet egemenliğinin kesinlikle reddi anlamını taşıdığını ve XIX. yüzyılda sosyal devrimin başlangıcı olduğunu göstermiştir. Bunun sonucu olarak da, incelemesinde, Komün problemlerini toplumun politik yönetiminin yeni biçimi olarak, yeni tip devlet olarak merkez yapmıştır. Ve bu da, Komün'ün gerçek tarihsel rolünün saptanmasına imkân vermiştir.

Komün'ün çok yanlı eyleminin çeşitli görüşlerini karakterize eden konferans delegeleri, onun sınıfsal mahiyetini ve tarihsel önemini oybirliğiyle ve şöylece değerlendirdiler:

Birincisi, Paris Komün'ü, emekçi yığınlarının savaşı tarihinde ilk işçi sınıfı hükümeti, proletarya diktatörlüğünün ilk biçimi, devlet egemenliğinin ilkesel yeni tip örgütüydü.

İkincisi, Paris Komün'ü, işçi sınıfının hükümeti olarak Fransa'da bütün emekçilerin çıkarlarını varlığında canlandırıyordu; toplumun bütün sağlam elemanlarının gerçek temsilcisiydi ve dolayısıyla gerçek ulusal hükümetti. Emegin sermaye egemenliğinden kurtuluşunun cesur savunucusu olan işçi hükümeti sıfatıyla de, özü bakımından bütün varlığıyla enternasyonal karakterliydi.

Üçüncüsü, Paris Komün'ü, kapitalistler sınıfına ve devletine karşı işçi sınıfının yürüttüğü savaşta yeni bir çağ, sosyalist devrimler çağını açtı. Marks, daha Komün günlerinde, bu defa iş nereye varırsa varsın, «evrensel-tarihi önemde yeni bir çıkış noktası» elde edilmiş olduğunu yazdı.

Dördüncüsü, Paris Komün'ü, yürüttüğü devrimci savaşıla, getirdiği yeni politik egemenlik sistemiyle, giderek daha fazla sosyalist nitelik kazanan bir yığın tedbir ve eylemleriyle, insanlığın tarihsel gelişmesinde yeni toplumun müjdecisi oldu.

Komün'ün uluslararası karakteri ve çeşitli memleketlerdeki işçi hareketine etkisi

Komün'ü tahrife çalışanlar, bazan, onu, işçi hareketinin gelişmesini «yavaşlatmak»la suçlayacak kadar ileri gidiyorlar. Gerçi her yenilgi devrimci harekete bir darbedir, belirli sayıda savaşıyı saflardan çıkarır, gericiliğe de devrimci güçlere karşı saldırıya geçmek üzere bu geçici zaferden faydalanma fırsatı verir; harekete geçici olarak ayak uyduranlar, prensipsiz ve ikircimli elemanlar gericiliğin saldırısından korkarak savaş alanını terkeder, çoklukla karşı-devrimden yana geçerler. Ve bu bir dereceye kadar, Mayıs kanlı pazarından sonra da böyle olmuştur. Fakat Komün'ün yüceliği ve asıl kendisinden sonraki devrim hareketi üzerindeki etkisi, yenilginin kayıplarını yüzlerce ve binlerce defa telâfi etmiştir.

Komün, proletaryanın devrimci savaşında yeni tarihsel dönemin başlangıcı oldu. Dünyanın birçok memleketinde devrimci hareketin gelişmesini, yalnız stratejik perspektifte değil, doğrudan doğruya etkileme alanında da bir dereceye kadar Komün belirledi.

Konferansa katılanlar, konuşmalarıyla, bu etkilemenin ana yönlerini inandırıcı biçimde gösterdiler. Burada sadece şu esas sonuçları sıralıyabiliriz:

İşçi sınıfının gelecek devrin kesin savaşlarının önder devrimci gücü olarak hazırlanması anlamına gelen yığinsal işçi hareketinin gelişmesi;

birçok memlekette, işçileri birleştiren ve örgütliyen, onlar arasında Marksizm fikirlerini yayan ve onları sosyalizm için savaşıma hazırlayan sosyalist partilerinin doğması;

Marksistlerin, kendi devrimci öğretilerinin arılığını, revizyonist ve oportünist yozlaştırmalara karşı savunmaları ve devrimci savaşın yeni tecrübesi temeline dayanılarak bu öğretinin geliştirilmesi;

işçi sınıfının, sömürücü sınıflara ve onların devlet egemenliğine karşı ortak savaşta, proleter enternasyonalizmi ve bütün memleketler emekçilerinin kardeşçe dayanışması ruhunda yetişip gelişmesi . . .

P. Pospelof, yaptığı konuşmada, Komün'le Rusya işçi hareketi arasındaki köklü tarihsel ilişkiyi belirtti. Ve bu arada, Marks ve Engels'in Rusya'daki devrimci olaylar üzerinde dururken isabetli bir öngörü ile «Rus komün'ünün kurulması»ndan söz ettiklerine işaret etti. Netekim, bilimsel komü-

nizm kurucularının bu yoldaki dâhiyane öngörülerini 1917'den sonra tartışma götürmez bir gerçek oldu.

Paris Komün'ünün, XIX. yüzyılın son otuz yıllarında tüm devrimci-demokratik Rusya'yı ne kadar kuvvet ve derinlikle harekete getirdiğini gösteren sayısız veriler vardır. Birçok Rus devrimcisi de, Komün'ün dâvası uğruna ölmeyi şeref sayarak, Paris barikatlarında savaşmışlardır. Tarihçi sosyalist L. Dübreyl'in yazdığı gibi, «Blanş» Meydanı'nda, Luiza Mişel'in ve daha önce Batinyol'da çarpışmış olan Rus kadını Dimitrieva'nın komutasındaki kadın taburu kahramanlık hârikaları göstermiştir. Bundan başka, Rus mültecilerinden sosyalist A. V. Korvin — Krukovskaya, M. P. Sajin, S. G. Barteneva ve diğer bazı kadınlar da Komün'ün savunucuları arasındadırlar.

Rus devrimci-demokratik hareketinin en büyük ideologlarından biri ve Komünarlar saflarına da katılmış olan P. P. Lavrof, daha Brüksel «L'Internasyonal» gazetesine gönderdiği ilk yazılarında 18 Mart Devrimini hareketle selâmlamıştır. Çok geçmeden, Enternasyonal Genel Konseyi'nin çağrısının etkisiyle de şunları yazmıştır: «1871 Martının o yüce günleri, proletaryanın yalnız devrimi yapmakla kalmayıp, ona aynı zamanda baş olabildiği ilk günlerdi. Bu, proletaryanın ilk devrimiydi.»

1870 yıllarının ünlü toplum adamlarından biri olan S. M. Stepnyak-Kravçinski'nin belirttiği üzere, Rus sosyalizmi, Paris Komün'üyle savaşım aşaması'na girdi. Bu, işçi sınıfının Rusya'da politik savaş alanına ilk çıkış tarihidir. Paris proletaryasının kahramanca savaşı, Rus işçilerinin Batı Avrupa'daki devrimci harekete, I. Enternasyonal'in eylemine ilgisini kuvvetlendirmiştir. Rusya'da ilk işçi örgütlerine — «Güney Rusya İşçi Birliği» ve «Kuzey Rusya İşçi Birliği» — katılanlar, Komün tarihini inceleme konusu yapmış, Batı Avrupa işçi hareketi tecrübesi hakkında bilgi edinmişlerdir.

Bununla ilgili olarak, P. Pospelof ilginç bir belgeyi, yani Komün'ün ilânının yedinci yıldönümü münasebetiyle Odesa işçilerinin ve devrimci aydınlarının mitinginde kabul edilerek Fransız işçilerine gönderilen selâmlama mesajını hatırlattı. Bu mesajda şöyle denilmektedir: «Biz de yurdumuzda aynı amaç için, 1871'de Paris barikatlarında nice kardeş, kızkardeş, baba, oğul, kız ve dostlarımızın uğrunda can verdikleri yüce amaç için çalışıyoruz. Biz burada kendimizin de sömürücülere karşı, emekçilerin hakları uğrunda, fikir hürriyetinin, mânevi hürriyetin, ekonomik hürriyetin zaferi için savaşa atılabileceğimiz âni heyecanla bekliyoruz ... Sizler, 1871'de, bütün insanlık adına çarpışmakta olduğunuzu söylemekte haklıydınız.»

Rusya'da, ilerici işçiler, amansız polis baskısına rağmen, Paris Komün'ün yıldönümünü aralıksız kutlamışlardır. Netekim, 25. yıldönümü münase-

betiyle Leninci «İşçi Sınıfının Kurtuluşu için Savaş Birliği» üyelerinin selâmlama mesajında şunları okuyoruz: «Rus işçileri Fransız kardeşlerini hararetle selâmlıyorlar. Varsın, burjuva dünyası kalesinde Fransız proletaryasının ilk gediği açtığı günün yıldönümünde, bütün memleketter proletaryasının daha eylemsel temasının temelleri de atılmış olsun. Yaşaşın Fransız proletaryası, yaşaşın Fransız devrimi!»

Bolşevikler Partisi, komünarların dâvasının gerçek mirasçısı ve takipçisi olarak ortaya çıktı. Komün tecrübesini Lenin'in tahlili, Marksizmin gelişmesine paha biçilmez bir katkı oldu. Lenin bu tahlilinde Komün'ün evrensel-tarihi anlamını ortaya koydu, yenilgiye uğramasının nedenlerini açıkladı ve komünist hareketine Komün'ün tecrübesini daima hatırlamayı öğütledi.

Felsefe bilimleri doktoru *R. Ştaygervald* (AFC), Komün'den çıkarılan tarihsel derslerin Alman işçi hareketi için taşıdığı öneme değindi. Ştaygervald, Alman burjuvazisinin körüklediği şovnist histerinin alıp yürüdüğü günlerde (25 Mayıs 1871) August Bebel'in Alman Raystag'ında söylediği şu sözleri hatırlattı: «Komün'e karşı Almanya tarafından savaş yürütülmemekte olmasına rağmen, ben kendi hesabıma beyan etmek isterim ki, Avrupa proletaryası Paris'e ümitle bakmaktadır. Paris'teki savaş mahdut sayıda bir öncü birliğin savaşındır, fakat yirmi otuz yıl sonra, Paris proletaryasının ,saraylılara karşı savaş, kulübelere barış, yoksulluğa ve gayesiz hayata ölüm' şiarı Avrupa proletaryasının şiarı olacaktır.» Komün'e karşı bu tutumun Alman işçi hareketi için daha büyük bir önemi vardı, çünkü bilindiği gibi Bismark imparatorluğu Komün'ün kanla bastırılması sonucunda meydana gelmişti. Ştaygervald'ın belirttiği üzere, dünyada ilk işçi iktidarı konusundaki sınıfsal tutumların karşıt karakteri bunda kendini gösteriyordu.

Aradan kırk küsur yıl geçtikten sonra, yüce Oktobr, Paris Komün'ünün savaş çağrısını yeniledi; Alman işçi hareketinin en iyi devrimci güçleri oportünizme saplanmış sosyal-demokrasiden kendilerini kurtararak, kayıtsız-şartsız işçi sınıfının politik iktidarından yana olduklarını açıkladılar. Genç Alman Komünist Partisi, Paris Komün'ü tecrübesini ve özellikle Rusya'da üstüngelen sosyalist devrimin tecrübesini öğrenip benimsiyerek, Alman işçi hareketinin Marks, Engels ve Lenin teorisi sağlam temeli üzerinde yeniden canlandırılması için büyük bir enejyile savaştı. Lenin'in, sermayenin devlet iktidarına karşı savaşın başlıca kesimleri üzerinde çabalarımızı yoğunlaştırmayı ve buna göre politik strateji tesbit etmeyi asıl Paris Komün'ünden öğrendiğimize ilişkin talimatının Alman komünistleri için büyük bir önemi vardı.

N. Kolomeyçik, konuşmasında, Paris Komün'ü ile Polonya kurtuluş hareketi arasındaki köklü tarihsel bağıntıları esas konu edindi. O devirde Polonya'da ulusal bağımsızlık sorunu, çarlığın. Prusya krallığının ve Habs-

burglar imparatorluğunun dayanaklarını sarsan devrimci bir mayalanma kertesindeydi. Memlekette gergin ve çelişkili bir durum vardı. İlerici çevreler ısrarla soruyorlardı: Polonya halkı yürüttüğü hürriyet savaşında Avrupanın hangi politik ve toplumsal güçlerinin desteğine güvenebilir?

Hareketin sağ kanadı, «beyazlar», gelenek olarak gözlerini Avrupa devletleri hükümetlerine ve zengin sınıflarına çevirirken, sol kanat, «kızılar», Polonya kurtuluş dâvası için her şeyden önce Avrupa halkları arasında, onların demokratik toplumsal hareketi içinde müttefik arıyorlardı. Sol kanadın en güvenilir temsilcileri, şahsında Polonya kurtuluşunun en sadık müttefikini gördükleri uluslararası işçi hareketine başvurdular. Enternasyonal'de Polonya seksiyonunu bunlar kurdular, Marks'la yakın temaslarda bulundular, onunla sık sık mektuplaştılar. 1863 Ocak Ayaklanması'nın bastırılmasından sonra Fransa, Belçika ve İsviçre'ye göçen birçok Polonyalı mülteci arasında sosyalist fikir ve kanılar yayılıyordu.

Komün'ün Polonya demokrat ve devrimcileri arasında çok büyük yankılar uyandırması yasal bir sonuçtur. Komün dâvası için çarpışan yabancı-enternasyonalistler arasında Belçikalılardan sonra ve İtalyanların yanısıra en büyük grup Polonyalılarıdır. Komünarların saflarında 400 kadar Polonyalı mülteci-devrimci bulunduğu bilinmektedir. Bunlardan biri olan Y. Dombrovski Komün'ün ünlü generalleri ve subayları arasında yer alır. Üç ordunun birine komuta eden Dombrovski durmadan taarruz harekâtı taraftarı olarak tanınmıştır. Versaya karşı derhal taarruza geçilmesini o teklif etmiş ve 23 Mayıs savaşlarında şehit olmuştur. Yine Komün general ve subayları arasında yer alan diğer ünlü Polonyalılar, Verseylilere karşı cephenin sol kanadını savunmakla görevli III. ordunun komutanı, 21—28 Mayıs günlerinde Paris'in 13. ilçesinde verilen savunma savaşının örgütçüsü olan V. Vrublevski, sonra S. A. Kamenetski, G. Rogovski, V. Rojelovski, T. Dombrovski (Y. Dombrovski'nin kardeşi), Y. Rozvadovski, A. Okoloviç ve daha birçoklarıdır. Ayrıca, büyükçe bir Polonyalı doktorlar grubu, savaşlar içinde komünarlara — çoğu Fransız doktorlarının çekimser davranması yüzünden çok değerli olan — yardımlarda bulunmuştur. Y. Landovski, V. Lankeviç, Y. Slomçinski, Enternasyonal'le ve işçi hareketiyle çoktan temasa geçen ve Komün'ün düşmanlarıyla fedakârca çarpışan Polonyalı devrimciler arasındadırlar. Onların Komün dâvası uğrundaki yiğitçe savaşı, Polonya devrimci hareketinin şanlı sayfalarından biridir.

Paris Komün'ü, bizde devrimci demokratları sosyalizme doğru, Polonya'nın kurtuluşu dâvasını sosyal devrimle birleştirmeye doğru atılıma yöneltten bir etken olmuştur. Polonyalı devrimcilerin Komün'deki savaşı, onların Marks'la ve eylemine en canlı biçimde katıldıkları Enternasyonal'le yakın temasa gelmelerinin çok önemli bir yanıdır. Bunun sonucundadır ki, Polonya işçi hareketinde Marksist sol akım, Polonya'nın kurtuluşu dâvasını Rusya ve Avrupa'da sosyalist devrimle sıkı sıkıya bağlamıştır.

Tarih bilimleri doktoru E. Şikloş-Vintse (Macaristan), kendi memleketinin sosyal-demokratik ve komünist hareketinde Paris Komün'ü ile bağlı geleneklere değindi. Geçen yüzyılın 70 yıllarında Macar sosyalistleri önderleri, Komün'ün parlak anısının tertemiz korunması, Paris devrimini ve tüm sosyalist işçi hareketini karalamaya çalışan Avrupa burjuva hükümetlerinin açtıkları iftira kampanyasına karşı direniş gösterilmesi ödevini ileri sürdüler. 1873 yılında Macar sosyalistleri «Haftalık işçi aktüalitesi» (Macarca ve Almanca) dergisinin yayınlanmasını örgütlediler. Bu haftalık dergide her yıl Komün savaşçıları geniş ölçüde anıldı. Komün'ün eski bakanı A. Arno'nun güncelleri de bu dergide yayınlandı.

Macar işçi sınıfının sosyalist partisinin kurulmasında, Marks ve Engels'in öğrencisi ve dostu, Komün bakanı olan Leo Frankel büyük bir rol oynadı. O gerek demeçleri, gerekse haftalık dergide çıkan yazılarıyla işçilere Komün'ün mahiyetini ve «sömürüye son vermek, sınıf egemenliğini yoketmek» olan amacını açıklamaya çalıştı.

1880 yılında Macaristan tarihinde ilk sosyalist parti, yani Genel İşçi Partisi kuruldu. Ve kuruluşunu izleyen yıllarda, 1848 Macar burjuva devrimi yıldönümü ile Komün'ün zafer gününü birlikte kutladı. Bu da rasgele değildi. Macar devriminin ileri sürdüğü burjuva — demokratik karakterli istekler o yıllarda oldukça aktüeldi. Aynı zamanda Genel İşçi Partisi yöneticileri sosyal reformları öngören «ılımlı» politikaya gittikçe daha çok eğilim göstermeye başlıyorlardı. Bu politikaya karşı «radikal sosyalist partisi» adı verilen bir muhalefetin yaratılması ve bu muhalefetin devrimci sınıf savaşını propaganda etmesi yasal bir olaydı. Radikal muhalefet, Paris Komün'ünü izlenmeye değer bir örnek sayıyordu.

Macar sosyal-demokrasisi de II. Enternasyonal'in birçok partisi gibi dönüşümler geçirdi. Komün'ün karakterine ve önemine ilişkin değer hükümleri de buna göre değişti. Fakat mücadelenin amaçlarının demokratik reformlar düzeyine indirgenmesi ve sırf barışçı yolla sosyalizme geçmeye ilişkin hayallerin yayılması ölçüsünde, Paris Komün'ü de proletarya egemenliğinden «demokratik sosyal» (sosyalist değil!) bir cumhuriyete çevrildi ve Komün tecrübesinden de proletaryanın güya tedbirli davranması ve silâhlı savaşa kalkmaya «zorlanmasına» müsaade etmemesi gibi bir sonuç çıkarıldı.

1919'daki Macar devrimi günlerinde Komün gerçek anlamıyla değerdendirildi. Komünist Partisi'nin organı «Vyoroş Uşşag» gazetesi, 18 Mart tarihli sayısında, yani Macar Şura Cumhuriyetinin ilânından üç gün önce, proletarya diktatörlüğü kurma ödevlerini ileri sürerek, durumu Oktobî Devrimi ve Paris Komün'ü ile karşılaştıran bir değerlendirme yaptı. Bu yazıda özetle şöyle deniliyordu: «Komün bastırılmıştı. Ama Komün Rusya Sovyet Cumhuriyeti'nde yaşıyor.»

Karşı-devrim terörü koşulları içinde devrimin yenilgiye uğramasından sonra, Macar Komünist Partisi, çeyrek yüzyıl boyunca, emekçilere proletarya diktatörlüğünün yeni ve artık kesin zaferinin kaçınılmazlığı inancını aşıladıktan başka, en güç gizlilik koşulları içinde de ikinci şura cumhuriyetinin yaratılması için savaştı. Komünistler Büyük Oktobr'un ve Paris Komünü'nün zaferini her yıl kutladılar. Macar emekçi halkı dünyanın ilk proleter egemenliğinin 75. yıldönümünü artık özgürlük koşulları içinde kutladı.

Danimarka Komünist Partisi MK. Sekreteryası Yürütüm Komitesi üyesi *i. Nörlund* şunları söyledi: «Komün savaşıncılarının işçi sınıfı arasında uyandırdıkları hayranlık duyguları ve coşku, memleketimizde 1871 Haziranında politik işçi hareketinin örgütlenmesini doğrudan doğruya etkiledi. Ünlü Danimarka ozanı *Drahman*, o yıllarda yazdığı bir şiirinde, egemen sınıfları açıktan açığa Komün ile tehdit ediyor ve yığınlar arasında artan huzursuzluğu büyük bir ustalıklı dile getiriyordu. Onun «öfke çok, ama sistem yok» biçimindeki bir sözü, uzun süre, Danimarka işçi sınıfını örgütlemeye çağıran bir uyarı olarak kaldı. Bu söz bugün de önemini yitirmiş değildir.»

Nörlund şöyle devam etti: Komün, emekçilerin anti-faşist, demokratik ulusal savaşlara hazırlandıkları yüzyılımızın 30. yıllarında da esinleyici bir örnek olmaya devam etti. O zamanlar büyük Norveç yazarı *N. Grig'in* Paris Komünü'ne adadığı «Yenilgi» adlı piyesi önemli bir rol oynadı. Tamamiyle komünarlardan yana olan *Grig*, Komün günlerinin olaylarına derinlemesine nüfuz edebilmiş, tarihsel bakımdan doğru ve öğretici bir eser ortaya koyabilmişti. Onun piyesi, yalnız kahramanlığın göklere çıkarcasına övgüsü değildi; bu eser Komün'ü yenilgiye götüren zayıflıkları da gösteriyordu. Netekim, piyes şu sözlerle sona eriyordu: «İyilik, iktidarsız üstün gelemeyiz; işte aldığımız acı ders budur.» Komün'den çıkarılan derslerin, sermaye egemenliğine karşı iktidar savaşında işçi hareketinin doğru biçimde yönelimi bakımından büyük önemi vardır.

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi redaksiyonunda Finlândiya Komünist Partisini temsil eden *L. Yuntila*, kendi memleketinde işçi hareketinin ancak geçen yüzyılın sonunda örgütlü bir nitelik kazandığını söyledi. Finlândiya burjuvazisi «kömünizm hayaleti»nden korkarak, işçi hareketini vesayet altına almaya, onun devrimci mecrada gelişmesini yavaşlatmaya çalışıyordu. Helsinki'de 1884'te kurulan ilk işçi birliğine bir yandan fabrikatörlerin, tüccarların ve burjuva aydınları temsilcilerinin de girmeleri bu bakımdan dikkate değer.

Finlândiya İşçi Partisi 1889 yılında kuruldu. 1903 Kongresinde onaylanan parti programı, Batı sosyal-demokrasisine özgü fikirlerin etkisine rağmen, genellikle belirli bir sınıfsal karaktere sahipti; Marks ve

Engels'in, aynı zamanda Paris Komünü'nün fikirlerini yansıtıyordu. Paris Komünü, memleketimizde, P. Lisagare'nin «Paris Komünü tarihi» adını taşıyan ve işçi hareketinin politik durum içinde isabetle yönelimine epeyce yardım eden eserinin dilimize çevrilip yayımlanmasından sonra daha geniş ölçüde tanındı.

1918'deki iç savaştan sonra Finlandiya sosyal-demokrasisi parçalandı, ve komünist partisi meydana geldi. Buna rağmen, işçi hareketinin durumu karmaşık ve çelişkiliydi. Aynı yılın başlarında devrim uç verdiği zaman, proletaryanın ve onun hükümetinin önüne aynen Paris Komünü'nün karşılaştığı problemler çıktı. İşçiler silâhlı savaşa henüz hazır değillerdi. Bu yüzden, inisiyatif kendi ellerinde olduğu halde, fırsatı kaçırdılar; burjuvazinin saldırıya geçmesine ve beyaz teröre girişmesine imkân verdiler. Ve buna rağmen, devrim hükümeti kısa bir süre içinde işçi sınıfının ve bütün emekçilerin çıkarlarını gözetten bir sıra tedbiri gerçekleştirmeye çabaladı. Bundan ötürü de bir dereceye kadar Paris Komünü'nü hatırlatıyordu. Komünün yeni iktidarı yaratma ve sağlamlaştırma uğrunda yürüttüğü savaştan çıkarılan dersler, aynı zamanda işlediği hatalar, Finlandiya işçi sınıfının mücadelesi için de büyük bir önem taşıyordu ve bugün de taşımaktadır.

Prof. A. Mortin'in (İngiltere) belirttiği üzere, Komünün etki alanı, kıta Avrupadaki ülkelerle sınırlı değildir. Bu etki Britanya adalarını da kapsar. O zamanlar İngiltere'de sendika hareketinin epeyce güçlendiğine tanık olmaktadır. Bu hareketin liderleri reformist görüşlüydüler ve sınırlı politik hedefler güdüyorlardı. İşçilerin başlıbaşına örgütü yoktu. Radikal-burjuva çevrelerinde, III. Nepolyon'un düşmesi ve Fransız cumhuriyetinin ilânı ile kabaran cumhuriyetçilik duyguları epey gelişti.

Bu böyle olsa da, Komünün doğuşundan hemen sonra, İngiltere'de de komünarların mücadelesine sempati hisleri dalga dalga kabardı. Özel mitingler, toplantılar düzenlendi. 16 Nisan 1871'de Haydпарк'ta 30 bin kişinin katıldığı gösteride şöyle bir karar kabul edildi: «Biz genel cumhuriyet adına sizleri selâmlıyoruz . . . Biz Londra'lılar, bütün insanlığın hürriyeti için savaştığınıza inanıyor ve sizlere dost ve kardeş elimizi uzatıyoruz.» Bu karar, Paris'te, Komünün «Resmi gazete»sinde 20 Nisan'da yayınlandı.

Komünün yenilgisinden sonra, Enternasyonal'in Genel Konseyi'ne dahil bazı sendika önderleri (Ocer, Lekraft), onun dâvasına ihanet ettiler ve oylarını düşman burjuva propagandacılarıyla birleştirdiler. Bu olay, safalarında tereddüt geçirenlerin ve uyuşuk davrananların az olmadığı İngiliz işçi sınıfına da etki yaptı. Bu yüzden, Komünün önemi İngiltere'de biraz yavaş kavrandı, fakat hiçbir zaman unutulmadı. Ve Komün, sözün geniş anlamıyla, bütün sosyalist hareketin mihenktaşı oldu: Komünün

anısına saygı beslemeyen ve onun örneğini izlemeye çalışmayan, gerçek sosyalist sayılamazdı.

Konferansta, Cezayir, Kolumbiya, Birleşik Amerika ve Japonya komünist ve işçi partileri temsilcileri de söz alarak, Komün'ün etkisinin dünyada öteki kıtaların nice ülkelerini de sardığını belirttiler.

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinde Cezayir Sosyalist Öncü Partisinin temsilcisi olan *L. Buhali*, Paris proletaryasının Komün günlerindeki devrimci savaşıyla ilgili olarak, Cezayir halkının 1871–72 yılındaki ulusal ayaklanmasını tahlil etti. Cezayir'de 1830'da başlayan sömürge esareti, halka iştirilmemiş felâket ve acılar getirdi. Memlekette milyonlarca insanın yoksulluğu alabildiğine arttı. 1866–70 yıllarındaki ekonomik bunalım yüzünden açlık başgösterdi ve 500 bin kişi telef olup gitti. Değişik kabilelerin mücadele ve çıkışlarını gaddarca bastıran Fransız sömürge idarecilerinden halkın çeşitli tabakalarının hoşnutsuzluğu alabildiğine arttı.

Böylece, büyük çapta devrimci çatışmalar için koşullar olgunlaşıyordu. Buna, metropolde, yani Fransa'da geçen olaylar, Fransız ordusunun yenilmesi, III. Napolyon'un düşmesi de yardım etti. Paris işçilerinin giriştikleri savaş da sömürge egemenliğini zayıflattı. 23 Ocak 1871'de Cezayir'de silâhlı ayaklanma başladı. Ve derhal ülkenin geniş bölgelerini sardı. Birçok merkez (*Alma, Palestro, Borj-Menaël*) isyancıların eline geçti; bazı şehirlerde Fransız garnizonları abluka altına alındı.

Burjuva tarihçileri, Cezayir ayaklanmasını ya «yersel çatışmalar» zincirinin bir halkası, ya da Fransa'daki devrimci olaylarla hiçbir ilişkisi olmayan bir hareket olarak görmeye ve göstermeye kalkıştılar. Gerçekte bunun ikisi de doğru değildir. Zira ülkede yer yer başgösteren isyan, çok geçmeden, Cezayir halkının çeşitli sosyal tabaka ve kuvvetlerinin Fransız sömürgeciliğine karşı ortak savaşı halini alıvermiş, ulusun tümünü kapsayan bir nitelik kazanmıştır.

İşin esası, hem Cezayir halkının, hem Paris komünarlarının aynı düşmana, yani gericisi Fransız burjuvazisine karşı savaşmış olmalarıdır. 18 Mart devrimine dair ilk haberlerin Cezayir'de ve her şeyden önce proleter unsurlar, Avrupalı devrimci mülteciler ve küçük burjuva tabakaları tarafından coşkunlukla karşılanması rasgele değildir. Cezayir ayaklanması 1871 Mart ve Nisanında, Paris Komün'ü aylarında en yüksek noktasına varmıştır. Komünarların savaşı Cezayir isyancılarının başarılı çıkışlarına objektif olarak yardım ettiği gibi, isyancılar da *Versay* kuvvetlerini üzerlerine çekerek Fransız burjuvazisini zayıflatmışlardır. Ve ancak Paris Komünü bastırıldıktan sonradır ki, Fransız sömürge ordusu birkaç ay süren bir savaş sonucunda (1872 başlarında) isyancılarla başa çıkabilmiş, son direniş ocaklarını da söndürebilmiştir.

Cezayir halkının ulusal ayaklanması o zaman zaferle sonuçlanamadı. Fakat tarihsel ve politik önemi büyük olan bu ayaklanma Cezayir halkının bağımsız yaşamak uğrunda, sömürge esareti ve ezgisine karşı savaşılmaya hazır olduğunun açık ve inandırıcı kanıtıydı.

F. Bart, Komün'ün Amerika işçi ve toplumsal hareketinde uyandırdığı yankıları anlattı. Iç savaş döneminde Amerikada'ki Enternasyonal taraftarları Fransız halkını ideolojik, örgütsel ve askerî bakımdan desteklediler. Daha Paris'te halkı ayaklanıır ayaklanmaz, Birleşik Amerika'da özel bir birlik kuruldu. Bu birlik gösterilere önderlik etti, mitingler örgütledi, Komün'ün yenilgisinden sonra da karşı-devriminin göçetmek zorunda bıraktığı mültecilere yardımda bulundu. Amerikan tarihçisi F. Foner «Birleşik Amerika işçi hareketi tarihi» adlı eserinde şunları yazar: «18 Aralık 1871'de, en büyük sendikalardan birkaçı, Uluslararası İşçiler Birliği'nin Amerikan seksiyonlarıyla birlikte, Nüyük'ta, üç seçkin komünarın idamını protesto için gösteriler örgütlediler.» Foner, bundan başka, Kuzeydeki zenci işçiler tarafından da desteklenen birçok benzer çıkışlardan bahseder. Amerikan sendikaları sekiz saatlik işgünü için mücadele yürütürken, bir yandan Komün savaşçlarıyla dayanışma şiarını da ortaya atmışlardır.

Rusya'daki sosyalist devrimin etkisi altında, daha sonra da Birleşik Amerika Komünist Partisi'nin kurulmasıyle 1871 Paris olaylarına ilgi yeniden arttı. Komünistlerin etkisi altında bulunan «International Labor Defence» örgütü, siyasal hükümlülerin, Paris'li devrimci göçmenlerin savunulması için mücadele etti, her yıl Paris Komün'ü gününü anma mitingleri düzenledi. Yine bu örgüt çeşitli materyaller yayınlamak suretiyle, Komün'ün kahramanca savaşına ilişkin gerçekleri Amerikan işçilerinin iyice öğrenmelerine yardım etti.

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi redaksiyonunda Kolumbiya Komünist Partisini temsil etmekte olan A. Rivera, Komün deneyinin Lâtin Amerika memleketleri için ne gibi bir önem taşıdığını anlattı. Sonra Marks, Engels ve Lenin'in, Komünce elde edilen başarıları, onun sınırlılık ve hatalarını bilimsel bir titlikle tahlil ettiklerini belirtti. Marksizm-Leninizm klâsikleri, Komün'ü somut sosyal koşullar içinde ele alıyorlardı ve bu da onun başarılarının önemini artırıyordu.

A. Rivera, bununla ilgili olarak, Lenin'in, Lâtin Amerika'da işçi sınıfı savaşı için büyük önemi olan şu sözlerini hatırlattı: «... Komün, burjuvazinin ancak ilân etmeyi becerdiği demokratik ödevleri proletaryanın nasıl elbirliğiyle yerine getirdiğinin parlak örneğidir» (Toplu eserleri c. 16, s. 452). Şimdi Lâtin Amerika memleketlerinde emperyalist egemenliğine karşı, ulusal bağımsızlık uğrunda savaş sosyalizm için savaşla birleşmekte, bu da sosyal ve politik yönelimleri değişik yeni yeni kuvvetlerin işçi hareketinden yana kazanılmasını sağlamaktadır.

Tarihsel tecrübe, birçok Lâtin Amerika memleketinde yüzyılımızın ilk yarısında oluşan burjuva-demokratik devrimlerinin artık ödevlerini yerine getirdiklerini göstermiştir. Marksistler, özellikle Paris Komün'ü deneyinin ışığı altında, halk yığınları yararına başlıbaşına bir kompleks meydana getiren sosyal ödevleri ancak işçi sınıfının çözebileceğini söylemektedirler. Küba devrimi bu bakımdan bütün Lâtin Amerika emekçileri için esinleyici bir örnek olmuştur.

S. Toyoda, konuşmasında, Paris Komün'ünün tarihsel koşulları ile çeşitli memleketlerde şimdiki durum arasında büyük fark bulunduğundan ötürü, onun tecrübesinin yaratıcı bir yaşayışla benimsenmesi gerektiğini belirtti. Toyoda, Komün'den çıkarılan ve Japon işçi sınıfı savaşı bakımından önemli olan üç esas ders üzerinde durdu.

Birincisi, burjuvazinin ulusal çıkarlara gösterdiği ilginin ikiyüzlü bir karakter taşıdığı, yani kendi çıkarıcı sınıf hedefleri için ulusal çıkarları fedaya hazır olduğunun apaçık anlaşılmış olmasıdır. Fransız burjuvazisi Komün döneminde böyle hareket etmiştir. Evvelce ulusal çıkarların savunucusu rolünde görünen bu burjuvazi, XIX. yüzyılda bu tarihsel rolüne ihanet etti, ulusal idealleri sattı. Aynı biçimde, bir zamanlar «Kahrolsun uğursuz Amerikalılar ve İngilizler!» şiarını yükselten Japon burjuvazisi de, ulusal bağımsızlık ve egemenlik şiarını çoktan ayakları altına aldı, Birleşik Amerika emperyalizmine boyun eğmeye başladı ve Amerikan emperyalizmiyle ittifaka dayanarak egemenliğini işçi sınıfına ve bütün halka dayatmaya girişti, kendi öz memleketinin ulusal çıkarlarını çiğnedi.

Komün deneyinden çıkan önemli dersin ikincisi, gerek kendi sınıfsal ödevlerini, gerekse ulusal ödevleri ancak işçi sınıfının çözmeye yetenekli olduğunun görülmesidir. Konuşmacı, bu konuda, V. İ. Lenin'in şu sözlerini hatırlattı: Ayaklanan proletarya, «... iki ödevi, yani genel ulusal ve sınıfsal olmak üzere, Fransa'yı Almanya'nın istilâsından kurtarma ve işçilerin kapitalizmden sosyal kurtuluşu ödevlerini birlikte yükümlendi. Komün'ün en orijinal çizgisi iki ödevin bu birleşmesindedir» (Toplu eserleri, c. 16, s. 451).

Bu Japon işçi sınıfı için son derece önemli bir ibret dersidir. Bir yandan yüksek derecede gelişmiş, bir yandan da bağımlı olan memleketin özel koşulları içinde, komünistler, işçi sınıfı, bağımsızlık ve egemenliğin yeniden kazanılması mücadelesi ile, Birleşik Amerika'ya tâbi Japon tekelci sermayesinin egemenliğine son verme sınıfsal savaşını doğru biçimde bağdaştırma yolundan yürüyorlar. Bu hedeflere, halkın anti-emperyalist, anti-monopolist, demokratik devrimiyle ulaşılması gereklidir.

Üçüncüsü, Komün'ün gerçek demokratik bir temsil sestemi yaratmış olmasıdır. İşçi sınıfının demokratik bir halk parlâmentosu yaratma

mücadelesi, eski burjuva parlamenterizminden kökten farklı olan Paris Komün'ün en iyi geleneklerine ve verdiği ibret derslerine uygun düşmektedir.

Komün'ün dünya işçi ve kurtuluş hareketi üzerinde geniş, çok yanlı, değişik görünüş ve biçimler alan tarihsel bir etkisi vardır. O hiç de geçen yüzyılın sonu ve yüzyılımızın başlangıç dönemiyle sınırlı değildir. Komün, devrimci savaşın çağdaş döneminde de, Lenin'in dediği gibi, «her birimizin içinde yaşamaktadır».

Komün ve çağımız

Konferansa katılanlar, Paris Komün'ünün çeşitli kıtalar ve memleketlerde devrimci hareketi etkilemesini ve oynadığı tarihsel rolü karakterize ederek, emperyalizme ve gericiliğe karşı devrimci ve ilerici güçlerin zamanımızdaki savaşı bakımından taşıdığı olağanüstü öneme işaret ettiler.

Komün, ilk proleter devrimi sıfatıyla, gerçek tarihsel tecrübe lâboratuvarı olarak da ele alınabilir. Marksizm-Leninizm klâsikleri, bu tecrübeyi derinlemesine inceleyip genelliyerek, *uluslararası devrimci işçi hareketinin esas prensipleri*'ni oluşturmuş ve geliştirmişlerdir.

Paris Komün'ü, ilk proleter devrimi olduğundan, işçi sınıfının tarihsel rolünü apaçık gösterdi. *U. Herman* bu sorun üzerinde durdu ve Marks'ın şu sözlerini hatırlattı: «... Bu, işçi sınıfının toplumsal inisiyatif yeteneğine sahip biricik sınıf olarak açıkça ve hattâ Paris orta sınıfı geniş tabakaları tarafından da kabul edildiği bir devrimdi ...» (K. Marks ve F. Engels, Toplu eserleri, c. 17, s. 347—348). Daha sonraki bütün devrim savaşları, Marksist-Leninist teorinin, devrimci süreçte, sermaye egemenliğine karşı, her çeşit sosyal ve ulusal ezgiye karşı emekçi yığınlarının savaşında işçi sınıfının çözümleyici bir rol oynaması hakkındaki son derecede önemli fikrini tamamiyle doğruladı.

Marksizm-Leninizmin bu hükmü, komünist ve işçi partilerinin 1969 Moskova danışma toplantısının dokümanında bütün gücü ve kesinliği ile yeniden formüle edilerek, işçi sınıfı, «devrimci savaşın, bütün anti-emperyalist demokratik hareketin esas itici ve seferber edici gücü» olarak nitelendirildi. Komün tarihsel deneyinin aktüelliği, proletarya savaşının bütün daha sonraki tecrübesi boyunca, işçi sınıfının kâh liberallere, kâh teknik aydınlara, kâh anarşizme saplanmış gençliğe vb. ilişkin «ikincil» ve «bağımlı» bir rolü olduğu hakkındaki eski ve yeni — liberal burjuva, reformist ve revizyonist — iddiaların baştanbaşa asılsızlığını göstermiş olmasındadır.

İşçi sınıfı, geniş emekçi yığınlarının başında yürüyerek, tarihsel rolünü oynuyor. Bu da, F. Engels'in «K. Marks'ın 1848'den 1850'ye kadar Fransada sınıf savaşı adlı eserine önsöz»ünde yazdığı gibi, Komün'den çıkarılan

derslerden biridir. Engels, proletaryanın yürüttüğü savaşın zaferi için, geniş yığınların bu savaşa çekilmesinin çok önemli şart olduğunu belirterek şöyle yazıyordu: «Artık bilinçsiz yığınların başında bir avuç bilinçli azınlık tarafından yapılan âni hücum ve devrimlerin zamanı geçmiştir. Toplumsal düzenin tamamıyla yenibaştan kurulmasının sözkonusu olduğu yerde, yığınların buna bizzat katılmaları, ne uğrunda savaşıldığını, ne için kan döktüklerini ve hayatlarını ne amaçla feda ettiklerini anlamaları gereklidir» (K. Marks ve F. Engels, Toplu eserleri, c. 22, s. 544).

Komün deneyi, işçi sınıfı ile bütün devrimci ve ilerici kuvvetler, her şeyden önce köylüler arasındaki birliğin güçlendirilmesi gerektiğini gösterdi. İşçi sınıfı ile köylüler arasındaki birlik, sosyalist devrim hakkındaki Marksist-Leninist teorinin ana prensiplerinden biridir. Komün, geniş yığınların hareketinden kopuk durumdaydı, köylülerin desteğinden yoksundu, birçok iç ve dış nedenler yüzünden onlarla birlik kuramamıştı.

Gerçi, komünarlar bu birlik ihtiyacını duyuyor ve bunu sağlamaya can atıyorlardı. Netekim, köylülerin çıkarlarını savunmaya ilişkin tedbirler almışlar ve özel bir çağrıyla onların da ortak savaşa katılmalarını istemişlerdi. Fakat bu hedefe ulaşamadı. Burjuva egemenliğinin devrilmesini, ezgiye son verilmesini amaçlıyan ödevler, hem işçileri, hem de köylüleri birlik olmaya doğru itiyordu. Bunu yapabilselerdi, Komün daha büyük başarılarla ulaşabilecekti.

A. Rivera, komünar işçilerin emellerini Oktobr Sosyalist Devrimi'nin gerçekleştirdiğini söyledi. Oktobr zaferi, işçilerle köylülerin sağlam birliği, başında V. İ. Lenin'in bulunduğu Bolşevik Partisi'nin durmadan geliştirip güçlendirdiği birlik sayesinde sağlandı.

Bu prensip çağdaş koşullarda daha çok önem kazanıyor. Köylülerin, şehir orta tabakalarının ve aydınların çıkarlarının yaklaşıp bağdaşması, onların gittikçe artan işbirliği, tekeller egemenliğinin sosyal tabanının daralmasına yol açıyor, bu egemenliğin iç çelişkilerini keskinleştiriyor, yığınların sermayeye karşı savaşa seferber edilmesine yardımcı bulunuyor. Büyük ekonomik, politik ve askeri kaynaklara sahip bulunan tekeller sermaye, ancak bütün devrimci ve demokratik güçlerin, başta işçi sınıfı ve onun komünist partileri olmak üzere tek bir anti-monopolist cephede birleşmeleriyle yenilebilir.

Uluslararası proletarya, Komün deneyinden olaganüstü önemde bir ders daha çıkardı. Komün'ün yenilgiye uğramasının esas nedenlerinden biri, bilindiği gibi, işçi sınıfı politik partisinin yokluğu idi. U. Herman, bu soruna Marks ve Engels'in verdikleri büyük önemi belirtti. Marksizm-Leninizm klâsikleri, Komün deneyine değer biçmekle, I. Enternasyonal'in, önemli bir sorunu, «işçi sınıfının politik partide örgütlenmesinin, sosyal

devrimin zaferi ve onun son hedefine, yani sınıfların kaldırılmasına ulaşması için zorunlu olduğunu kavramasına yardım ettiler. (K. Marks ve F. Engels, Toplu eserleri, c. 17, s. 427). Marks ve Engels'in çalışmaları sayesinde ki, I. Enternasyonal, işçi hareketini, Paris Komün'ü ile başlayan devrin en önemli ödevine, yani Marksist partiler yaratmaya doğru yöneltebildi.

Lenin, Marks ve Engels'in fikirlerini geliştirerek, işçi sınıfının devrimci partisine ilişkin yetkin bir öğreti yarattı. Oktobr'un zaferi, diğer memleketlerdeki sosyalist devrimler ve tüm uluslararası işçi sınıfı pratiği bu öğretiyi kesinlikle doğruladı. Marksist-Leninist partilerin yönetimi, bütün dünyada devrimci hareketin savaş ve zaferi için gerekli şarttır.

Komün deneyi, her türlü oportünist tereddütlere karşı mücadele yürütenin gerekli olduğunu gösterdi. Birçok konuşmalarda belirtildiği gibi, işçi sınıfı strateji ve taktiğinin devrimci prensipleri için mücadele, devrimci ve sosyalist hareketi engelleyen ve objektif olarak işçi sınıfı düşmanlarının çıkarlarına hizmet eden revizyonist, neo-revizyonist, anarşist, avantürist anlayış ve görüşlerin daima demaske edilmesini gerektirmektedir.

Paris Komün'ü tarihsel deneyinin büyük önemi, *proletarya devleti ve diktatörlüğü* problemini pratik raylar üzerine oturtmuş olmasındadır. Konuşmalarda bu problem üzerinde büyük bir dikkatle durulmuş ve bunun çeşitli görünümleri — devletin sınıfsal mahiyeti sorunu, tekellci kapitalizmin çağdaş devletinin karakteri ve sosyal rolü, işçi sınıfının burjuva devlete karşı tutumu, çağımız koşullarında proletarya diktatörlüğü sorunu, yeni tipte demokrasi olarak proletarya diktatörlüğü, sosyalizmi gerçekleştirmede işçi sınıfı devletin rolü — aydınlatılmıştır.

Yapılan bütün konuşmalarda ana fikir şuydu: Bu sorunların açıklanması ve doğru biçimde anlaşılması için, tarihin ilk proletarya devleti deneyinin — tarihsel sınırlılığına rağmen — kalıcı bir önemi vardır.

Konferansa katılanlar, burjuva devletin bütün eyleminin ve özellikle Komün günlerinde de olduğu gibi kesin sınıf savaşı durumlarındaki tutumunun, kendi halk düşmanı içyüzünü ortaya koyduğunu, devlet hakkındaki «düzen örgütü», «sınıf-üstü yönetim makinesi», «ulusal enstitü» vb. gibi liberal ve entelektüel özentili hayalleri dağıttığını belirttiler. Daha 1848—1849 devriminde Fransız burjuva devletin rolünü eleştiren Marks acı bir alayla şunları yazmıştı: «Düzen! — diye bağırıyor Kavenyak — Bu Fransız ulusal meclisinin ve cumhuriyetçi burjuvazinin nâhoş yankısı. Onun her patlayışta proletaryanın gövdesini parçalayan mermileri hep düzen! diye gürlüyor» (K. Marks ve F. Engels. Toplu eserleri, c. 7, s. 30). İşte burjuva devleti, Komün'ün kanına giren o gaddar, iğrenç, «müthiş ucube» Tier'in hükümetiyle Paris proletaryasına tam da bu biçimde göründü.

Paris Komün'ü devrinden sonra kapitalizmin gelişmesinde büyük değişimler oldu. Kapitalizm serbest rekabetle tekelliliğe ve tekellilikle devlet-tekell kapitalizmine dönüştü. Bu gelişme burjuva devletinde de değişimlere yol açtı. Çağdaş kapitalizm, tekellerin gücü ile devletin gücünü, tek bir mekanizmada birleştirmekte, bu da devletin rolünü artırmaktadır. Ekonomi, kültür ve eğitim alanlarında devletin fonksiyonları genişlemiştir. Fakat bütün bunlar burjuva devletinin köklü karakterini değiştirmiyor.

F. Bart, tekrar söz alarak, tekeller devletin halk düşmanı karakteri üzerinde durdu. Buna, devlet-tekell kapitalizminin «model»i Birleşik Amerikayı örnek gösterdi. Devletin rolünün artırılmasıyla, ekonomik ve sosyal fonksiyonlarının gelişmesiyle, bütün ulusun politik yaşama tarzı üzerindeki belirli etkisiyle ilgili olarak, bazı işçi önderlerinin, aydınların ve liberallerin artık «süper-devlet»in doğmakta olduğu düşüncesine kapıldıkları görüldü. Oysa bu, hayalden başka bir şey değildir. Birleşik Amerika'da devlet, tekellerin âletidir, tamamen onların hedeflerine ve çıkarlarına hizmet etmektedir. F. Bart'ın dediği gibi, gözü doymaz Amerikan tekelleri yeni sömürü alanlarına el atıyor, yeni yayılma yöntem ve biçimleri uyguluyorlar. Devlet bu gibi eylemleri tamamen destekliyor, yön veriyor, koordine ediyor. Konglomeratlar oluşturma süreciyle ilgili olarak, tekellerin ekonomik ve politik nüfuzu artık devlet sınırları dışına taşıyor. İşçi sınıfının hayatı üzerindeki etkileri de uluslararası ölçüler alıyor ve buna ilişkin olarak devletin fonksiyonları gitgide daha belirgin bir emperyalist karakter kazanıyor.

Prof. V. Vayhert (ADC), proletaryanın devrimde üstün geldikten sonra burjuva devlet makinesini yoketmesi ve yeni, proletarya devleti kurması gereği hakkında K. Marks'ın yaptığı sonuçlamanın geçişsiz önemini belirtti. Paris Komün'ünün eylemi ve savaşı, *burjuva devlet sistemini yoketmenin zorunluluk ve yasallığını* ispat ediyor. Komün deneyi de, Büyük Oktobr deneyi de, diğer meleklerdeki sosyalist devrimler deneyi de bunu gösteriyor. Bu deney, bir yandan, güya «sosyalist tasarılar»ın ve «sosyalist bakanlıklar»ın yardımıyla, ama burjuva devlet makinesi *korunmak* şartıyla sosyalist hedeflere varmanın mümkün olduğu hakkındaki reformist tezi de yalanlıyor. V. Vayhert'in belirttiği gibi, aslında hiçbir zaman burjuva devlet makinesinin yokedilmesi ve yerine gerçek sosyalist devlet egemenliği kurulması ödevini ileri sürmemiş olan revizyonizmin, şimdi işçi sınıfı savaşının esas amacı olan sosyalizmi tamamen reddetmesi ve sosyal-liberal kapitalizm yolundan yürümeye başlamış olması dikkatle üzerinde durulmaya değer bir noktadır. Ve bu, revizyonist ve reformist doktrinlerin iflâs ettiğinin kanıtı değil de nedir?

V. Fomin, konuşmasında, burjuva devlet sisteminin askeri makinesinin yokedilmesi gereği üzerinde durdu. Paris Komün'ü deneyi bu bakımdan

da aktüelliğini korumaktadır. V. İ. Lenin ve Bolşevik Partisi, Komün'den çıkarılan askeri ibret derslerini her bakımdan gözönünde tuttular, askerleri kendilerinden yana kazanabilmek, burjuva ordusunu yoketmek ve sonra sosyalist devrimin silâhlı kuvvetlerini meydana getirebilmek için, orduda azimli ve sistemli çalışmalar yürüttüler. Bu da Oktobr zaferinin, onun kazanımlarının karşı-devrime ve yabancı emperyalistlere karşı çetin savaşlarda korunmasını sağladı. Lenin, her devrimin, ancak kendisini korumayı başara bildiği takdirde, bir değeri olabileceğini belirtiyordu.

Marksizm-Leninizm klâsiklerinin defalarca işaret ettikleri gibi, Komün, yalnız eski devlet makinesinin yokedilmesi gereğini göstermekle kalmamış, yeni sosyalist devlet egemenliği sisteminin, yani proletarya diktatörlüğünün kurulması gerektiğini de göstermiştir. Bu bakımdan, Komün deneyinin, devrimci devlet teorisi için, işçi sınıfının siyasal iktidarı ele geçirmeyi amaçlayan tüm pratik savaşı için büyük önemi vardır. Konferansta söz olanlardan birçoğu bu konu üzerinde durdular.

Komün henüz sosyalist devletin gelişmiş biçimi değildi. Ömrü çok kısa oldu. Yöneticileri az hata yapmadılar. Ama, böyle olsa da, Komün işçi sınıfının siyasal iktidarı olma fonksiyonunu yine yerine getirebildi; kapitalist ilişkilere kesinlikle son vermek için emekçileri örgütleme ve seferber etmeye, plânlı olarak sosyalizmi kurmaya girişebildi. Bu suretle de, halk yığınları için, bu yığınların gerçekleştirdiği demokrasiyi getirmiş oldu. Bu tedbirleri ve icraatı karakterize eden S. Egerman, işte asıl bunun nitel bakımdan *yeni demokrasi*, halkın ezici çoğunluğunun çıkarlarını ifade eden demokrasi olduğunu belirtti. Bu, sosyalist demokrasisinin, yani devletin politikasının gerek tesbiti, gerekse uygulanması sürecinde halk yığınlarının geniş inisiyatifinin tamamiyle geliştirilmesini sağlayan demokrasinin prototipi idi. M. Nedelya, Komün'ün dünyada ilk defa, proletarya demokrasisinin burjuva demokrasisine üstünlüğünü gösterdiğini, demokrasinin genişletilmesi ile yeni devlet egemenliği arasındaki organik uyumu ortaya koyduğunu söyledi. Marks şöyle diyordu: «Komün, cumhuriyete temel olan gerçekten demokratik kurumlar yarattı» (K. Marks ve F. Engels, Toplu eserleri, c. 17, s. 345).

Komün deneyinin, kapitalist memleketler işçi sınıfı ve komünist partilerinin demokrasi savaşı için büyük bir önemi vardır. R. Ştaygervald özellikle bu konu üzerinde durdu. Ve şunları belirtti: Alman Komünist Partisi'nin hazırladığı eylem programı, yaşadığımız devirde devletin ve toplumun demokratik yenilenmesini stratejik hedef olarak ileri sürmektedir. Bu program, emekçi halkın dolaysız sosyal ve politik istekleriyle, demokrasiyi geliştirmeye ilişkin isteklerini bağdaştırmaktadır. Bunun anlamı, halk için gerçek demokrasi uğruna, bu demokrasinin genişletilmesi ve geliştirilmesi uğruna savaşı ve Batı Almanya koşullarında intikamcı kuvvetlerin palazlanmasından ötürü özel bir önemi olan barış için genel demokratik savaşı kapsamaktadır.

Komün'ün tarihsel önemi, aynı zamanda, devlet sorunlarına ilişkin çeşitli oportünist, anarşist ve burjuvaca anlayış ve görüşlerin temelsizliğini göstermiş olmasındadır. Hattâ tarihin bundan yüz yıl evvel, sadece Komün'ün doğuşu ve varlığıyla, politik anarşizm hakkında hükmünü vermiş olduğu söylenebilir. V. Vayhelt'in belirttiği üzere, burjuva devlet egemenliğinin devrilmesinden sonra, devletsiz bir boşluk hissedilmiş olmayıp, işçi sınıfının ve ittifak kurduğu emekçi sınıfları ile sosyal tabakaların bilinçli örgüt ve birliğinin iktadarı kurulmuştur. Paris Komünü ile tarih, devleti bugüne kadar da toplumsal düzenin sınıflara karşı tarafsız faktörü saymaya, burjuva-demokratik cumhuriyetini siyasal iktidarın yüksek biçimi olarak göstermeye yeltenen burjuva devlet teorileri hakkında da hükmünü vermiştir. Komün, proletaryanın politik örgütünün burjuva demokratik cumhuriyetinden kat kat üstün olduğunu göstermiş, çözümleyici kriteriyumlar, yani halk yığınlarının çıkarlarını yansıtmı bakımından da onu geride bırakmıştır.

Şimdi kapitalist memleketlerde «moda» olan çeşitli reformist ve neo-anarşist görüşler yayılıyor. Bunların en tipiklerinden biri, Andre Gorts'un, gençlik, aydınlar ve bazı işçi tabakaları arasında belirli bir etkisi olan «devrimci reformizm» görüşüdür. R. Ştayger, konuşmasında eleştirdiği bu anlayışı anarşist sendikalizmin bir türü olarak niteledi. Gerçekten, bu «devrimci reformizm», *iktidar sorununu atlayarak* ve burjuva egemenliğine karşı savaş ödevlerini hiçe sayarak, varolan kapitalist sistem çerçevesinde güya «sosyalist adacıklar» yaratılmasına yol açacak olan bir dönüşümler sistemi ögütlemektedir. Bununla ilgili olarak, büyük devrimlerden ve özellikle proleter devrimlerinden çıkarılan derslerin propaganda edilmesi, işçi sınıfı savaşı tarihinin öğretilmesi, genç muhalefet güçlerinin politik eğitimi bakımından son derecede önemlidir.

Komün yeni tipte bir demokrasiydi. Bu demokrasi *sınıfsal* muhtevası ile burjuva demokrasisinden kökten ayrılıyordu. Zaten hem burjuva ideologları, hem de reformist ideologlar işte bu gerçeği küçümsüyor ve üzerinde sahteciliğe yelteniyorlar. S. Egerman, konuşmasında buna dikkati çekti. Çekoslovak işçi hareketinde sağcı oportünizmin yaratıcılarından biri olan F. Soukup, «Emeğin devrimi» adlı kitabında, Marks ve Engels'in Komün'e verdikleri değeri, yani burada proletarya diktatörlüğü söz konusu olduğu kanısını revize ediyor ve Komün'ü «demokratik koalisyon yönetimi» olarak niteliyordu. F. Soukup, böylece, Çekoslovak sosyal-demokrasisinin, birinci cumhuriyet burjuva koalisyon hükûmetiyle uyuşma ve işbirliğini haklı gösterme yolundan yürüyordu.

Sağcı-oportünist ideolojiye karşı sistemli ve sürekli mücadelenin, sosyalist devlet sistemini her bakımdan güçlendirmenin, zamanımız koşullarında Çekoslovakya Komünist Partisi'nin eylemi bakımından birincil bir önemi vardır. Yalnız ardıcıl olarak uygulanan uluslararası çapta sınıfsal

yanaşım, sosyalizmi tehdit eden karşı-devrim tehlikesinin tam zamanında yokedilebileceğinin garantisidir.

E. şıkloş-Vintse şunları belirtti: Komün deneyi ve işçi sınıfının Macaristan'da sosyalizm savaşı da dahil olmak üzere bütün daha sonraki devrimci savaş deneyi, «temiz demokrasi»ye ilişkin burjuva ve oportünist telkinlerinin saçmalığını ve politik zararını en inandırıcı biçimde ispat etmiştir. «Temiz demokrasi» veya «güleryüzlü sosyalizm» paravanının arkasında gerçek burjuva karşı-devrimi gizlenmektedir.

V. Fomin şunları belirtti: Komün, eski devleti yıkarak, yerine proletarya devletini kurdu. Marks, bu devleti «Fransa'da vatandaş harbi» adlı eserinde yer yer «şanlı işçi devrimi», «proletaryanın devrimi», «işçi sınıfı hükümeti», «emeğın ekonomik kurtuluşunun gerçekteşebilmesine elverişli politik biçim» diye anmaktadır. Aynı eserin bir başka yerinde, Marks, doğrudan doğruya «proletarya diktatörlüğü» terimini kullanmaktadır. Bizce, Marks için «işçi sınıfının hükümeti» ve «proletarya diktatörlüğü» terimleri anlamca birdir.

J. Düklo, aynı konuda şunları söyledi: «Proletarya diktatörlüğü fikri daha ,Komünist Partisi Manifesti'nde vardır.» Fakat besbelli ki, Paris Komün'ü deneyi Marks'ı bu anlayışı politik gerçeklik ışığında yoklama fikrine vardişmıştır. Marks'ın Komün'ü tahliliyle, 1875'te yazdığı «Gota programını eleştiri»si arasındaki dolaysız ilişkiyi saptamak mümkündür. «Gota programını eleştiri» de şu sözler vardır: «Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında, birincisini devrim yoluyla ikincisine dönüştürme devri yer alır. Politik geçiş devri de bu devre uyar, ve bu devrin devleti *proletaryanın devrimci diktatörlüğü*'nden başka bir şey olamaz» (K. Marks ve F. Engels. Toplu eserleri, c. 19, s. 27).



Jak Düklo bir de kapanış konuşması yaptı. Sosyalizmin gelişini müjdeliyen Paris Komün'ü deneyinin uyandırdığı ilginin bütün konuşmalara yansıdığını söyleyerek, yüksek düzeyde geçen konferans ıöğdü. Ve daha sonra şunları belirtti: Konferans, görüşlerimizi ayarlamamıza, Komün hakkında Marksizm-Leninizm klâsiklerinin değeri hükümlerini hatırlamamıza imkân vermesiyle de çok faydalı oldu. Burada Paris Komün'ünün tarihsel rolüne, yüceliğine ve zaaflarına ilişkin tehlikelerimiz, aynı zamanda onun anlam ve önemini tahrif yeltenişlerinin kesinlikle reddi demektir.

Biz komünistler, kendimizi Paris Komün'ü dâvasının mirasçıları ve izleyicileri saymaktayız.

Komün'ün son savaşçılarının düştükleri Komünarlar Duvarı önünde, Per Laşez mezarlığındaki kabirler arasında, Moris Torez'in, Marsel Kaşen'in

mezarlarının ve faşist barbarlığına kurban gitmiş komünistlerin mezarlarının da bulunması çok sembolik bir anlam taşımaktadır.

Burada, bu duvarın önünde Lenin, Pol ve Laura Lafarg'in mezarı başında bir veda konuşması yapmıştır.

Hitlercilerin işgali zamanında, her yıl, Mayıs sonunda, komünistlerimizden biri geceleyin gizlice gidip, Komünarlar Duvarı dibine bir çelenk koyuyordu. Sabahleyin erkenden, Hitlerciler bu çelenği parçalıyorlardı. Onlar komünarlardan âdeta korkuyorlardı. Ve bu korku, komünarlar tarafından canlandırılan, erkek ve kadın milyonlarca kişiye malolan fikirler karşısında duydukları korku hiç de yersiz değildi.

Bütün gizli çalışmak zorunda bırakıldığımız devir boyunca, bizler, komünarların, aynı zamanda Sovyet Ordusu'nun, kahramanlıklarını içtenlikle yücelemişizdir.

Bilindiği gibi, komünarların sonuncusu, İkinci Dünya Savaşı içinde Sovyetler Birliği'nde öldü. Adı Adrien Lejen'di. Novosibirsk'te gömüldü. Sovyet yoldaşlarımız, sonradan bu 'son Komün emektarının nâşının Fransa'ya nakli ricamızı kabul ettiler. O da, diğer birçok savaş arkadaşının yatmakta oldukları Komünarlar Duvarı önüne gömülecektir. Bu olay, Komün'ün 100. yıldönümüne özel bir anlam verecek ve Komün ülkesiyle, onun ideallerinin ilk defa gerçekleştiği ülke arasındaki kopmaz bağın ifadesi olacaktır.

Sözlerimin sonunda, Komün'den yana Parislilerin, Per Laşez Mezarlığı'nda 1914'te yapılan ilk gösteride — ki buna ben de katıldım — ileri sürdükleri şiarı tekrarlamak istiyorum. O gün, göstericiler arasında Komün hükümeti üyelerinden Eduard Vayan'ı ve 1871 baharı yüce destanının diğer gazilerini görünce, Parisliler, yalnız geçmişi değil, geleceği de düşünerek şu şiarı haykırdılar: Yaşasın Komün!

V. I. Lenin Komün dâvasının ölümsüz olduğunu söylemiştir. Bu dâva, yeryüzünde milyonlarca devrim erinin barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm uğrunda savaşıyor ve yaşamaktadır.

Bu günkü Sovyetler Birliği

SOSYAL VE KÜLTÜREL İLERLEME

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin önümüzdeki XXIV. Kongresi dolayısıyla, uluslararası komünist ve işçi hareketinde Sovyet toplumu yaşamının çeşitli yanlarına karşı duyulan ilgi gittikçe artmaktadır. «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, 1970 yılı 11. sayısında, Sovyetler Birliği'nde ekonomik gelişmeyi konu edinen yazılar yayınlamıştır. İnsan eyleminin bu sonuç belirleyici alanındaki başarılar, sosyalist toplumsal ilişkilerin gideren komünist ilişkilere yükseltilmesi problemlerinin çözümü için, şehir ile köy arasında, kafa emeği ile beden emeği arasındaki esaslı ayrımların giderilmesi için, emekçilerin yaşama düzeyinin durmadan yükseltilmesi, bilim ve kültürün bütün boyutlarda gelişmesi için gerekli nşartı teşkil etmektedir.

Sovyetler Birliği'nin ekonomik ilerlemesi, sosyalizm ve komünizmin yüce amacına ulaşılmasına, yani insanın çok yanlı gelişmesi, moral ve fiziksel kabiliyetlerinin en dolgun biçimde belirmesi için gerekli koşulları yaratılmasına hizmet etmekle yükümlüdür. SBKP, eylemlerinin esas anlamını bunda görmekte, çabalarını buna yöneltmekte, kültürün, eğitim ve öğretimin, sağlığın, emekçilere sosyal yardımın gelişmesine her bakımdan ilgi göstermektedir. Bu yolda gereken ödeneklerin biteviye artırılması, Sovyet yurttaşları arasında yksen refahın önemli bir göstergesi, halkın yaşama düzeyini yükseltme alanında SBKP'nin izelediği politikanın ana çizgilerinden birinin ifadesidir. Sosyalizm, emekçilerin kültürel yaşamını yeni bir basamağa yükseltmiş, Sovyet toplumunun ekonomik ve kültürel ilerlemesini tek mecrada birleştirmiştir.

Dergimizin bu sayısında, Sovyet devlet büyüklerinin ve seçkin toplum adamlarının yazılarını sunuyoruz. Bu yazılar, Sovyetler Birliği'nde bilim ve tekniğin, halk eğitiminin, yüksek öğrenimin, sağlığın, sosyal yardımın, edebiyatın ulaşımlarını ve perspektiflerini yansıtmaktadır.

Mihail Prokofief,

SSCB Eğitim Bakanı, SSCB Bilimler Akademisi muhabir yesi,

SSCB Pedagoği Bilimleri Akademisi yesi:

Okul her yerde toplumun yarınki günü olarak belirmektedir, zira onun kaderi okulun kimi ve nasıl eğiteceğine bağlıdır. Sovyet okulu basit bir öğrenim kurumları örgüsünden ibaret değildir. Bu okul, Sovyet lkesi yurttaşının bilinçli hayatına girerken herkesin geçtiği bir ğretim ve

eğitim sistemi bütünüdür. Bundan ötürü, komünizm kurucusunun kişiliği daha okul sırasından itibaren biçimlenmeye başlamaktadır. Genç dimağlarda, toplum gelişmesinin yasalarına, bilimin, tekniğin ve kültürün çağsal başarılarına dair bilgiler daha okul sıralarındayken yer etmektedir. Gençler, emeğe, proleter enternasyonalizmi yüksek prensiplerine sevgi, sömürünün, ırkçı ve ulusal ezginin her çeşidinden nefret, barış, özgürlük ve sosyal ilerlemeye dair soylu ideallere sadakat ruhunda eğitilmektedir.

Bu ödevlerin çözümü, Sovyet okulunun birleşik bir emek ve politeknik okulu olarak kuruluşu ve gelişmesi sayesinde başarılmaktadır. Bu kuruluş ve gelişmeye, daha Sovyet egemenliğinin ilk gününden itibaren, hayatla bağlantı, Komünist Partisi'nin ve Sovyet devletin politikasıyla bağlantı prensibi temel olmuştur.

Şimdi Sovyetler Birliği'nde çocuklar için 178 bin genel öğrenim okulu vardır. Bunların hemen hemen 44 bini tam teşekküllü ortaokuldur. Hepsine 45 milyondan fazla öğrenci devam etmektedir. Sayıları 11 bini bulan akşam ve giyabi öğrenim okullarında, daha çok üst sınıflarda 4 milyon dolayında genç işçi, kolhozcu, hizmetli okumaktadır. Dünyada herhalde Sovyet okulundan daha enternasyonal okul yoktur; Sovyet okulunda 56 dilde öğrenim yapılmaktadır.

Gençliğin öğrenim ve eğitimi alanında 2 milyon 700 bin öğretmen ve eğitici çalışmaktadır. Bunlar öğretim alanında uzun yıllar çalışmış tecrübeli pedagoglardır. Aralarında yüksek vasıflı genç öğretmenler de az değildir. Öğretmenleri 411 pedagoji okulu ve 206 pedagoji enstitüsü yetiştirmektedir. Bu okul ve enstitülere devam eden öğretmen adaylarının sayısı 1 milyondan fazladır.

Gençliğin öğrenimi hakkında tam bir fikir edinebilmek için, ayrıca 4 bin orta özel öğrenim okulunun (teknikum) da hizmette olduğunu gözönünde bulundurmak yeterlidir. Bu teknikularda 4,5 milyon kız ve erkek öğrenci devam ediyor. Sayıları 5 bini bulan mesleki-teknik okullarında 2,5 milyon işçi okuyor ve sanatlarını kavramanın yanı sıra genel öğrenim de yapıyorlar. Bundan başka, memleketimizde teknik öğrenimin çeşitli biçimleri ve yüksek öğrenimin de ayrı türleri olduğunu gözönünde bulundurmak gerekir. Tek sözle, Sovyetler Birliği'nde öğrenime devam etmekte olanların toplamı 80 milyonu buluyor. Bir başka deyişle, her üç Sovyet yurttaşından biri öğrenim yapıyor.

Memleketimizde 1958'de sekiz yıllık zorunlu öğrenim usulü uygulanmaya başlandı. 1970'te 4,6 milyon öğrenci, yani birinci sınıftan başlayanların hepsi sekiz yıllık öğrenimlerini bitirdiler.

Son yıllarda orta öğrenimin geliştirilmesi üzerinde yoğun çalışmalar yapılıyor. 1970 yılında, 3,2 milyondan fazla öğrenci ya da birinci sınıfa giren çocukların %70'i tam orta öğrenim edindiler. Sovyetler Birliği'nde

kız ve erkek bütün gençlerin 10 yıllık öğrenimden geçecekleri zamanlar da uzak olmasa gerekir.

Bugünkü okulun çözümlendiği ödevler hakkında kısaca şunları söyleyebiliriz: Son yıllarda öğretim sistemi tamamiyle yenilenmiş bulunuyor. Bunu gerektiren nedenler de şunlardır: Birincisi, okul öğrenimini çağdaş bilim ve tekniğin gelişmesi düzeyine uygun bir nitelikte yürütmek gereği; ikincisi, Sovyet öğretim sisteminin kendi gelişmesinin yeni bir düzeye çıkmış olması; üçüncüsü de çocukların ve gençlerin akıl ve fizik kabiliyetleri bakımından gelişmelerinin genellikle hissedilir derecede hızlanması ... Şüphesiz ki, biz bu güç ve karmaşık sorunu çözerken, geçmiş elli yılın kuruculuğu ve Sovyet genel öğrenim okulunun gelişmesi boyunca biriktirilmiş değerli ve faydalı ne varsa hepsini korumuş bulunuyoruz.

Her şeyden önce, matematik, kimya, fizik, biyoloji ve diğer esas doğal bilimlerin öğretimi değişti. Bu bilimlerin en önemli ulaşımları hakkında öğrenciler dördüncü ve beşinci sınıflarda bilgi ediniyorlar. Çocukta, daha bu yaşta, fizioloji ve psikolojinin ispatladığı gibi, soyut düşünmenin geliştirilmesi, genelleme kabiliyetinin işlenmesi, ona konulara analitik biçimde yaklaşım alışkanlığı aşılması gereklidir. Esasen, öğrenimin başlangıç aşamasını yetkinleştirmenin gerçek anlamı da budur. Öğrenim sürecinde aynı yönelim yukarı sınıflarda da gelişmekte ve güçlenmektedir.

Örneğin, okul matematiği öğretim programına yüksek matematik unsurları da katılmıştır. Bu arada çok küçük hadlerle işlemler hakkında da bilgi verilmekte, öğrenciler elektronik ordinatorlerin çalışma prensiplerini ve programlamayı kavramaktadırlar. Kimya öğretimi programlarında, kimyasal bağınların tabiatına dair çağdaş görüşler geliştirilmekte, bu da maddelerin hassa ve karşılıklı eylem kabiliyetlerinin öğrenciler tarafından kavranmasına imkân vermektedir. Biyoloji dersleri dizisinde, hücrede meydana gelen ilkel biyo-kimyasal reaksiyonlardan evrimsel öğretiye kadar canlının fonksiyon mekanizmi öğretilmektedir. Bu derslerin okutulması, ayrıca, öğrencilerin diyalektik-materyalist, bilimsel-estetik görüşleri kavrayıp benimsemeleri olanağını yaratmaktadır.

Komünist dünya görüşünün biçimlendirilmesinde, öğrencilere Marksist-Leninist bilimin esaslarının kavratılmasında okula olağanüstü bir rol düşmektedir. Bu amaçlara tarih, toplum-bilim ve edebiyat öğretimiyle ulaşılmaktadır. Öğrencilerin bu yolda bilgi edinmeleri, politik bakımdan aydınlanmalarına ve ideolojik inançlarının sağlamlaşmasına yardım etmektedir.

Okul öğretim programlarında yapılan yeniliklerle ilgili olarak, ders kitaplarını da birçok bakımdan yenileme zorunluğunun doğmuş olması tabiidir. Ders kitaplarının çoğu, bütün esas bilim kollarında uzman olan ünlü bilginler tarafından yeniden yazılmıştır. Bu ders kitapları, öğren-

çilerin bilgilerini sadece genişleten ve zenginleştiren yeni faktolojik verilerle doldurulmuş değildir, hepsi de bilimin çağsal ulaşmaları açısından yazılmıştır. Çünkü, Sovyet okulunun baştanbaşa yeniden düzenlenmesi ve öğrencilerin çağdas bilgilerle donatılması söz konusudur.

Çağsal bilimin esaslarını bütün öğrencilerin kavramasını sağlamayı ödev edinen Sovyet okulu, onlara çağsal üretim hakkında bilgi vermekte, kendilerine çalışma ihtiyacı ve meleke aşılamaktadır. Birçok okulda otomobil-motor, (köy okullarında) traktör öğrenimi, daktilo veya diğer bazı pratik uğraşlar programlara alınmıştır. Politeknik öğrenimde gerekli koşullar yaratılmak üzere, devlet bütçesinden okula büyük ödenekler ayrılmaktadır. Bundan başka, okula, işletmeler, kolhozlar, sovhozlar, bilim örgütleri tarafından gittikçe artan yardımlar yapılmaktadır.

Sovyet okulu, öğrencileri aynı zamanda yüksek toplumsal faaliyet, ve bilinçli yurttaşlık ruhunda eğitme aracıdır. Okul, bu anlamda da, Kom-somol ve piyoner örgütü ile sıkı sıkıya bağlı olarak çalışmaktadır.

Öğrenim ve emek, toplumsal uğraşı ve spor, turizm ve oyunlar, gençlikte yurtseverlik ve enternasyonalizm bilinci biçimlendirme amacının hizmetindedir.

Bizim okulumuzda Sovyet yaşama tarzına özgü yeni ilişkiler yaratılmıştır. Bu ilişkiler, öğrencilerde komünist moralinin biçimlenmesine kesin bir etki yapmaktadır. Öğrencilerin kendi girişimine, öğrenci ve öğretim kolektiflerinin elbirliğine dayanan öğrenci öz yönetimi usulünün uygulanması da ahlâk eğitimi bakımından küçümsenemeyecek bir önem taşımaktadır. Öğrencilerin ahlâk eğitiminde, aile, üretim işletmeleri ve toplumsal örgütler de okula ciddi yardımlarda bulunmaktadırlar.

Her türlü Sovyet genel öğrenim okullarındaki öğrenci sayısı				
(milyon kişi hesabıyla)				
1940—41	1950—51	1960—61	1965—66	1969—70
35,5	34,7	36,2	48,3	49,4

Şüphesiz ki, biz, problemlerimiz ve güçlüklerimiz olmadığını iddia etmiyoruz. Fakat Sovyet okulu öğretim sistemi, karşılaşılan problemlerin süratle çözülmesine, başlıbaşına yaşama yeteneğine sahip, çağsal bilgiler ve yeteri kadar hayat tecrübesiyle donanmış sağlam bir kuşak yetiştirilmesine elverişli niteliktedir.

Sosyalist ve komünist toplumun yarını gerçekte Sovyet okuluna havale edilmiştir. Bundan ötürü, okul dâvası bütün Sovyet halkının dâvasıdır, partinin genel dâvasıdır. Bunun için, komünist partisi ve halkımız, Sovyet okulunun her bakımdan gelişmesi yönünde büyük çabalar harcamaktadırlar.

*Birlik cumhuriyetlerinde hertürlü Sovyet genel öğrenim okullarındaki
öğrenci sayısı*

*(İşçi-köylü gençliği okullarına, yaşlılar ve gıyabiler okullarına devam
edenler de dahil)*

(bin kişi hesabiyle)

	1940—41	1969—70
Bütün SSCB	35 552	49 426
(Yalnız) RSFSC	26 633	25 795
(Yalnız) Ukrayna SSC	6 830	8 480
(Yalnız) Belorusya SSC	1 737	1 852
(Yalnız) Özbekistan SSC	1 325	3 154
(Yalnız) Kazakistan SSC	1 148	3 141
(Yalnız) Gürcistan SSC	767	1 016
(Yalnız) Azerbaycan SSC	695	1 394
(Yalnız) Litvanya SSC	380	573
(Yalnız) Moldavya SSC	440	795
(Yalnız) Letonya SSC	242	353
(Yalnız) Kırgızistan SSC	334	751
(Yalnız) Tacikistan SSC	315	740
(Yalnız) Ermenistan SSC	333	635
(Yalnız) Türkmenistan SSC	252	536
(Yalnız) Estonya SSC	121	211

Vyaçeslav Elütin,

SSCB Yüksek Öğretim Bakanı,

SSCB Bilimler Akademisi muhabir üyesi:

Önce birkaç rakamla başlayalım: Hâlen Sovyetler Birliği'nde 4 milyon 600 bin üniversiteli var. Bunların %43,1'i hümaniter bilim kollarındadır; %37,7'si mühendislik, %8,3'ü köy ekonomisi, %7,2'si tıp vb. öğrenimi yapmaktadır. Yüksek öğrenim, hem liseleri henüz bitirmiş genç kız ve erkeklerin, hem de üretimde çalışmakta olanların devam edebilecekleri biçimde kurulmuştur. Akşam öğrenimi ve gıyabi sistem, üniversite öğren-

cilerinin hemen hemen yarısını kapsayabilecek kadar gelişmiştir. Üniversitelilerin 4/3'üne burs, (sembolik denebilecek bir kira karşılığında) yurtdışı ve hemen hemen parasız olarak ders kitapları ve gereçleri sağlanmaktadır. Akşam ve gıyabi öğrenim enstitülerine devam edenlerin de, sınavlar döneminde ek olarak ücretli izin, sınav ve laboratuvar çalışmaları yerlerine kadar indirimli biletle seyahat vb. gibi avantajları vardır.

Herkesçe bilinmektedir ki, nüfusunun 3/2'si yüksek öğrenimde eşitsizliğin ne olduğunu bilmeden yetişmiş olan ve zengin geleneklere sahip bulunan Sovyet toplumu, bütün genç yurttaşlarına kendi seçecekleri bir çalışma alanında uzman olma hakkı vermekte ve bunun gerçekleşmesini sağlamaktadır. Fakat bu, bizim hiçbir problemimiz olmadığı anlamına gelmez. Örneğin, şehir ile köy arasındaki ayrımlar büsbütün giderilmedikçe, köy gençliğinin yetişme düzeyi şehir gençliğinin yetişme düzeyinden biraz düşük olmaya devam edecektir. Tam örgütlü ortaokul ile akşam okullarının öğrenim düzeyleri arasında da bir fark hissedilmektedir. Gençlerin bu farkı gidermelerine yardım maksadıyla özel bir hazırlama kursları sistemi meydana getirilmiş olup, üretimde en az bir yıl çalışmış bulunan sanayi ve kolhoz öncüleri, ordudan terhis edilen ve askerlik sanatında ve politik bilgide iyi derece alanlar kendilerine burs da sağlanarak bu hazırlama kurslarına alınmaktadırlar. Bu işlemden atelye veya brigada genel kurulunun tavsiyesi zorunludur, ve parti, komsomol, sendika örgütlerinin kanısı gözönünde tutulmaktadır. Memlekete her beş üniversiteliden birini bu kursların kazandırdığını söylersek, bunların önemi herhalde daha iyi belirir.

Yüksek okul işte bu suretle halk ekonomisi ve kültürün bütün kollarında uzman olarak yetişmeye hazırlanmış gençler almaktadır.

Sovyet yüksek okulunun esas özelliği, toplumun en önemli ihtiyaçları gözönünde tutularak kadro yetiştirmenin bir plân dahilinde yürütülmesidir. Uzman yetiştirmede plânlı çalışma, birincisi, halk ekonomisi ve kültürün bütün kolları için yüksek vasıflı kadrolar hazırlanmasına; ikincisi, ihtisas alıp da yüksek okulu bitiren herkese iş bulunmasına; üçüncüsü de, gençliğin ilgi ve eğilimlerinin, hayat yolunu belirleyecek istidadının âzami ölçüde gözönünde tutulmasına imkân vermektedir. Böylelikle, mühendisler, tarım mühendisleri, pedagoglar, doktorlar vb. gibi değişik branşlardan uzmanların nicel eğitiminde hataların en aza indirildiği söylenebilir. Bunun ne kadar önemli ve aynı zamanda karmaşık olduğunu anlatabilmek için, memleketimizde 330 kadar ihtisas kolunda kadro yetiştirilmekte olduğunu söylememiz yeterlidir sanırım.

1969 yılında Sovyetler Birliğinde bütün yüksek okullara 4 milyon 550 bin üniversiteli, orta okullara lise muadili okullara 4 milyon 302 bin öğrenci devam ediyordu.

Sovyet yüksek okulunun bir niteliğini daha belirtmek isterim. Bizde geleceğin uzmanlarının yetiştirilmesinde mesleki öğrenim yüksek yurttaşlık duyguları ve ahlâki vasıflar kazandırma eğitimi ile birleştirilmiştir. Yüksek öğrenim okulu bir öğretim-eğitim kompleksi teşkil etmektedir. Bu da, bilim veya üretimin belirli bir kolunda sadece seçtikleri meslek çerçevesi içinde kapalı uzmanlar değil, insanlarla çalışmayı, onları eğitmeyi ve onlardan da öğrenmeyi becerebilen örgütçüler yetiştirilmesini teminat altına almaktadır. Marksizm-Leninizmin esaslarını, diyalektik ve tarihsel materyalizmi, politik ekonomiyi ve bilimsel komünizmi öğrenmek, bütün bilim dallarından uzmanlar için zorunludur.

*Yüksek okullara ve orta meslek okullarına devam edenlerin sayısı
(On bin nüfusa düşen miktar hesabıyla)*

	Yüksek okullar		Orta meslek okulları	
	1940—41	1969—70	1940—41	1969—70
Bütün SSCB	41	188	50	178
(Yalnız) RSFSC	43	204	53	197
(Yalnız) Ukrayna SSC	47	171	47	168
(Yalnız) Belorusya SSC	24	153	39	160
(Yalnız) Özbekistan SSC	28	194	37	130
(Yalnız) Kazakistan SSC	16	152	48	163
(Yalnız) Gürcistan SSC	77	192	71	108
(Yalnız) Azerbaycan SSC	44	194	52	135
(Yalnız) Litvanya SSC	20	178	22	207
(Yalnız) Moldavya SSC	10	127	17	139
(Yalnız) Letonya SSC	52	171	50	166
(Yalnız) Kırgızistan SSC	19	158	38	138
(Yalnız) Tacikistan SSC	15	147	38	117
(Yalnız) Ermenistan SSC	82	214	66	182
(Yalnız) Türkmenistan SSC	22	135	57	130
(Yalnız) Estonya SSC	45	166	20	181

Yüksek öğrenim gençliğinin eğitimi sadece dersler ve seminerler çerçevesinde kalmaz. Komünist dünya görüşü kazandırma, ahlâki, estetik eğitim ve emek eğitimi okul saatleri dışında da devam eder. Bunun da birçok biçimleri vardır. Bunlar arasında, örneğin, üniversitelerin toplumsal bilimler problemleri, Sovyetler Birliği Leninci Komünist Gençlik Birliği (Komsomol) tarihi ve uluslararası gençlik hareketi üstüne bilimsel çalışmalar alanında ve bütün Sovyetler Birliği çapında düzenlenen yarışma dikkate değer.

Artık birçok yüksek öğrenim okulunda yaygın olan ve «genç okutman (konferansçı) ekolu» adı verilen uygulama da büyük bir ilgi uyandırmaktadır. Bu uygulamada üniversite öğrencileri önce bir-iki yıl boyunca, Marksist-Leninist teorinin en önemli bölümlerine, toplumsal bilimlerin en yeni ulaşımlarına, uluslararası aktüel problemlere dair dizi dizi dersler dinlemektedirler. Bunun yanısıra, dinleyicilerden her biri, serbestçe seçeceği bir konu üzerinde bir ders metni hazırlamakta ve bunu arkadaşları önünde okumaktadır. Ve olumlu karşılandığı takdirde, hazırlayan gence, bu konferansını endüstri işletmeleri, sovhoz ve kolhoz kolektifleri önünde tekrarlama hakkı verilmektedir.

Yüksek öğrenim gençliğini eğitme araç ve biçimleri arasında, üniversitelerin bilimsel birlikleri, özel seminerler ve dernekler gittikçe artan bir yer bulmaktadır. Bunlara katılan üniversite öğrencisi, normal öğrenimden başka, bilimsel çalışma alışkanlığı edinme, yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirme, bilim ve tekniğin en yeni ulaşımları çizgisinden yürüme, Marksizm-Leninizm öğretisini daha iyi kavrama olanağı bulmakta ve politik bakımdan daha da olgunlaşmaktadır.

Komünist eğitim sisteminde, topluma faydalı bir emek, bir uğraşı büyük bir rol oynamaktadır. Yaz tatillerinde üniversitelilerin kolhaz ve sovhozlara, inşaat yerlerine gitmeleri bizde artık gelenek olmuştur. Yüksek öğrenim hayatının «emek sömestri» denilen bu dönemi, gençlerin, hayat tecrübesi, örgütçü alışkanlıkları, işletme yönetimi yeteneği edinmelerine yardım etmekte, onlarda kolektivizm ruhu, güçlükleri yenme iradesi yaratmaktadır.

Şunu da belirtmeliyiz ki, yüksek okullarda parti örgütlerinin yönetimi altında komsomol ve meslek örgütleri tarafından büyük bir eğitim çalışması yapılmaktadır. Bu örgütlerin çalışmalarına üniversitelilerin doğrudan doğruya katılmaları, politik eğitimde olağanüstü bir ekol teşkil etmekte, kolektiften, yüksek okulun çalışmasından ve parti tarafından verilen ödevlerin yerine getirilmesinden sorumluluk duygusu yaratmaktadır.

Yüksek öğrenim gençliğinin üniversitede kendini yönetime, genel halk ve devlet ödevlerinin gerçekleştirilmesine katılması, onların eğitilmesi ve örgütsel alışkanlıklar edinmeleri bakımından çok önemlidir. Bu hususta

yalnız şu kanıtı belirtmeliyim: Hâlen yersel sovyetlerde 500 üniversiteli halkvekili vardır.

Yüksek öğrenimin belirli bir aşama kapsamlı ödevleri, SBKP Programı'nda, partinin XXIII. Kongresinde tesbit edilmiştir. Bunların esası, uzman yetiştirmede kalitenin daha da iyileştirilmesidir. Yukarıda belirttiğimiz gibi, artık bilim ve üretimin yepyeni bir kolü da söz konusu olsa, ne kadar ve nasıl uzmanlar yetiştirileceği sorunu daima plânlı olarak çözölmektedir. Fakat uzman yetiştirmede kaliteyi daha da iyileştirme problemini geçici değildir, sürekli ve kesintisiz bir çalışma gerektirmektedir.

Bu konuda çözölməsi zorunlu sorunlar nelerdir? Burada her şeyden önce öğrenimin bilimsel muhtevası, düzeyi söz konusudur. «Yüksek öğrenim» kavramı bir dereceye kadar şartlıdır, zira toplum gelişmekte, onun şu veya bu işle görevlendireceği uzman ihtiyacı çoğalmakta, bilgilerin hacmi de artmaktadır. Çünkü nispeten yakın bir geçmişe kadar yüksek okulda öğrenilen nice bilgileri öğrenciler artık çoklukla orta genel öğrenim okulunda edinmektedirler.

Ne var ki, bizim için problem, bilim ve tekniğin çağsal gelişme kesiminden geride kalmamaktan çok, bu gelişmede ön plânda yer alma, bunların perspektiflerini daha uzaktan ve daha açık biçimde görme olanağına sahip olmaktır. Bu istek, bilim ve teknikte durmadan yeni yeni kolların meydana geldiği zamanımızda özel bir önem taşımaktadır.

Bizim yüksek öğrenim yapma zamanımızın nispeten sınırlı olduğu da dikkate alınmalıdır. Yetiştireceğimiz uzman için gerekli itiyat ve bilgilerin edinilmesini sağlayacak programları ve belirli dersleri bu sınırlı süreye sığdırmamız gereklidir. Bundan ötürü de, bizde, genel öğrenim dersleriyle özel derslerin doğru biçimde seçimi ve bağdaştırılması öğrenim düzeyinin tesbitinde esas ödevi teşkil etmektedir.

Öte yandan, öğrenim programları ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın, eni-sonu her şey öğretim kadrosuna bağlıdır. Bunun için, uzman yetiştirmekte kaliteyi iyileştirme dâvası, her şeyden önce, bizzat öğretim üyeleri kadrosunun isabetle seçimi, dağılımı, yerli yerinde kullanılması ve nihayet mesleki vasıflarının mütemediyen iyileştirilmesiyle çözümlenmektedir. Bunun yanı sıra, memleketimizde, öğretim üyelerinin metodik bilgi ve yetenekleri de durmadan artırılmaktadır.

Şimdi yüksek okulun çok yanlı eyleminde baştanbaşa bilimsel örgütlenme sorunu ile ilgili olarak büyük çalışmalar yapılmaktadır. Üniversitelilerin ve öğretim üyelerinin sahip oldukları vakit bilânçosu incelenmekte, öğrenim ve etraflı gelişme için bu zamanın iyi kullanılması gözetilmektedir. Televizyon ve radyo ile dersler ve konsültasyonlar yayınlama pratiği de geniş ölçüde yayılmaktadır. Öğretimde kaliteyi artırmak için teypler ve çeşitli makineler kullanılmakta, lâboratuvar donatıları daha yetkin hale

getirilmektedir. Yüksek okulda pedagoji sorunları ve öğretim psikolojisi gittikçe artan bir dikkatle üzerinde durulan konulardan biridir.

Gerek uzmanlar yetiştirme, gerekse öğretim-okutman kadrosunun kalifikasyonunu artırma işi, yüksek okullarda bilimsel araştırmaların bütün boyutlarda geliştirilmesini gerektirmektedir. Gençlerin bunlara katılmaları, devletçe «en iyi üniversiteli bilimsel çalışması» (yılda 300 tane) ödülü ile teşvik edilmektedir. Üniversite öğrencilerinin en iyi bilimsel çalışma ürünlerine, aldıkları ödüllerle birlikte Sovyetler Birliği Halk Ekonomisi Ulaşımları Sergisi'nde yer verilmektedir. Daha başka teşvik yolları da vardır. Üniversiteliler-arası bilim birlikleri, konstrüktör büroları vb. bir hayli gelişmiştir ve 600 binden fazla öğrenciyi kapsamaktadır. Üniversitelilerin buralardaki bilimsel araştırmaları çoğu ahvalda halk ekonomisi çerçevesinde önemi olan sonuçlar vermektedir.

Yüksek okul, her şeyden önce, halk ekonomisinin bütün kolları için yüksek vasıflı uzmanlar yetiştirerek bilimsel-tekniksel ilerlemeye yardım ediyor. Şimdi çağsal bilim ve üretimin perspektif doğrultuları için kadro sağlama işi giderek artan bir önem kazanıyor.

Burada, temel bilimleri sürdüren çizgide biyofizik, biyokimya, biyonika, sibernetik ekonomi, sibernetik energetik, kimya teknolojisi, mühendislik psikolojisi, sanayi estetiği vb. gibi dalların problemleri üzerinde çalışacak uzmanlar yetiştirilmesi; sanayide ve köy ekonomisinde, idare mekanizmasında, otomatik yönetim sistemlerinde vb. çalışacak uzmanların ekonomik öğrenimlerinin esaslı biçimde yükseltilmesi söz konusudur.

Komünist Partisi, yüksek okul alanında çalışanların bütün çabalarını işte bu ödevlerin çözümüne yöneltmektedir.

Sözlerimi bitirmeden önce şunu da belirtmeliyim: Sosyalist ülkelerin ve gelişmekte olan genç devletlerin gelecek kadrosunu teşkil eden onbinlerce uzman ve bilim adamı da bizim yüksek okullarımızdan geçmektedirler. Onların kanısına göre de, Sovyet yüksek okulu, uzman adayını çağsal bilimsel-tekniksel bilgilerle donatmakta, ona başlıbaşına bilimsel araştırma alışkanlıkları aşılamaktadır. Biz bunda Sovyet yüksek öğrenim sisteminin üstün vasıflarının yansımasını görüyoruz.

Sovyetler Birliği'nde bilim işçileri sayısı 1940 yılında 98 315 iken, 1969'da 883 420'ye çıktı.

1969 yılında sosyal-kültürel tedbirler ve bilim harcamaları tutarı Sovyetler Birliği ulusal gelirinin %24'ünü aşıyordu.

1971'de bilimsel araştırma işleri genel harcamaları 13 milyar rubleyi bulacaktır.

Sovyetler Birliği'nde bilim işçileri sayısı		
	1940	1969
Bütün Sovyetler Birliği'nde	98 315	883 420
(Yalnız) RSFSC	61 872	603 236
Ukrayna SSC	19 304	122 754
Belorusya SSC	2 227	20 631
Özbekistan SSC	3 024	24 079
Kazakistan SSC	1 727	25 319
Gürcistan SSC	3 513	18 621
Azerbaycan SSC	1 933	16 594
Litvanya SSC	633	8 270
Moldavya SSC	180	5 504
Letonya SSC	1 128	8 618
Kırgızistan SSC	323	5 486
Tacikistan SSC	353	4 725
Ermenistan SSC	1 067	11 577
Türkmenistan SSC	487	3 483
Estonya SSC	544	4 523

Boris Petrovski

SSCB Sağlık Bakanı, akademisyen, sosyalist emek kahramanı

Sovyet devleti, tarihte, halkın sağlığını koruma ve iyileştirme ilgisi ve sorumlunu tümüyle yükümlenen ilk devlettir. Halkın sağlığı, V. İ. Lenin'in deyişiyle toplumsal servettir, «miri varlık»tır. Lenin'in devlet birleşik yönetim ve koordinasyon organı niteliğinde bir RSFSC Halk Sağlık Komiserliği kurulması hakkındaki buyrultusu (Temmuz 1918), halk sağlığını korumanın örgütlenmesinde ilkesel yeni aşamanın başlangıcı olmuştur. Sağlığı koruma ödevi sosyalist toplumun kanunudur. Halk sağlığının korunmasına ilişkin sosyalist prensipler Komünist Partisinin program belgelerine en belirgin biçimde yansımıştır.

Halk sağlığının korunması, toplumun sosyal-ekonomik ve tıbbi tedbirlerinden, devlet, iktisat ve toplum örgütlerinin emeği korumaya yönelik

komple eyleminden (sosyal yardım, sosyal sigorta, yerleşme kesimlerinin bayındırılması, yığınsal beden eğitimi, halkın kültür düzeyini yükseltme vb.) meydana gelen bir sistem bütünüyle sağlanmaktadır. 1970 yılında yalnız SSCB Sağlık Bakanlığı sistemi kapsamına giren sağlık kurumlarının harcamaları için devletçe 9 milyar rubleden fazla ödenek ayrılmıştır. Bunun yanı sıra, devlet, kooperatif kurumlarına ve meslek birlikleri örgütlerine de önemlice miktarda ödenekler ayrılmaktadır.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sağlık koruma (muayene ve tedavi) parasızdır ve herkesi kapsamına alır.

Gerçi uzman eliyle tam vaktinde yapılacak yüksek kaliteli tıbbi yardımın, tedavinin önemi büyüktür, fakat daha önemli olan, hastalığın önlenmesi, hastalanmaya yol verilmemesidir. Bizim sağlık sistemimizin profilaktik (önleyici) yönelimi, tıba yalnız doğal-biyolojik bilim olarak değil, aynı zamanda temelden sosyal bir bilim gözüyle bakmanın mantığı bir sonucudur.

Yabancı memleketlerde de birçok ilerici toplum ve tıp adamı sosyal sağlık koruma fikirlerinin ve profilaktiğin yabancısı değildirler. Ama bu fikirler ancak sosyalist devlet koşulları içinde en büyük başarıyla hayata geçirilebilir, zira devletin ve toplumsal düzenin çıkarlarına tamamiyle uygun düşmektedirler.

Bizde profilaktik yönelim halk sağlığı için mücadelenin her dalında (salgınlar ve bulaşıcı hastalıklara karşı mücadelede, ana ve çocuk esirgemede, sanayi işçilerinin ve köy ahalisinin sağlığının korunmasında, veremle, sinir ve ruh hastalıklarıyla vb. savaşta) bütün çalışmaların temelidir. Tedavi ve korunma işinin birliği Sovyet dispanser metodunda en iyi biçimde somutlaşmıştır. Bu metot, tıbbi yardımın kesimlere göre örgütlenmesine uygunlukla yalnız özel dispanserlerin çalışmalarında değil, aynı zamanda bütün tedavi ve profilaktik kurumlarında da esas metottur. Profilaktik alanında, yani hastalanmaların önüne geçilmesinde, halk arasında geniş ölçüde örgütlenmiş olan sağlık koruma eğitimi büyük bir rol oynamaktadır.

Sovyet sağlık koruma sisteminin ilkesel temellerinden biri, tıp bilimi ile sağlık koruma pratiğinin bir bütünde birleşmiş olmasıdır. Bizde tababet, korunma, teşhis ve tedavinin çağsal metotlarını benimsemiş bir doktorlar ordusuna sahiptir ve bu ordu durmadan takviye almaktadır.

Zamanımızda Sovyet sağlık sisteminde esas prensipler, örgütlenme bilim ve metotları, her yurttaşın ve sağlık personelinin hak ve ödevleri, 1969'da SSCB Yüksek Sovyeti tarafından kabul edilmiş olan «SSCB ve birlik cumhuriyetlerinin sağlık koruma kanunları esasları» adlı dokümanda yansıtılmıştır.

Bizim bu alandaki başarılarımızın en önemli göstergelerinden biri, nispeten kısa bir tarihsel süre içinde, bulaşıcı hastalıklara tutulmayı ve ölüm oranını hissedilir derecede azaltabilmiş olmamızdır. 1968'de genel ölüm oranı, devrime kadarki duruma kıyasla, 4 defa azalmıştır. Çocuk ölümünün azaltılmasında daha da hayret verici sonuçlar elde edilmiş, 1913'te her yıl doğan bin çocuğun 269'u yaşını doldurmadan ölürken, 1969'da bu oran binde 26'ya indirilmiştir. Devrim öncesi Rusya'da 32 yıl olan ortalama ömür ise, şimdi 70 yıla çıkarılmıştır.

Sağlık personeli yetiştirme işlerindeki geniş atılım da Sovyet sağlık sisteminin kuşku götürmez bir başarısıdır. 1969 yılında 91 enstitü doktor ve eczacılar, 666 orta tıp öğrenim okulu da orta sağlık personeli yetiştirmeye devam etmişlerdir. Sovyetler Birliği, nüfusa oranla doktor sayısı bakımından artık dünyada çoktan birinci yeri almıştır. 1969 yılında memlekette 642 bin 500 doktor vardı, yani her 10 bin kişiye 26,6 doktor düşüyordu. Dikkate değer bir nokta da, ulusal cumhuriyetlerde doktorların çoğunun yerli milliyetlerin temsilcileri oluşudur.

Sağlınlara karşı mücadelede birleşik devlet sağlık örgütü de büyük başarılarımızdan biridir. Bu örgüt çeşitli istasyonlar ve bilim araştırma kurumları gibi dallarıyla yaygın bir örgü meydana getirmektedir. Bütün bunlar memleket halkının sağlık bakımından selâmetine hizmet etmektedir.

Üzerinde dikkatle durduğumuz bir nokta da, modern projelere göre tam örgütlü ve bütün ihtisas kollarına sahip yeni hastaneler, poliklinikler ve diğer sağlık müesseseleri kurmak ve bunları modern teknikle donatmak (mevcutları da irileştirmek) suretiyle, sağlık koruma alanında maddi-teknik temeli daha genişletmek ve sağlamlaştırmaktır. Sağlık kurumlarına özel donatımlı taşıt araçları sağlanmasına büyük bir önem verilmektedir. Fizik, kimya, elektronik ve sibernetik alanındaki başarılarımıza dayanan sanayimiz, bilimsel ve pratik sağlık kurumlarımıza modern donatımlar, yüksek vasıflı gereçler, âletler ve gerekli ilâçlar sağlamaktadır.

Önemli problemlerimizden biri, çok geniş tıbbi-istatistik enformasyonların elektronik hesap makineleriyle işlenmesi, aynı zamanda sağlık işlerinin plânlanmasında ve yönetiminde de elektronik hesap makinelerinden ve ekonomik-matematik metotlardan faydalanılmasıdır. Biz artık bu ödevlerin çözümüne girişmiş bulunuyoruz. Bu yönerlerdeki çalışmalarımız birkaç yıl daha sürecektir. Emekte bilimsel örgütlemeyi yerleştirmek, bunu sağlık personelinin bütün eylem alanlarında tıbbi deontoloji prensipleri temeli üzerinde uygulama bizim için birincil bir önem kazanmaktadır. Sağlık koruma ekonomi ve plânlamasını daha da yetkinleştirmek, ekonomik ve tıbbi tedbirler arasındaki karşılıklı bağıntıyı daha esaslı biçimde incelemek de gündemdeki problemlerimiz arasındadır, çünkü

Sovyet sağlık sistemi halkın sağlığını koruyup takviye ederek toplumun ekonomik durumunun iyileştirilmesine yardım etmektedir.

Gelecekte en önemli problemimiz halkın tamamiyle dispanserizasyonuna doğru geçiş olacaktır. Bunun için geniş ölçüde ön hazırlık yapılması ve metodolojik yöntemlerin işlenmesi gerekecektir. Bundan ötürü de bu geçiş tedricen ve aşamalı olarak gerçekleştirilecektir.

Sağlık korumanın daha ileri geliştirilmesi bakımından, kadro yetiştir-
menin çözümleyici bir önemi vardır. Bizde doktor yetiştirme sistemi
durmadan iyileştirilmektedir. Artık zamanımızda bilimlerin en karmaşık
kolu haline gelen tıbbın objektif ayrımlaşma ve ihtisaslaşma süreciyle
ilgili olarak, henüz yüksek okuldayken peşin ihtisas edinme, esas uygulama
doğrultusu olmuş bulunmaktadır. Bu uygulama tıbbın en önemli kollarında
uzmanlar yetiştirme olanağı vermektedir.

Tıp bilimi alanında, kalb ve kan yolları hastalıklarından, habis urlardan,
bazı virüs ve salgınlardan korunma ve bunların tedavisi problemleri
üzerinde özel bir dikkatle durulmaktadır. Bu da adı geçen ağır hasta-
lıklarla savaşmak için sağlık koruma alanında en etkin biçim ve yöntem-
lerle çalışılması gibi emredici bir ihtiyaçtan doğmaktadır.

Bilim alanında birincil önemdeki ödevlerden biri, tıbbın imunoloji,
ednokrinooloji, alerjoloji, tababet jenetigi, anestezioloji, reanimatoloji,
jeriatri, havacılık ve uzay tababeti, organ ve doku naklini lüzumsuz
aceleye kapılmaksızın faydalı ve ardıcıl olarak genişletme gibi kollarını
geliştirmektedir. Bununla beraber, tıp biliminin olağanüstü önemli teorik
bölümlerinin işlenmesine, özellikle albüminlerin, hormonların, vitaminlerin
yapısı ve sentezi üzerindeki incelemelere, aynı zamanda, fizik, kimya ve
teknigin en yeni ulaşımlarının tıbbi maksatlarla kullanılmasına gösterilen
ilgi de azalmadan devam etmektedir.

Domna Komarova,

RSFSC Sosyal Yardım Bakanı

İnsana canden ilgi göstermek bizim Komünist Partimizin eyleminin
temelidir. Bunun için memleketimizde her türlü sosyal yardımların örgüt-
lenmesine, büyük bir önem verilmektedir. Bu yardımların en karakteristik
çizgisi de, emekçilerin kişisel olanaklarına ayrıca başvurulmadan,
hepsinin sosyal fonlardan sağlanmakta olmasıdır. Devletçe sosyal
yardımın bütün üstünlükleri bunda gizlenmekte ve onun bütün biçimlerini
de bu karakteri belirlemektedir. Sosyal yardım uygulamasının var olduğu
kapitalist memleketlerde, bilindiği gibi, emekçiler kendi kazançlarından
aidat ödemek zorundadırlar. Birleşik Amerika'da bu ödentiler iş ücret-

lerinin %4,12'si, Fransa'da %6'sı ve Federal Almanya'da %13,5'u kadardır.

SSCB'nde sosyal yardım halk ekonomisini geliştirmeyi öngören tek devlet plânının bir bölümüdür. Bu yardım, cins, milliyet, ırk veya dinsel inanış farkı gözetilmeksizin, görev çeşidine, karakterine ve ödeme biçimine bakılmaksızın, bütün yurttaşları kapsamaktadır.

Toplumsal fonların 5/2'si sosyal yardım ve sosyal sigorta ihtiyaçlarına ayrılmaktadır. Bu büyük bir yekündür. 1971 yılında 23,3 milyar rubleyi bulacaktır.

Bu yardımlar nerelere harcanmaktadır? Her sözden daha özdeyişli ve daha inandırıcı olan rakamlar ve kanıtlar, bu soruya şöyle cevap vermektedir: Her şeyden önce, halkın işçi, memur, köylü gibi bütün katlarını kapsayan emekli yardımı sistemi için bu yekûndan mali ödenek ayrılıyor. Yaş haddini dolduran işçilere ve memurlara, aldıkları son brüt aylığın % 50'sinden az olmamak üzere, düşük ücretli kategorilerde ise aylık ücretlerin %80—90'ı, hattâ %100'ü ölçüsünde, emekli aylığı tesbit ediliyor. Ayrıca, emekli aylığı ölçüleri sistematik olarak artırılıyor. Netekim 1 Ocak 1968'den beri, kolhoz üyelerinin ve harp mâlûllerinin asgari emekli aylıkları hissedilir derecede yükseltilmiş bulunuyor. Emekli aylıkları ölçülerinin artırılmasını iş ücretlerindeki sürekli yükselişler de etkiliyor. Bu türlü toplumsal yardımların kapsam ve önemini daha açık anlatabilmek için, memleketimizde 41 milyon emekli bulunduğunu söylememiz yeterlidir sanıyoruz.

Bizde yaşlılık emekliliği tesbitine dayanak olan yaş haddi — erkeklerde 60, kadınlarda 55 — dünyadaki emsali arasında en düşük olanlardan biridir. İşçi, memur ve kolhozcu emekliliğinde bu yaş haddi değişmez. Bir yandan, insanın çalışma yeteneği derecesi, şartları sağlığa zararlı, ağır veya yoğun (sanayinin maden, kimya, demir-çelik, dokuma vb. kolları gibi) bir işde çalışıp çalışmadığı gözönünde tutulur. Bu ahvalde erkekler 50—55, kadınlar 45—50 yaşlarında emekliye ayrılabilirler.

Mukayeseli bir fikir verebilmek için şunu da belirtelim ki, dünyada 32 memlekette yaşlılık emekliliği yaş haddi yaklaşık biçimde tesbit edilmiştir: Birleşik Amerika'da erkekler ve kadınlarda 65; İngiltere'de aynı sırayla 65 ve 60; Fransa'da 60; İsviçre'de 62; Danimarka'da 67 ve 62 vb . . .

Yaşlılıktan ötürü emekliye ayrılma, genellikle erkeklerde 25 yıl, kadınlarda 20 yıl hizmeti olmayı gerektirmektedir. Bununla beraber, karakterine ve süresine, aynı zamanda kesinti süresine bakılmaksızın, topluma yararlı her tür çalışma hizmetten sayılmaktadır. Ağır işlerde çalışanlar için istenen hizmet süresi daha düşüktür. Mâlûl olarak emekliye ayrılmada aranan hizmet süresi en düşüktür. İş kazası veya meslek hastalığı sonucunda emekliye ayrılmalarda ise, hizmet süresi şartı aranmamaktadır.

Yurttaşın çalışma yerinin de emekliliğinde rolü vardır. Kuzey ötesi bölgelerinde en az 15 takvim yılı çalışmış olmak emeklilik için yeterlidir. Yaş haddini doldurarak emekliye ayrılmada, çok çocuklu analara ve belirli kategoriden mâlüllere öncelik tanınmaktadır.

Şunu da belirtelim ki, emekliye ayrılmış olanlar aynı zamanda çalışabilirler. Bu takdirde, onlar için sağlık durumlarına uygun çalışma koşulları yaratılır. Bu önemli bir noktadır, çünkü ılımlı çalışma, şu veya bu nedenle sarsılmış olan sağlığın yeniden kazanılmasına yardım eder. Örneğin, bazı sanayi işletmelerinde, çeşitli hastalıklar yüzünden (kalb ve kan yolları, sinir bozukluğu, verem vb.) mâlül olanlar için özel atelyeler kurulmuştur. Bundan başka, böyle emeklilere parasız olarak yeni bir meslek veya ihtisas da öğretilmektedir. Yalnız Rusya Federatif Cumhuriyeti'nde bu maksatla açılmış 41 yatılı mesleki-teknik okul ve 11 yatılı teknikum vardır.

Memleketimizde parasız tedavi bütün emeklileri de kapsamına almaktadır. SSCB'nde, bir aile içinde yaşama olanağından yoksun bulunan, fakat daimi yardıma muhtaç olan yurttaşlar da unutulmuş değildir. Bunlar için, yemek, muayene ve tedavi sağlayan, sosyal ve kültürel ihtiyaçları gideren bakım evleri açılmıştır. Ortopedik ayakkabıya, çeşitli protezlere ve özel taşıt araçlarına muhtaç olanların ihtiyaçlarını sağlama ödevi de sosyal yardım makamlarına verilmiştir. Memleketimizde prof. P. P. Popof'un buluşuyla geliştirilen bio-elektrik yönetimli protezler yapımı, nice mâlülün tekrar aktif hayata dönmesi yolunda yeni olanaklar açmaktadır.

SSCB'nde halk ekonomisinde işçi ve memurların ortalama aylıkları 1969 yılında 117 ruble, toplumsal tüketim fonlarından ödenen primlerle beraber 158 ruble idi. 1970'te işçi ve memurların ortalama aylıkları $\frac{0}{10}$ 4,4 defa arttı; toplumsal tüketim fonları tarafından para olarak ve aynı zamanda parasız hizmetler olarak halka — 1969 yılına kıyasla — 7,3 defa fazla ödeme yapıldı.

Halka parasız muayene ve tedavi yardımı, parasız öğrenim ve ihtisas, öğrenim araçları ve yardımcı kitaplar, emekli aylığı, burslar, olağan izin ve dinlenme, sanatoryumlara ve dinlenme evlerine gitmek için parasız ve indirimli seyahat biletleri hep toplumsal tüketim fonları tarafından sağlanıyor.

Devlet hesabına ödenen bu ayırım ve indirimler olmasa, her aile bütçesi, ev kirasının üç katına çıkması, okul öncesi yuvalarda çocuk bakımı harcamalarının 4—6 defa artması vb. gibi ek harcamalarla kabarıp,

Bütün bunlardan başka, devlet, okul yapımı, konut, kültürel-sosyal yapılar ve sağlık evleri kuruculuğu yatırımlarıyla de, yılda aile başına 179 ruble harcamaktadır.

Çalışma yeteneğini yitirme hallerinde yapılan sosyal yardımlar miktarı 1 Ocak 1968'den sonra artırılmıştır. Bu yardımlar, 8 yıldan fazla kesintisiz çalışma süreci olan işçi ve memurlara aylıklarının $\frac{0}{100}$ 'ü oranında ödenmektedir. Beş yıldan sekiz yıla kadar kesintisiz çalışmış olanlara ise, çalışma yeteneğini yitirme hallerinde, aylıklarının $\frac{0}{80}$ 'i ödenmektedir. Kolhoz üyelerine, geçici çalışmazlık hallerinde yardım için bütün memleketi kapsayan koşullar tesbit edilmiştir. Bu durumda yardım almak, çalışma süresine bağlı değildir.

Gebelik ve doğum hallerinde yapılan yardımlar da çalışma sürecine bağlı değildir. Yani bu hallerde «bekleme» denilen vâdeler araya girmez; çalışmazlık hali daha ilk gün meydana gelmiş olsa bile, yardım yine ödenir. Yardım almak için sınır vâdeleri de yoktur. Ödemeler ya iyileşmeye, ya da mâlûllük halinin tesbitine kadar garanti edilmektedir. Bir başka deyişle, çalışma süresi yalnız yardımın miktarına etki yapmaktadır.

Halka sosyal yardım işlerinin daha da iyileştirilmesi maksadiyle, toplumsal örgütlerin, özellikle meslek birliklerin, toplumsal amatör kuruluşların, kolhozların rolü giderek daha çok arttırılmaktadır. Sendikalar, örgütleri, geçici çalışmazlık halleri için doğrudan doğruya tesbit yaparak yardım ödemekte, emeklilik yardımına ayrılan ödeneğin harcanışı üzerinde toplumsal kontrolü sağlamaktadırlar. Sendika temsilcileri, emeklilik yardımı ve diğer sosyal yardımların tesbiti komisyonlarına oy hakına sahip üye olarak katılmaktadırlar.

Bu alanda artık her şeyin yapılmış olduğu elbette iddia edilemez. Fakat Komünist Partisi ve Sovyet devleti, plânlarında, yaşlanma veya mâlûliyet sonucunda çalışma yeteneklerini yitiren bütün yurttaşların maddi ihtiyaçlarının giderilmesini en kısa zamanda ve tümüyle yükümlenebilmek üzere, sosyal yardımın daha ziyade iyileştirilip geliştirilmesini öngörmektedirler.

Konstantin Fedin,

*Sovyet Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu Birinci Sekreteri,
sosyalist emek kahramanı*

Sovyet edebiyatından söz etmek, Sovyet toplumundan söz etmek demektir. Bunların birbirine katılmışlığı ve bütünlenişi tarihsel bir olgudur. Memleketin Oktobr Devrimi'nden sonraki gelişmesi boyunca, toplumun her belirleyici işaretine, edebiyatın mukabil bir işareti cevap vermektedir. Devrim, geçmişten korunmaya ve geliştirilmeye değer maddi dünyayı miras aldığı gibi, Sovyet edebiyatı da Rus edebiyatında değerli olan ne varsa tevarüs etmiştir.

Lev Tolstoy'un ünlü sözü, «ben hayatı tasvir ediyorum» demesi, sanatçının yalnız her hangi bir estetik okulu seçme özgürlüğü anlamına değil, hayır, bu söz dev yazarın kendi sanat ödevlerinin çözümünü *gerçeklikte* aradığı anlamına gelmektedir. Tolstoy'un gerçekçiliği gücünün temeliydi. Ve herhalde Sovyet edebiyatının Rus edebiyatından miras aldığı en büyük servet de bu güc idi ve bu güc olarak kalmaktadır.

Gerçekçilik, sanatçının, mensubu olduğu toplumda ve halkta sanat için gerekli muhtevadan alabildiğine faydalanmasına yardım eden araçtır. Birçok milletlerden meydana gelen Sovyet halkını sosyalizm kuruluşu fikirleri ve iradesi birleştirmektedir. Biz çok uluslu edebiyatımızda heñnen her dilde bu kuruculuğu sanat açısından yansıtabiliyoruz. Halkımızın büyümesi, birbirinden önemli ve yüksek tarihsel aşamalar halinde gözlerimizin önündedir. Yeni insanın, kendisine hasredilmiş kitapların sayfalarından daha somut ve daha çok yaşam gücüne sahip olarak yükseldiği te tanık olmaktadır.

Bana öyle geliyor ki, Sovyet gençliğinin ülke ölçüsünde eylemde birleşip kaynaşması bugün hızını daha da artırmaktadır. Sosyalizmi kurmaya başladığımız yıllarda ancak perspektifimiz olan muazzam adım çoktan atılmış, okuma-yazma bilmezliğe son vermeye çabaladığımız zamanlar artık unutulmuştur. Yeni emekçi kuşaklar, yeni bilimin, yeni sanatın adamlarını yetiştirmeyi ve tekniğin destanlara yaraşır mucizelerini yaratmayı başarmışlardır. Sayıca geçmişle kıyaslanamayacak kadar büyüyen işçi sınıfı, çok yanlı eğitim ve öğrenim sayesinde, bağrından bir aydınlar ordusu çıkarmıştır. En ileri tekniğin ürünü olan en yeni makine ve araçlar ovalarımızın görünümünü tamamlayan bir unsuru haline gelmekte, bunların motor sesleri köyümüzün olağan seslerine ve müziğine katılmaktadır.

İşte halk yaşamının dolgunluğundan, bu yaşamın ulaşımından ve karmaşıklığından doğan bu konular genç Sovyet edebiyatının sayfalarında sıcak bir yansıma bulmaktadır. Sosyalist gerçekçilik, bayrağını dalgalandırarak, büyük Sovyet edebiyatının inisiyatorleriyle bütün janrlarında intikal ve birleşmeyi sağlamlaştırmaya devam etmektedir. Edebiyatçılarımız, olanca taze güçleriyle, sadık bulundukları enternasyonal şiarın, «barış, emek ve halklar arasında dostluk» şiarının hizmetindedirler.



Yukarıda sıraladığımız konuşmalarda, Sovyet toplumunun bilimsel ve moral gelişme ulaşımalarının sadece belirli yanlarına değinilmektedir. Fakat bu kadarı da, Sovyet ülkesinin her bakımdan ilerlemesi hakkında, SBKP'nin sosyal ve kültürel kuruculuk alanındaki başlıca çabalarının doğrultusu ve yeni beş yıllıkta memleket önünde açılan perspektifler hakkında elle tutulurcasına açık bir fikir vermektedir.

Sovyet toplum düzeni, sosyalizm tarafından yaratılan ve çağsal bilimsel-tekniksel devrimin meyvaları olan sosyal ve ekonomik olanakların tüm halkın selâmeti yolunda azami ölçüde kullanılması için gerekli bütün koşulları yaratmaktadır. Sosyalizm, emekçiler için, insanın maddi ve mânevi ihtiyaçlarını değerlendirme ve giderme sorununa bilimsel ve mâkul bir yaklaşım temeline dayanan maddi refah kriterlerini sağlamlaştırmaktadır. Yüksek öğrenim de dahil, her derecede parasız öğrenim, bütün halkı kapsayan bedava tıbbi yardım, her kategoriden emekçilere emeklilik hakkı verilmesi vb. gibi büyük ulaşımlar sosyalizmin gerçek bir insancıl karaktere sahip olduğunun inandırıcı kanıtlarıdır. Ekonomik ve kültürel ilerleme sayesinde, bilgi sahibi olmak için, eğlence ve dinlenme için herkes yeteri kadar vakit bulabilmektedir. Bütün bunlar da, sosyalizmin, insan kişiliğini etraflı biçimde geliştirme koşullarını gittikçe daha geniş ölçüde gerçekleştirmeye elverişli toplum düzeni olduğunu göstermektedir.

Moğolistan halkının öncüsü

SALANGAMIN DUGERSUREN

1 Mart 1971'de Moğolistan Devrimci Halk Partisi (MDHP) kuruluşunun ellinci yılını tamamlamaktadır. Moğol halkının bütün zaferlerini esinliyen ve örgütliyen, toplumumuzun yönetici ve yön verici gücü olan bu partinin politika alanına çıkışı, Moğolistanda halk yığınlarının ulusal kurtuluş savaşı tarihinde dönüm noktası olmuştur.

Ünlü devrimci D. Suhe Bator ve arkadaşları tarafından, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin dolaysız etkisi altında kurulan partimiz, küçük bir devrimciler müfrezesi olmaktan çıkarak MHC'de sosyalizmi kurma savaşının öncüleri olan komünistler ordusu haline gelinceye kadar, çetin, fakat şanlı bir yol geçti. Emekçiler, yüzyılların ulusal ve sosyal ezgisinden bu partinin yönetimi altında kurtuldular. Evvelce geri bırakılmış memleketler halkları arasında ilk olarak, kapitalist olmanın gelişme yoluna koyuldular, ülkeyi geri kalmışlığın ve cehaletin karanlığından çıkardılar, sosyalist devleti kurdular.

MDHP, başlangıçta, sosyal terkihi bakımından arat'lar (¹) (köylüler) partisiydi. Fakat üstüngelen Sovyet Rusya proletaryasıyla, uluslararası komünist ve işçi hareketiyle kurulan sıkı bağlar sayesinde, ezilen halkların önder ve öğretmeni V. İ. Lenin'in çok değerli öğüt ve tavsiyeleri sayesinde, bu parti Moğolistan'da emekçilerin öncü gücü haline, onların hayatı çıkarlarının ardıcıl savunucusu haline gelebildi.

Anti-emperyalist ve anti-feodal halk devriminin üstüngelmesi, geri kalmış memleketlerin, muzaffer proletarya devleti tarafından gösterilecek yardıma dayanmak suretiyle, kapitalist gelişme aşamasını atlayarak sosyalizme geçmeleri olanağı hakkındaki Marksist-Leninist öğretinin yaratıcı biçimde gerçekleştirilmesi, sosyalizmin Moğolistan'da başarıyla kurulması hususlarının hepsi, MDHP'nin yönetici rolü ile sıkı sıkıya bağlıdır.

Moğolistan'da devrimci yenilikler

MHC'nin yarım yüzyıllık tecrübesi, toplumsal hayatın bütün alanlarında devrimci Marksist parti yönetiminin, her memlekette sosyalist devrimin ve sosyalizm kuruluşunun en önemli genel yasallıklarından biri olduğunu göstermektedir.

MDHP, gelişmesi boyunca çeşitli aşamalardan geçti. Bu aşamalardan her biri, kendine özgü sosyal-ekonomik ve politik koşulları, sınıf güçlerinin oranı, partinin çalışma örgütsel biçim ve yöntemleriyle ötekinden ayrılı-

(¹) Arat: Hayvan yetiştirici emekçi köylü.

yordu. Partimiz, halk devriminin çeşitli aşamalarının somut koşullarına göre devrimci dönüşüm programları ileri sürüyor, bunların gerçekleştirilmesi uğruna savaşta Moğol halkını esinliyor ve örgütlüyordu.

Partimiz, Moğolistan'ın önünde kapitalist olmiyan gelişme, ulusal ve sosyal kurtuluş ufkunu açacak anti-emperyalist ve anti-feodal halk devriminin hazırlanmasını ve uygulanmasını öngören ilk programını başarıyla gerçekleştirdi. Bu devrimin esinleyicisi, örgütçüsü ve önderi bizim partimizdir. Halk egemenliğinin kurulmasından sonra partimizin rolü daha çok arttı, çünkü artık yönetici parti oldu ve yurdun kaderiyle ilgili bütün sorumluluk onun omuzlarına yüklendi.

Biz, nispeten kısa bir süre içinde — 3—4 yılda — memlekette büyük sosyal dönüşümler gerçekleştirmeyi başardık. Ülkemizde kölelik hukuku kaldırıldı, derebeylik imtiyazlarına son verildi, yurttaşların eşitliği sağlandı, bütün iktidar organlarının seçimle görevlendirilmesi usulü getirildi, demokratik bir anayasa hazırlanıp kabul edildi. Moğolistan, halk cumhuriyeti olarak ilân edildi.

Sosyal dönüşümler süreci içinde MDHP izlenecek genel doğrultuyu çizdi ve açıkça belirledi. Kapitalist olmiyan gelişme yolunu öngören bu doğrultu, partinin ikinci programına da yansıdı. Bu dönem içinde, parti başlıca ödevini, feodal sınıfın kesinlikle ortadan kaldırılmasında, yabancı sermayenin memleket ekonomisinden tamamiyle sürülüp çıkarılmasında, kapitalist olmiyan, yeni ulusal ekonominin temellerinin atılmasında görüyordu.

Derebeyi egemenliğine karşı partinin ve halk devletinin politik tedbirler almalarından sonra, bu egemenliğe karşı hücum ekonomik alanda devam ettirildi. Bu hücum, esas itibariyle, yüksek ve gelire göre artan vergiler dayatma, her şeyden önce tapınaklara bağlı olmiyan feodallerin ve bir kısım din adamlarının canlı mallarına ve diğer servetlerine doğrudan doğruya elkoyma biçiminde uygulandı. Bu tedbirler halk yığınlarının devrimci heyecanını körükledi. Tabii, bütün bunlarla, feodalizm daha o zaman ortadan kalkmış olmuyordu, zira feodal sınıfın din adamları tabakası hâlâ yerini koruyordu. MDHP, toplumun mânevi hayatında lama'lar tabakasının (memlekette 100 bin kadar lama'nın toplandığı 700'den fazla manastır vardı) egemenliğine karşı sürekli ve bileşik bir mücadele yürüttü. Lama dini, memleketin politik ve ekonomik gelişmesi üzerinde ölümcül bir etki yapıyor, üretim güçlerinin, ulusal kültürün, bilimin vb. ilerlemesini engelliyordu. Büyük manastırların çoğu, karşı-devrim güçleri için dayanak noktaları hizmeti görüyordu.

Parti ve devlet, halk yığınlarının koyu dindarlığını, lama'lar arasında tabakalaşma özgülüğünü gözönüne alarak, bu ideolojik etkili ve örgütlü kuvvete karşı çok temkinli bir politika yürütüyorlardı. Bu yolda, din çevre-

lerinin nihayet örgüt bakımından çöküp dağılması sonucunu hazırlayan birçok tedbirler gerçekleştirildi. Parti, manastırların ekonomik temellerini çökertecek bir vergi politikası uyguluyor, din çevrelerinin gerici ve karşı-devrimci elebaşılarını tâbi kıldıkları inanmış yığınlardan tecrit etmek ve bu yığınları topluma yararlı çalışmalara yöneltmek hedefini güdüyordu. Bir yandan da, lama ideolojisinin gericiliğini açıklayan geniş bir bilimsel-ateist propaganda yürütüyordu. Bütün bu tedbirler sonucunda, din çevrelerinin ve dinsel feodal ideolojinin sosyal-ekonomik temelleri büsbütün çöktü.

Böylece, ülkedeki feodal-ekonomik yapı, sömürücü sınıfın büyük mülkiyeti ve bu sınıfın kendisi, partinin yönetimi sayesinde ortadan kaldırıldı. Bunun yanı sıra, arat yığınlarının emeğini sömüren, ulusal servetleri talan eden ve üretim güçlerinin gelişmesini ciddi surette engelleyen yabancı sermaye ekonomideki mevzilerinden itilip çıkarılıyordu. Bunun başarılmasında Sovyetler Birliği ile ekonomik ilişkilerin genişlemesi ve kuvvetlenmesi, ulusal ticaret ve finans-kredi sisteminin örgütlenmesi, dış ticaret üzerinde devlet kontrolü kurulması v. s. önemli bir rol oynadı. Yabancı sermayenin mevzilerinden atılmasıyla, memleket tam ekonomik bağımsızlığına kavuşmuş oldu.

Demokratik dönüşümlerin başarıyla gerçekleştirilmesinden sonra, devrimin genel demokratik aşamasından sosyalist aşamasına geçiş dönemi başladı. Sosyalizmin temellerinin yaratılmasında partiye düşen esas ödevler, onun 1940 yılındaki X. Kongresinde kabul edilen üçüncü programında belirlenmişti. Bu ödevler MDHP Merkez Komitesinin daha sonraki kongreleri ve plenumları kararlarıyla daha da somutlaştırıldı ve bazı eklerle tamamlandı.

Devrimin sosyalist devresinde, MDHP, demokratik dönüşümler döneminde meydana gelmiş olan sosyalist toplumsal-ekonomik yapının, yani ekonomide devlet ve kooperatif sektörünün daha da sağlamlaştırılmasını sağladı. Bu sektörler perspektif plânlar temeli üzerinde gelişmeye başladı. Sovyetler Birliğinin artmakta olan teknik-ekonomik gücü ve aynı zamanda diğer sosyalist ülkelerle de işbirliği sayesinde, MHC'nde ekonominin son derece önemli birçok dalları için bir endüstriyel temel yaratıldı, sosyalist sanayiın durmadan büyümesi ve yeni yeni kollarının gelişmesi teminat altına alındı. Moğolistan tarım ülkesi olmaktan çıkarak, bir tarım-endüstri ülkesi haline geldi.

MDHP, bununla yanyana, sosyalist kuruculuğun karmaşık problemlerinden biri olarak, özel arat işletmelerini kooperatifleştirme işini de çözdü. Hemen hemen otuz yıl boyunca, parti, bir yandan bu işletmelerin ekonomik olanaklarının desteklenmesine ve tamamiyle kullanılmasına, öte yandan küçük mal işletmesinin varlığı koşullarında türeyen kapitalist elemanların sınırlandırılmasına yönelik bir politika izledi. Köy ekonomisinde,

1950 yılları sonlarına doğru hayvanbakıcı-arat'ların gönüllü olarak hep birden Köy Ekonomisi Birlikleri'ne (KEB) girmeleriyle sosyalist dönüşümün tamamlanması sonucunda, üretim araçları üzerinde sosyalist mülkiyet bütün toplum için sağlam bir ekonomik temel oldu. Bu da, insanın insanı sömürmesine yol açan nedenlerin giderilmesi, şehirde olduğu gibi köyde de sosyalist üretim ilişkilerinin yerleşmesi olanağını yarattı.

Ekonomideki köklü değişimlere, feodal sınıfın yığınlar arasındaki ideolojik etkisini gidermeyi, sosyalist ideolojinin zaferini sağlamayı, emekçilerin bütün tabakalarını çağdaş bilim ve sanatın ulaşımlarına doğru yöneltmeyi, sosyalist kültürü yaratmayı hedef tutan kültür devrimi eşlik etti. Moğol halkının kültürel geriliğine artık son verildi. Yaşlıların hemen hepsini kapsayan cehalet giderildi, köyde okul çağındaki çocuklar için genel ve şehir çocukları için 7 yıllık ilk öğrenim uygulanmasına başlandı. Sosyalist ideoloji halkın dünya görüşünün temeli oldu; insanın mânevi çehresinin kökten değişmesine elveren koşullar yaratıldı. Halk sağlığı dâvasında da büyük bir gelişme kaydedildi. Halkın refahı bir hayli yükseldi.

Bu devre içinde toplumun sınıfsal yapısı da her şeyden önce sömürücü elemanların hukuki varlığına son verilmek suretiyle kökten değişti. Ulusal sanayiın atılan temeller üzerinde yaratılması sonucu olarak işçi sınıfı meydana geldi. Devrimci aratlığın bağrından çıkan ve derhal Sovyetler Birliği işçi sınıfının gerçek enternasyonal destek ve yardımını gören bu sınıf daha doğar doğmaz sosyalist üretime koyuldu. Özel arat işletmelerinin kooperatifleştirilmesi sayesinde, yüzbinlerce küçük üretici, dağınık özel mülkiyetçiler sınıfından nitel bakımdan farklı ve toplumsal üretim ve çıkarlarla bağlı bir sınıf meydana getirmiş oldu.

Bir yandan, feodalizm Moğolistanında mevcut olmayan bir sosyal zümre, yani aydınlar zümresi meydana geldi. Bu da, büyük sosyal değişimler sayesinde ve partinin, kültürü, bilimi, halk eğitimini, edebiyatı ve sanatı geliştirmeye ilgi göstermesi sayesinde oldu.

Böylece, partinin her üç programını gerçekleştirme temeline dayanan köklü demokratik ve sosyalist dönüşümler sayesinde, halk ekonomisi ve kültürün yükseltilmesi sayesinde, Doğu'nun en geri kalmış memleketlerinden biri olan feodal Moğolistan sosyalizmi başarıyla kurmaya girişen bir devlet haline geldi. İşte MDHP'nin memleketimizi kapitalist olmayan gelişme yolundan yürütmesinin başlıca sonucu budur.

Parti, Moğolistanın, başlıbaşına bir tarihsel formasyon sıfatıyla kapitalizmi atlayarak feodalizmden sosyalizme geçmesini sağlamak için büyük güçlüklerle boğuşmak zorundaydı. Bu yüzden, devrimden sonra, kapitalist mülkiyetin veya lâmalara bağlı olan ve olmayan feodallerin mülkiyetinin millileştirilmesi suretiyle ekonominin devlet kollarının meydana getirilmesi söz konusu olamazdı. Ekonominin temeli, aynı karaktere sahip hayvan-

bakıcı arat işletmelerinden başka bir şey değildi. Devrimin ilk yıllarında toprak genel halk mülkiyeti ilân edilmişti. Fakat bu tedbir, bizim koşullarımızda, tarım ülkelerinde toprak reformunun oynadığı rolü oynıyamazdı. Bilindiği gibi, o zamanki Moğolistan'da feodal-prensler'in mülkleri yalnız genel bölgesel sınırlarla birbirinden ayrılıyordu; bu mülklerde toprak parselleri açıkça işaretlenmiş değildi.

Bütün bu durum ve koşullar MDHP'nin tutum ve eylemine kendi damgasını vuruyordu. Bu parti, halk ekonomisinde yaygın göçebe hayvancılığın egemen olmasıyla, çağdaş üretim güçlerinden ve işçi sınıfından yoksunlukla bağlı ve aynı zamanda feodallerin çetin direnişinden, küçük burjuva milliyetçi eğilim ve akımlarının varlığından ileri gelen birçok bileşik problemi çözmek durumundaydı. 1920 yıllarında parti içinde meydana çıkan sağcı oportünistler, memleketin daha ileri gelişmesine, feodallere karşı kesin ve amansız bir mücadele yürütülmesine engel oluyorlardı. Sağcı oportünistler, Moğolistanın kapitalist olma yolda gelişme olanağına sırt çevirdiler ve partinin izlediği doğrultudan, proleter enternasyonalizmi prensiplerinden ayrıldılar. Bunlardan başka, Moğolistanın tarihsel özelliklerini hesaba katmayan ve henüz gerekli koşullara sahip olmadığımız 1930 yılları başlarında özel arat işletmelerini yığınla kooperatifleştirme yoluyla sosyalist toplumsal-ekonomik düzenin gelişmesini hızlandırmaya kalkışan «solcu» oportünistler de devrimci dönüşümlere büyük zararlar verdiler.

Fakat MDHP, devrimin değişik aşamaları boyunca, her türlü milliyetçilik belirtilerine karşı, parti genel doğrultusunu saptırma denemelerine karşı, parti saflarının birlik ve bütünlüğünü sarsma çabalarına karşı kesin ve azimli bir mücadele yürüterek bütün bu güçlükleri yendi ve engelleri aşabildi. Parti, bu sınıf savaşlarında, ancak eyleminde yüce Marksist-Leninist öğretiyi kılavuz edindiği için, Sovyetler Birliği Komünist Partisiyle, uluslararası komünist ve işçi hareketiyle sıkı bağını hiçbir zaman yitirmediği için üstün gelebildi.

Ülkenin gelişmesinde yeni dönem

Sosyalizm kuruluşunu tamamlama ödevlerinin ileri sürülmesi MDHP'nin eyleminde yeni ve önemli bir devre teşkil eder. 1960 yılında başlayan bu devrenin karakteristik çizgileri, sosyalizmin maddi-teknik temelini entansif (yeğîn) olarak geliştirilmesi, sosyalist toplumsal ilişkilerin ve işletme yönetiminin yetkinleştirilmesi, emekçilerin komünist eğitiminin iyileştirilmesi, yaşama düzeylerinin hissedilir derecede yükseltilmesi ve kültürel kuruculuğa hız verilmesi, MDHP'nin yönetici rolünün daha da artırılmasıdır. Partinin 1966'daki XV. Kongresinde kabul edilen yeni programında şöyle denilmektedir:

«... sosyalist toplum hayatının bütün alanlarında partinin yönetici ve yöneltici rolünün durmadan yükseltilmesi gereklidir. Parti örgütlerinin politik, ideolojik ve örgütsel çalışmalarını biteviye iyileştirmek, bu çalışmalarda birlik sağlamak, parti eyleminin yöntem ve biçimlerini mütemediye yetkinleştirmek, iktisadi ve kültürel kuruculukta, toplum hayatının her yanında parti yönetimi düzeyini yükseltmek MDHP'nin çok önemli ödevleridir.»

Parti ve halk, ülkenin daha ileri sanayileşmesi, köy ekonomisinde üretimin makineleşmesi, emekte ve halk ekonomisinin bütün kollarının teknik temelinde mekanizasyon ve otomasyonun artırılması yoluyla sosyalizmin maddi-teknik temelini kurma işini tamamlamayı hedef edinmişlerdir. Ortaya konan ödev, en yakın gelecekte, Moğolistan Halk Cumhuriyetini, sosyalist ekonominin ana kollarının doğru ve faydalı biçimde bağdaşımına dayanan rasyonel üretim ve işleme sanayii yapısına sahip bir endüstriyel-tarım ülkesi haline getirmektir. Bu cümleden olarak, sanayiin termo-energetik, metal işleme ve diğer kollarının da daha ileri geliştirilmesi öngörülmektedir.

MHC'nde köy ekonomisinin maddi-teknik temeli de hızla genişlemektedir. Parti, şimdi, kooperatif düzeninin, yani toprakları ülkenin % 90,3'ünü teşkil eden ve bütün halkın yüzde 55'ini kapsayan Köy Ekonomisi Birliklerinin daha da güçlendirilmesi için büyük çabalar harcamaktadır. KEB'ler ülkede mevcut bütün hayvan toplamının %90'ından fazlasına sahip bulunmakta, toplam et üretiminin %80'inden fazlasını, yapağı üretiminin %70'ini ve süt üretiminin de %50'sini vermektedir. KEB köy ekonomisi ürünleri tedarik kaynağı olarak başta gelmektedir. Parti ve hükümet birkaç KEB'ni bir araya getirmek suretiyle irileştirilmiş işletmeler meydana getirmek ve köy ekonomisi teknik temelini, yani makine ve gereçler donatımını iyileştirmek için etkili tedbirler almaktadır. MDHP Merkez Komitesi VI. Plenum (1969) kararları, makine-hayvanbakımı istasyonlarının KEB'ne devredilmesi ve bunlara bağlı tâmir merkezlerinin güçlendirilmesi bakımından büyük bir önem taşımaktadır.

Halk ekonomisinin gelişmesine ilişkin sorunlar daima partinin gözü önündedir. Netekim, MDHP Merkez Komitesinin V. (1968) ve VIII. (1970) plenumları bu konuda önemli kararlar almıştır. Bu kararlarda, sanayi işletmelerinin kapasitesinden daha iyi faydalanılması, toplumsal üretimin, emek veriminin etkinliğinin artırılması ve ürün maliyetinin azaltılması, işletme hesabının gelişme ve güçlenmesinin devam ettirilmesi, tasarruf rejimi uygulanması ve bu hususta gayet titiz davranılması gereği belirtilmiştir.

Ülkemizde sosyalist mülkiyetin her iki biçiminin (genel halk ve kooperatif mülkiyeti), sınıfların amaç ve çıkarlarının ortaklığı, onların yaklaşmasını yasallıkla şartlamış ve aralarında işbirliğini kuvvetlendirmiştir. Fakat

işçi sınıfının kooperatifleşmiş aratların ve halk aydınlarının esas ekonomik ve politik çıkarlarının uygunluğu bir gerçek olsa da, aralarında açıkça belirgin ayrımlar da vardır. Bu ayrımların dikkate alınması partinin yönetim eylemi bakımından önemlidir.

Parti, MHC'nde toplumsal ilişkilerin gelişmesindeki objektif eğilimleri hareket noktası yaparak, iki biçimde sosyalist mülkiyetin var olmasının şartladığı belirgin ayrımları giderme ve sosyal birliği güçlendirme politikası izlemektedir. Devlet mülkiyetini artırma ve rolünü yükseltmeye, kooperatif mülkiyetini güçlendirme ve genişletmeye, şehir ile köy arasında bağıntıların sağlamlaştırılmasına, kooperatif işletmelerine etraflı devlet yardımının artırılmasına ve halkın yaşantısında maddi ve kültürel koşulları iyileştirmeye ilişkin tedbirlerin hepsi bu amaçlara hizmet etmektedir. Parti, bu temel üzerinde işçi sınıfı ile kooperatifleşmiş aratlar arasında bu sınıfın önderliğinde birliği kuvvetlendirmeyi eyleminin çok önemli bir yönü saymaktadır.

Partinin sosyalist devlet yönetiminde izlediği ana hat, seçim sistemi demokratik prensiplerini geliştirme, devlet, ekonomi ve kültür kuruculuğunun en önemli sorunlarının her bakımdan müzakeresi için olanak yaratma, düzara hesap verme, oylamaya saygı gösterme, toplumsal girişimleri ve aşağıdan yukarı kontrolü kuvvetlendirme vb. çizgisidir.

Bu ihtiyaç da, yığınların politika ve üretim aktivitesini arttırmaya, yaratıcı girişimlerini geliştirmeye, bütün örgüt ve kurumların, parti ve devlet makinesinde bütün halkaların elbirliğiyle ve uyumlu çalışmasını sağlamaya değgin koşullar yaratma gereğinden ileri gelmektedir.

Memleketimizde gerçekleştirilmekte olan sosyalizm kuruluşu sürecinde, devrimle birlikte doğmuş olan meslek birlikleri, devrimci gençlik birliği ve diğer toplumsal örgütler de büyümekte ve güçlenmektedirler. Ekonomik ve kültürel kuruculuk yönetiminde, emekçilerin komünist eğitiminde bu birlik ve örgütlerin rolü giderek arttırılmaktadır.

Partinin politikasını hayata geçirmeyi kendileri için hayati mesele sayan yığınların yaratıcı canlılığı, ülkemizin tüm gelişme devresi boyunca toplumumuzun ilerleme hızının artırılmasına hizmet etmiştir ve etmektedir. Bizde sosyalist yarışmanın en gelişkin biçimi olan sosyalist emek hareketi, halk ekonomisinin bütün dallarında serpilip gelişmiştir. Bu harekette halen 80 bin hamleci eylemedir. Halkın bütün tabakaları toplumsal hayatın yönetimine aktif olarak katılmaktadır. Memleketimizde her kademeden halk hural'larında (2) 17 binden fazla milletvekili, hural'ların daimi komisyonlarında 10 bin kadar üye vardır. Parti, devlet, meslek ve gençlik birlikleri örgütlerine bağlı çeşitli toplumsal kontrol organlarında

(2) Hural: Meclis, sovyet (konsey).

onbinlerce aktivist eylemdir. Sosyalist demokrasi mekanizması gittikçe daha fazla gelişmektedir.

Parti çalışmalarının ana doğrultuları

Parti, yığınların politik önderi ve örgütçüsü sıfatıyla, devlet örgütleriyle toplumsal örgütlerin bağdaşık ve uyumlu çalışmasını sağlamakla, bunların birbirinin yerini almasına yol vermemekle ödevlidir. MDHP, bütün devlet ve yığın örgütlerinin kendi pratik eylemlerinde parti politik hattının esas isteklerini hareket noktası yapmalarını sağlamaya çalışmaktadır.

Göreve bilimsel yaklaşma, ideolojik ve eğitsel çalışma, parti kuruluşunda Leninci norm ve prensipleri gözetme, kadrolara saygı, bütün parti örgütlerinin savaşım yeteneğini ve komünistlerin aktifliğini artırma partinin çok yanlı esas eylemini teşkil etmektedir.

MDHP'nin daima Marksist-Leninist teoriye, toplumsal gelişmenin objektif yasalarını kavramaya, günlük işleri tahlile, somut koşullara ve olanaklara dayanarak çalışması, onun politikasının bilimsel bir temele oturtulduğunu belirtmektedir. Parti bu yolda, bilimin ulaşımları ile yığınların pratik tecrübesini başarıyla bağdaştırmaya çalışmıştır. İşte MDHP, ülkenin kapitalist olmıyan yolda gelişme genel doğrultusunu bu esaslara göre hazırlamış, bu gelişmenin bütün aşamalarının hedef ve ödevlerini tesbit etmiştir.

Sosyalizmin yığınların bilinçli eyleminin sonucu olduğu hükmünden hareket eden MDHP, yalnız kendi üyelerinin değil, aynı zamanda bütün emekçilerin komünist eğitimini ciddi bir uğraşı edinmiştir. Bu eğitimin, ideolojik aralık ve sosyalizme bağlılık ruhunda, Marksist-Leninist öğretisi, yurtveserlik ve proleter enternasyonalizmi ruhunda olması partinin başlıca kaygısıdır. Parti, toplumun bütün üyelerini de, sosyalizme yabancı görüş ve alışkanlıklarla, geçmişin kalıntılarıyla kesin bir mücadele ruhunda eğitmekte, onları bilimsel-ateist bilgilerle donatmaya çalışmaktadır. Bütün bu eylemde parti propaganda ve ajitasyonu, basın, kitaplar, radyo, televizyon, sinema ve tiyatro önemli bir rol oynamaktadır.

Halen memleket nüfusunun yarısından fazlasını 25 yaşına kadarki gençler teşkil ediyor. Bunun için parti yetismekte olan kuşağın eğitimine özel bir önem vermektedir. MDHP, genç kuşağın, parti ve halkın devrimci, savaşçı ve emeksever geleneklerini koruma ve çoğaltıp yaşatma ruhunda yetişmesine dikkat etmektedir.

Kadroların fikrî eğitimini daha iyi örgütlemek üzere bir parti öğrenim sistemi kurulmuştur. Bu sistem, her komüniste, Marksist-Leninist teoriyi kavrama, iç ve uluslararası politika problemlerini etrafılı biçimde öğrenme, kardeş partilerin tecrübesine ilişkin bilgi edinme olanağı vermektedir.

Parti kuruluş ve eylemine ilişkin Lenin prensiplerini ve parti-içi hayat normlarını kayıtsız-şartsız gözeterek hareket etmek, partinin yönetici rolünü arttırmanın esaslarından biridir. MDHP demokratik santralizmi daima tutmuştur ve bugün de tutmaktadır.

Parti politikasının gerçekleştirilmesinde taban örgütleri çok önemli bir rol oynamaktadır. MDHP Merkez Komitesi, ülkenin politik, ekonomik ve kültürel hayatı üzerinde bu örgütlerin sürekli bir etki göstermesini sağlamaya çalışmaktadır. Halk yığınlarıyla sıkı sıkıya bağlı olan parti örgütlerimiz, bütün komünistlerin toplumsal çalışmaya, parti politikasının tesbitine, parti ve devlet organlarının aldıkları kararların yerine getirilmesine aktif olarak katılmalarını sağlamaktadır.

Partinin safları daha da dolgunlaşarak kuvvetlenmektedir. MDHP'nde üye ve aday üye genel sayısı içinde işçilerin nispi payının biteviye artmakta olması dikkate değer. Bu oran 1940 yılında %6,4 kadarken, 1960'ta %26,2'ye çıkmış, 1970 yılında da %29,5'i bulmuştur. Şimdi parti üye ve aday üyelerinin %49,9'u işçiler ve kooperatifçi aratlarıdır. Bütün komünistlerin %59,4'ü maddi üretim alanında çalışmaktadırlar.

MDHP'nin enternasyonalizmi

Partimiz, elli yıllık varlığı boyunca, bütün devrimci güçlerin birlik ve sıkı topluluğunun sağlamlaşması davasına katkıda bulunabilmek üzere ardıcıl olarak mücadele edegelmiştir. Ve bunu yaparken, daima proleter enternasyonalizmi yüce prensiplerini, Lenin'in partisi SBKP ve komünistlerin uluslararası ordusunun diğer kollarıyla kardeşçe dayanışma ve işbirliğini kılavuz edinmiştir.

MDHP'nin programında şöyle denilmektedir: «Parti, diğer komünist ve işçi partileriyle dostluk ve işbirliği, karşılıklı yardım ve destekleme gözetken kardeşçe ilişkiler kurup geliştirmeyi, onlarla ve öteki devrimci güçlerle eylemlerini birleştirerek, emperyalizme karşı, emekçilerin çıkarları için, barış, demokrasi ve sosyalizm için ortak bir savaş yürütmeyi en önemli ödevi saymaktadır.»

Moğolistan Halk Cumhuriyetinin uluslararası durumunun bir hayli sağlamlaşması ve dünyadaki itibarının artması, MDHP'nin izlediği doğru dış politikanın dolaysız sonucudur.

MHC ile diğer sosyalist devletler arasındaki kardeşçe ilişkiler yıldan yıla genişleyip kuvvetlenmekte, Moğol halkının sosyalist sistem ülkeleri halklarıyla dostluğu sağlamlaşmaktadır. Bu bağlar ve ilişkiler, politik, ekonomik, bilimsel-teknik ve kültürel işbirliğinde, halk ekonomisini ve kültürü geliştirme plânlarının Ekonomik Yardımlaşma Konseyi çerçevesinde

ahenkleştirilmesinde, gerek bütünüyle sosyalist cephenin, gerekse onun ayrı ayrı üyelerinin savunma yeteneklerinin arttırılması yönündeki ortak çabalarda ifadesini bulmaktadır.

MHC ile Sovyetler Birliği arasında dostluk ilişkileri ve çok yanlı işbirliğinin gelişmesinde, 1965—66 yıllarında parti-hükümet heyetleri düzeyinde yapılan karşılıklı ziyaretler ve yenilenen dostluk, işbirliği ve karşılıklı yardım antlaşması büyük bir rol oynamıştır. İki memleket arasındaki politik ve kültürel ilişkiler bu antlaşma temeli üzerinde daha da gelişmiştir ve gelişmektedir. Sosyalizm kuruculuğuna maddi-teknik denek ve araç sağlama, kadro yetiştirme gibi MHC'ye g gelen problemlerin çözümünde Sovyetler Birliğinin gittikçe artan ekonomik yardımı paha biçilmez bir rol oynamaktadır. Yüksek vasıflı binlerce Sovyet uzmanı yapıcı çalışmalarımıza canla-başla katılmaktadırlar. Erkek ve kız binlerce gencimiz, Sovyetler Birliğinde yüksek, orta ve özel öğrenim yapmakta, birçoğu da üretimde ve teknik alanında bilgilerini arttırmaktadırlar.

MHC parti ve hükümet heyetinin 1970 Ekimi sonunda Sovyetler Birliğini ziyareti ve tarafların yöneticileri arasında yapılan görüşmeler, iki memleket arasında sarsılmaz Marksizm-Leninizm prensiplerine ve sosyalist enternasyonalizme dayanan işbirliğinin parlak bir yeni belirtisi olmuştur.

Yeni hayatı kurmada tecrübe değişmenin, kardeş partilerin sosyalizmi başarıyla kurma, dünya komünist ve işçi hareketinde sımsıkı birlik sağlama, barış ve demokrasi uğrndaki savaşta elbirliğiyle çaba göstermelerinin MDHP için çok büyük önemi vardır. Bununla ilgili olarak, partimizin diğer kardeş partilerle uluslararası ilişkileri, yani iki ve çok yanlı buluşmalar, heyetler ve enformasyon değiş-tokuşu, görüşmeler ve diyaloglar, partilerin uluslararası danışma toplantısı ve konferanslarına katılmalar bütün boyutlarıyla gelişme gösterecektir.

Bu cümleden olarak, MDHP temsilcileri, komünist ve işçi partilerinin 1957, 1960 ve 1969'daki danışma toplantılarına katılmışlardır.

Partimiz, anti-emperyalist kuvvetlerin ortak savaşına bundan böyle de elinden gelen yardımı yapacak, kardeş partilerle, bütün devrimci glerle uluslararası alanda ortak eylemleri ahenkleştirmeyi amaçlayan iki ve çok yanlı ilişkileri geliştirmeye devam edecektir.

MDHP, dış politika eyleminde, komünist ve işçi partilerinin 1969 danışma toplantısında formüle edilen şu görüşü kılavuz edinmektedir: *«Marksizm-Leninizme, proletarya enternasyonalizmine bağlılık, kendi halkının çıkarlarına, sosyalizm ortak dâvasına fedakârlık ve sadakatle hizmet, komünist ve işçi partilerinin eylem birliğinin etkinliği ve isabetli yönetimi için gerekli şart ve onların tarihsel hedeflerine ulaşmada başarının teminatıdır.»*

Ayın olayları

AHMET SAYDAN

Yurtta

İktidarın üniversite ve fakülte baskınları ile faşist tasarıları kanunlaştırma çabalarını kapsayan emekçilere, devrimci akımlara karşı yıldırma politikası Şubat ayı içinde de devam etti. Aynı zamanda, işçi sınıfının, devrimci aydın ve gençliğin iktidarın faşist tutumuna, sarı sendikacılığa, emperyalizme karşı direnişi de yeni gelişmeler kaydetti.

İşçi hareketi. İstanbul-Kartla'da bulunan Süperlit Boru fabrikasıyla Pancar Motor fabrikasında 302 işçi Türk-İş'e bağlı Metaliş sendikasıyla ayrılıp, DISK'e bağlı Madeniş sendikasına geçtiler. Patronlar, bir yandan idare organlarının, öte yandan da Metaliş sendikası yöneticilerinin de yardımıyla, Madeniş'e geçen işçileri işten çıkardılar. İşçinin sendikasını seçme hakkını, bu şekilde, Türk-İş'e bağlı sendikacıların, resmi organların patronlarla elele çiğnenmeye kalkışmaları, emekçiler arasında haklı bir hiddet uyandırdı. İşçiler, işten çıkarmaları protesto için grev ilân ettiler. Patron ve Türk-İş'e bağlı bazı sendikacıların, toplum polisine fabrikaları abluka ettirmeleri, bir kısım işçi ve sendikacıları gözaltına aldırtmalarına rağmen grev, elbirliğiyle yürütüldüğünden başarıyla sonuçlandı. Patronlar, işten çıkardıkları işçileri tekrar işe almak zorunda kaldılar.

İlk Orman işçileri sendikası kuruldu. Devlet Plânlama Teşkilâtının istatistiklerine göre Türkiye'de halkın % 72'si tarım sektöründe çalışıyor. Tarım sektöründe ise ormancılık önemli bir yer tutuyor. Şubat ayında Ankara'da toplanan «tarımsal iş gücü» seminerinde belirtildiği gibi Türkiye'de 6 milyon 916 bin orman köylüsü var. Yine bu seminerde açıklandığına göre tarımın öteki kollarında olduğu gibi ormanda da ağalar duruma hâkimdir. Orman ağaları bir yandan menfaatlerine uyduğu zaman tarla açmak için ormanları yakarak memleket ekonomisine büyük zararlar vermekte, bir yandan da orman köylülerini ağaç kesme ve tahtacılık işlerinde boğaz tokluğuna çalıştırmaktadırlar. Seminerde açıklandığına göre orman köylüsünün günlük kazancı 114 kuruştur.

Yabancı sermaye, (özellikle Batı Almanya tekelleri) orman işletmeciliğine girmektedir. Yerli işbirlikçiler orman zenginliklerimizin yabancı tekeller

tarafından yağma edilmesinde de dış sermayeye yardım etmektedirler. Bu konuda en faal olan, Demirel biraderlerden Şevket Demirel'dir. Bu şahsın kurduğu (Orma) şirketi Dünya Bankasından Orman İşletmeciliğine ayrılan 16 milyon dolarlık krediyi almıştır. Bu haberi veren Milliyet gazetesinden Engin Ünsal'ın açıkladığına göre, Uluslararası Para Fonu ile işbirliği yapan Dünya Bankası yalnız yabancı sermayenin girmesine imkân veren, bağımsız sendikacılığı yok etmeye çalışan hükümetlerin hâkim olduğu ülkelere kredi açmakta ve bu kredilerin sanayileşmeye yarayan enfastrüktür yatırımlarına harcanmamasını şart koşturmaktadır.

Büyük tekellerin politik ve mali baskı gücünü temsil eden Dünya bankası, Uluslararası Para Fonu gibi büyük finans oligarşisinin ve bu oligarşiye bağlı Türkiye'deki işbirlikçi iktidarın, bağımsız ve devrimci sendikacılığı engelleme gayretlerine rağmen, bu tip sendikacılık orman emekçileri arasında da gelişmektedir. Şubat içinde Kazdağı yöresinde ilk orman işçileri sendikası kuruldu. Sendikayı kuran işçiler ancak örgütlü bir şekilde mücadele ettikleri takdirde başarı kazanabileceklerini belirttiler. Türkiye'de ilk orman işçileri sendikası, gerek orman işçilerinin, gerekse dağınık ve örgütsüz oldukları için haklarını arayamayan, ağaların ve işçi kâhyalarının amansız sömürsüne tâbi olan tarım işçilerinin Türkiye ölçüsünde devrimci sendikacılığın çatısı altında örgütlenmelerine doğru atılmış ileri bir adımdır.

Orman işçilerinin, orman köylülerinin kurtuluşu, toprak reformunun bir kolu sayılan orman reformunun yapılmasına, ulusal bağımsızlık koşulları içinde sanayileşme mücadelesine sıkı sıkıya bağlıdır. Ormanlar, ağaların, yabancı tekellerle yerli aracılardan talanından kurtarılmalı, devletleştirilmelidir. Fakat bu kadarla kalmamalı, devlet ormancılığına bağlı kerestecilik, sellüloz, inşaat ve mobilyacılık gibi sanayi kolları da kurulmalıdır. Orman bölgelerinin kalkınması ancak bu suretle sağlanabilir.

İktidarın milli menfaat anlayışı işte budur. Petrol iş sendikası ile üç yabancı petrol şirketi (Mobil, Şel, Britiş Petroleum) arasında toplu sözleşme müzakereleri başladı. Sendika Başkanı, yabancı şirketlerin işçi gündeliklerine istenen zammı vermeye yanaşmadıklarını, şirket temsilcileri bu tutumlarında direndikleri takdirde genel greve gideceklerini söyledi.

Amerikan ve İngiliz petrol şirketlerinin elinde bulunan Ataş ve İpraş rafinerileri, genellikle dışarıdan getirttikleri ham petrolü işlemektedirler. Getirdikleri ham petrol için gümrük de vermiyorlar. Bu şirketler yerli petrol sanayiinin gelişmesini engellemekle ulusal petrol ve kimya sanayiinin gelişmesini baltaladıkları gibi, dışardan getirttikleri ham petrol ürünlerini yurt piyasasında satarak büyük kârlar sağlamakta ve bu kârlarını da dışarı transfer etmektedirler. Yabancı şirketlerin dışarı transfer ettikleri kârları yılda 150 milyon dolar civarındadır.

Amerikan ve İngiliz şirketlerinin Ataş ve İpraş rafinerisinden elde ettikleri mazut, fuel öyl ve değişik kalitelerdeki benzinin önemli bir kısmı, Amerikan Akdeniz Altıncı Filosu'nun yakıt ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılmaktadır. Kısacası, Ataş ve İpraş gibi Amerikan, İngiliz şirketlerinin rafinerileri aynı zamanda bir askeri ikmal üssü niteliğini de taşımaktadır. Bundan ötürü bu rafinerilerin ve bunları işleten Amerikan, İngiliz şirketlerinin Türkiye'deki her türlü faaliyetlerine son vermek, rafineri, işletme, büro ve satış merkezlerini devletleştirmek ulusal bağımsızlık hareketinin bir yönü olarak belirmektedir.

Yabancı petrol şirketleri temsilcilerinin toplu sözleşme görüşmelerinde sendikaların isteklerini reddetmeleri üzerine 4 Şubatta Petrolişin grevi başladı. Fakat Demirel hükümeti Grev, Lokavt ve Toplu Sözleşme Kanunun'un Amerikadan aktarılan anti-demokratik bir hükmünü uygulayarak Petroliş grevini 30 gün erteledi. Hükümet erteleme kararında «grevin milli menfaatlere aykırı» olduğunu belirtti.

Petroliş Başkanı İsmail Topkar verdiği demeçte bu iddiayı şu gerçekleri dile getirerek çürüttü: «Yabancı şirketler 400 lira ücretle işçi çalıştırmakta, asgari ücreti dahi ödememektedirler. Hayat pahalılığı gittikçe artmaktadır. İşçiyi haklı direnişinde hiçbir kuvvet yıldıramaz.»

Demek oluyor ki iktidar, yabancı petrol şirketlerinin, Türk işçilerini asgari ücretin bile altında bir gündelikle çalıştırmalarını, yani sömürüyü bu derecede aşırı ölçülere ulaştırmalarını milli menfaatlere uygun görüyor, fakat, işçilerimizin bu sömürüye karşı grev haklarını kullanmalarını «milli menfaatlere aykırı» buluyordu.

Esasen Ereğli-Demir Çelik Fabrikası'nda, Keban Barajı inşaatında, İstanbul ve İzmit körfezindeki yabancı sermayenin hâkim olduğu iş yerlerinde iktidar, grev ertelemeleriyle, her zaman yabancı sermayenin çıkarlarını, işçilerimizin haklarından üstün tutmuştur.

Türkiye İşçi Partisi'nin 10'uncu kuruluş yıldönümü. 13 Şubat günü Türkiye İşçi Partisinin 10. kuruluş yılı kutlandı. Ankara'daki kutlama törenine işçi, sendikacı ve aydın olarak 5 binden fazla yurttaş katıldı. TİP Genel Başkanı Behice Boran, büyük tezahüratla karşılandı. Boran konuşmasında özetle şunları belirtti: «Türkiye İşçi Partisi 1961'de 12 sendikacı tarafından kuruldu. Ekim ayında yapılan partinin 4. kongresinde sosyalist strateji zafer kazandı. Biz şimdi rahatlıkla sınıf mücadelesinden, işçi sınıfından bahsediyoruz. Artık kimse, Anayasa sosyalizme açık değildir, diyemiyor. TİP'e yapılan saldırıların artışı güçlendiğimizi gösteriyor. Tasfiye oluyor denen TİP, düşmanlarının karşısına dimdik çıkıyor.

Türkiye İşçi Partisi, kuruluşunun 10. yıldönümünü, emperyalizm ve faşizme karşı, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için Türkiye'de verilen

mücadelenin en ön safında, en tutarlı, en bilinçli ve sürekli mücadeleyi veren politik örgüt olmanın kıvancı içinde kutluyor.»

TİP, gerçekten de, Anayasal bir kuruluş olarak, Türkiye’de emperyalizme, sömürüye karşı halk yığınlarının mücadelesini başarıya ve olumlu sonuçlara ulaştırmak için, öteki devrimci güçlerle beraber şaşmaz bir savaş yürütmektedir. TİP’in on yıllık bu savaşı, onun parlamenter sistemin kaçınılmaz bir parçası olduğu gerçeğini birçoklarına kabul ettirmiştir. Özellikle 1965 seçimlerinde TİP’in on beş kişilik bir grupla Meclise girmesi, sesini Senatoda da duyurması Türkiye’deki işçi hareketi tarihinde çok önemli bir gelişme olarak yer almıştır.

Emperyalizmin ve gerici çevrelerin TİP’e karşı provokasyonları, emekçi yığınları bu partiden uzaklaştırmak şöyle dursun, partinin halk arasındaki etkisini daha da artırmıştır. TİP’in on yıllık varlığı sırasında, kapatılması için, gerici hükümetler tarafından Yargıtay Başsavcılığına üç defa başvurulmuş ve Anayasa Mahkemesinde partinin kapatılması için dava açılması istenmiştir. Anayasaya göre siyasal partileri kaptmak için Anayasa mahkemesinde dava açma yetkisi Yargıtay Başsavcılığıdır. Fakat her defasında da Başsavcılık hükümetlerin bu isteklerini sonuçsuz bırakmıştır.

DISK’in 12. yıldönümü. Şubat ayının 12’sinde de DISK’in 4. kuruluş yıldönümü kutlandı. DISK (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu), Yönetim Kurulu bu münasebetle yayınladığı bildiriye, Türkiye’nin derin bir politik, ekonomik ve sosyal bunalım içinde bulunduğu kaydedildikten sonra şunlar belirtiliyor: «DISK’in kuruluşu ve gelişmesiyle pek çok yargı hataları düzeltilmiş, işçi sınıfını uyutmaya çalışanların kimlikleri ortaya çıkmıştır. Böylece işçi sınıfındaki uyanış yeni bir hız kazanmıştır. İşçi sınıfı gerici güçlerin kanlı saldırılarına, göğüs gererek bunları geriletmektedir. Başta işçi sınıfı, tüm emekçiler, demokratik hak ve hürriyetler uğrunda tek bir cephe halinde mücadele vereceklerdir. DISK, hangi kılıfta olursa olsun hürriyetlerin kaatili faşizme karşı bütün olanaklarıyla savaşıacaktır.»

Bir işçimiz daha öldürüldü. Şubat ayının son gününde Ankara Polis Müdürlüğünde bir cinayet daha işlendi. Hıdır Altınay isiminde genç bir sendikacı işkence altında öldürüldü. Cinayete intihar süsü vermek için Altınay’ın cesedi Polis Müdürlüğünün onuncu katından sokağa atıldı.

Hür-Persen, Teksen, Türk-Sağ-Kur sendikalarıyla Dev-Genç Ankarada ortak bir basın toplantısı tertipleyerek, polisin bu yeni cinayetini şiddetle protesto ettiler, polisin Hıdır’ı işkence altında öldürdüğünü açığa vurdular.

Hıdır Altınay Ali Ağa grevinde bir polis ajanı tarafından öldürülen sendikacı Giritlioğlu kuşağından devrimci bir sendikacıydı. Üyesi olduğu sendika tarafından Hür-Persen, Teksek ve Türk-Sağ-Kur sendikalarını birleştirmekle görevlendirilmişti. Öldürülmesinden birkaç gün evvel bir arkadaşına «bir gün daha yaşadım. Polis peşimi bırakmıyor. Bir kışkırtmaya kurban gitmekten korkuyorum.» demişti.

Anti-komünizm köylelere kadar yaygınlaştırılmaya çalışılıyor. İşçileri Bakanlığı «Önemli İşler Dairesi»nin valilikler kanalıyla kaymakamlıklara gönderdiği bir genelge, gerek basında, gerekse kamu oyunda haklı bir endişe uyandırdı. Çünkü «huzur planı»adını taşıyan bu genelge, anti-komünizmin, devlet organları tarafından köy emekçilerine kadar plânlı bir şekilde indirilmesini hedef ediniyordu. «Huzur plânı»nda İşçileri Bakanlığı, halktan yana bütün reformları ve en başta demokratik bir toprak reformunu savunanları, komünistleri ve öteki yurtseverleri «din elden gidiyor», «çocuklarımız yetimhanelerde büyüyecek», «karılarınız orta malı olacak» gibi en kaba ve en bayağı iftiralarla lekelemeye çalışıyordu. Böylece günden güne geniş emekçi yığınlarını sarmakta olan toprak reformu dahil bütün halkçı devrimleri ve bu devrimleri savunanları halkın gözünden düşürmek, emperyalizmin hegemonyasını, ağa-derbeyi ve işbirlikçiler düzenini sürdürmek için, iktidarın, hükümet organlarında yuvalanan Amerikan emperyalizmi ajanları ile birlikte hareket ettiği görülüyor. Emperyalizm ve onun ortağı iktidar, halka karşı olan bu düzeni ayakta tutabilmek için anti-komünizmi açıktan açığa devlet organları tarafından uygulanan bir taktik haline getirmişlerdir.

Fakat iktidar ve Amerikan emperyalizmi, anti-komünizmi yalnız komünistleri ve onlarla beraber öteki devrimcileri vurmak için kullanmakla yetinmiyor, aynı zamanda Atatürkçüleri de bu silâhla vurmaya çalışıyorlar.

Genel Kurmay Başkanlığı İstihbarat Dairesi'nin Ankara'da subay ve generaller için anti-komünist kurslar açmasının ilk hedefi Silâhlı Kuvvetler'deki yurtsever ve Atatürkçü subay ve generalleri tecrit etmek, orduyu komprador iktidarla emperyalizmin maşası haline getirmektir.

AP milletvekillerinden ve İstanbul «Komünizmle Savaş Derneği» yöneticilerinden İsmail Hakkı Şengüler 22 Şubat tarihinde Meclis kürsüsünden Atatürk'e en ağır hakaretlerle saldırmıştır. Bütün bu olaylar, emperyalizm ve faşizmin elinde artık klâsik bir silâh haline getirilmek istenen anti-komünizmle, komünistlerden Atatürkçülere kadar bütün yurtsever ve anti-emperyalist güçlerin etkisiz bırakılmaya çalışıldığı açıkça görülmektedir.

Şengüler'in Meclis'teki saldırısı bütün yurtsever ve devrimci akımlarda sert tepkilere yol açtığı gibi, CHP'de de derin yankılar uyandırmıştır.

Şengüler'in konuştuğu gün Meclise başkanlık eden Başkan Vekillerinden CHP'li Palaoğlu, Şengülerin bu konuşmasını protesto için Başkan vekilliğinden istifa etmiştir.

İktidar, polis kuvvetlerinden başka Silâhlı Kuvvetleri de kendi çıkarları için kullanıyor. İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi, 15 Şubat günü polis kuvvetleri tarafından işgal edildi. Öğrenciler polisin saldırısına karşı Üniversite özgürlüğünü savunmak için direndiler. Polisle öğrenciler arasında saatlerce süren bir çarpışma oldu. Birçok öğrenci yaralandı, birçoğu da tutuklandı. Fakülte kapatıldı ve polise teslim edildi.

Bu saldırıdan bir kaç gün sonra, 22 Şubatta, polis, Ankara Hacettepe Üniversitesi'ni bastı. Polisle öğrenciler arasındaki çarpışmalar yedi saat sürdü. Polis misli görülmemiş bir vahşetle öğrencilere saldırdı. Hatta coplarla kız öğrencileri kirletmek gibi en iğrenç tecavüzlerde bulundu. Yakalanan öğrenciler, evelden polis tarafından üniversite civarına yerleştirilmiş komandoculara teslim edildi. Birçok öğrenci bir faşist komandolar tarafından linç edilmekten zor kurtuldu. Üniversite yöneticileri de Üniversiteyi polise teslim ettiler. Artık şu gerçek iyice anlaşılmış bulunuyor: Emperyalizme bağlı çevreler, Türkiye'de, büyük tekellere, komprador iktidarına kadro yetiştirmeye dayanan eğitim sistemini ve burjuva ideolojisini gençliğe polis zoru ile kabul ettirmeye çalışmaktadırlar. Fakat yurtsever gençlik, bu zora baş eğmeyeceğini şimdiye kadarki eylem ve direnişleriyle ispat etmiştir.

Bir yandan polisin üniversite ve fakülteleri basması, Ankara ve İstanbul gibi bazı büyük şehirlerde bomba ve dinamitlerin patlatılması, öte yandan da İçişleri Bakanı Menteşeoğlu'nun «bir komünist ayaklanması için yapılan hazırlıklardan söz ederek, kuyruklu yalanlarla kamu oyunu telâşlandırmaya çalışması», bütün bunlar, Türkiye'de açık, çıplak bir faşist diktatörlüğü yerleştirmek, faşist tasarıları parlamentodan geçirmek gibi, ustaları Vaşingtonda bulunan bir plânı, Anayasaya ve parlamentarizme karşı bir komplo, uygulama çabalarından başka birşey değildir.

İktidar, son devalüasyonda beliren enflasyonist tutumu ile, halk yığınlarını yerli, yabancı tekellere talân ettirme, vergi ve fiyat zamları ile halka yüklenme politikacı ile, parlamenter plânda kaydettiği «seçim kazanımları»na rağmen seçmen yığınlarını teşkil eden köy ve şehir emekçilerinden, orta tabakalardan gittikçe tecrit olmaktadır. Bu tecrit arttığı oranda iktidar, evvelâ gizli, açık polise dayanmakta, daha sonra da Silâhlı Kuvvetler'de dayanak aramaya çalışmakta, ve bu gibi dayanaklarla açık bir faşist diktatörlük kurmaya, Anayasasının bütün demokratik hükümlerini çiğnemeye yönelmektedir. İktidarın ve Amerikan emperyalizminin yöntemi olarak uygulanan bu taktik şimdiye kadar bazı ko-

mutanlar eliyle yürütülebilmiştir. Kanlı pazarlar, 15—16 Haziranda işçilerin kurşunlanması, Adana Bossa ve Paktaş fabrikalarında bu gibi olayların tekrarlanması, köy emekçilerinin yeryer zırhlı birlikler ve jandarmalar tarafından kanlı bir teröre tâbi tutulması, Doğuda jet uçuklarının, zırhlı birliklerin Kürt yurttaşlarımıza karşı kanlı bir terörü uygulamak üzere kullanılması, iktidarın, bazı komutanlara yamanması sayesinde mümkün olmuştur.

İstanbul'da sıkıyönetim sırasında subay ve generaller devrimci işçileri ve sendikacıları iktidar hesabına yargılarken veya yine iktidar ve emperyalizm hesabına devrimcilerin zındancılığını yaparken, gerçekte kendi kendilerini, Silâhlı Kuvvetleri, bağımsızlık ilkesini, ordunun inandığı hükümleri, Atatürkçülüğü, 27 Mayıs, Anayasayı halkın ve yurdun can düşmanları hesabına yargılıyor, onların zındancılığını yapıyorlardı. Yurdun bağımsızlık ve egemenliğini savunmak, saldırganlara karşı yurt topraklarını korumak gibi esas hedeflerinden uzaklaşan bazı komutanlara dayanan AP iktidarının, silâhlı kuvvetleri, işçi sınıfına, ulusal bağımsızlık hareketine ve sosyal kurtuluşa karşı kullanma olanaklarının arttığı görülüyor. Oysa halk çocuklarından kurulu ordunun, işçi sınıfının burjuvaziye karşı yürüttüğü mücadeleden tarafsız kalması, halkın, emperyalizme karşı yürüttüğü ulusal kurtuluş savaşında ise, halktan yana ve emperyalizme karşı cephe tutması gerekiyor.

DÜNYADA

İngiltere'de postacılar grevi. 20 Ocakta başlayan İngiltere postacılar grevi Şubat ayında da devam etti. Greve 230 000 posta işçisi katıldı. İngiltere tarihinde ilk defa olarak posta işçileri bu şekilde genel bir grev uyguladılar. Postacılar, gündeliklerinin artırılması, çalışma şartlarının düzeltilmesi ve sosyal haklarının tanınması gibi istekler ileri sürmekle kalmadılar. Posta işçileri Sendikası bu grevle, aynı zamanda, grev hakkını kısıtlamak maksadıyla hükümetin hazırladığı bir kanunun tasarısının Meclisten geçirilmesini önlemek amacını güttü.

İngiliz hükümeti kanuni formaliteleri tamamlamadan başlatılan ve hükümet tarafından «vahşi» diye adlandırılan grevleri engellemek maksadıyla bir tasarı hazırlamıştır. Gerek İngiliz İşçi Partisiyle bütün sendikalar, gerekse liberal kamu oyu Muhafazakâr İngiliz hükümetinin bu tasarısını grev hakkına bir tehdit saymış ve tasarıya şiddetle cephe almışlardır.

İtalya'da grevler. İtalya'da Napoli şehrinde 40.000 makine yapım işçisi, Milâno'da ise aynı iş koluna bağlı 30.000 işçi hem gündeliklerinin

artırılması için, hem de faşist örgütlerin eylemlerini protesto maksadıyla grev ilân etmişlerdir.

Roma'da değişik bölgelerden gelen on binlerce topraksız köylü ve tarım işçisi büyük bir gösteri yapmışlardır. Topraksız köylülerle tarım işçileri «yaşasın toprak reformu», «köylüler açlıktan ölmek istemiyor» yazılı pankartlar taşımışlardır.

Şili'de. La Serena şehrinde Şili Sosyalist Partisi'nin 23. Kongresi yapılmıştır. Şili Cumhurbaşkanı Salvador Allende bu partinin yöneticilerinden biridir. Bilindiği gibi Şili Sosyalist Partisi geçen yıl genel seçimlerle iktidarı ele alan Halk Cephesi'ne dahil partilerden biridir. Halk Cephesi'ne Sosyalist partisinden başka, Komünist, Radikal, Sosyal Demokrat partileri ile daha başka sol örgütler dahildir.

Halk Cephesi'nin, anti-emperyalist ve sosyal adaletten yana ulusal-demokratik bir programı vardır. Bu program gereğince Cepheye dahil partilerden kurulan hükümet, bütün yabancı tekellerin Şili'deki işletmelerini devletleştirecek, bunların verimli bir şekilde işlemelerini sağlayacak, uzun yıllar süren emperyalist ve işbirlikçi zümrenin sömürüsü yüzünden korkunç bir sefalet içinde olan geniş emekçi yığınları yararına sosyal tedbirler alacak, ulusal bağımsızlığı güçlendirecek, sosyal kalkınmayı sağlayacaktır.

Halk Cephesi hükümeti, ilk iş olarak büyük Amerikan bakır tekellerinin elinde bulunan zengin bakır maden ve işletmelerini devletleştirme tedbirlerini almaya başlamıştır. Fakat bu devletleştirme, bir yandan, madenlerin verimli bir şekilde işletilmesini, ürünleri için sürüm pazarları bulunmasını, öte yandan da, büyük bakır tekellerinin sabotajlarını boşa çıkaracak tedbirlerin alınmasını gerektiriyor. Her iki sorun için de Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist ülkeler halkçı Şili hükümetinin imdadına koştular. Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist ülkeler büyük bakır işletmelerinin verimli bir şekilde çalışmaları için gereken uzman ve kredileri sağlayacaklarını, bir yandan da, ürünün önemli bir kısmını satın almaya hazır olduklarını bildirdiler. Emperyalist bakır tekellerinin Şili ekonomisini baltalamak, ekonomik ve politik bunalımlar yaratarak ilerici hükümeti devirmek, ajanlarını tekrar işbaşına getirmek için manevra çevirme olanakları, bu suretle daraltılmış olmaktadır.

Güney Viyetnam Halk Kurtuluş Ordusu on yaşında. 15 Şubat'ta Güney Viyetnam Halk Kurtuluş Ordusunun onuncu kuruluş yıldönümü kutlandı. Yurtlarının kurtuluşu uğrunda Amerikan emperyalistlerine ve Saygon

kukla hükümetine karşı sürdürdüğü savaş sırasında Halk Kurtuluş Ordusu gelişti ve büyüdü. Bazı kaynakların verdiği haberlere göre, Güney Viyetnam Halk Kurtuluş Ordusu bir milyondan fazla savaşçıyı saflarında toplamaktadır. Kurtuluş Ordusu, muntazam bir ordu teşkilâtı kurabilmiş, birliklerini en modern silâhlarla donatmayı, en kuvvetli emperyalist devlete karşı savaşın başarıya ulaşabilmesi için savaşçılarını modern taktik ve stratejik bilgilerle eğitmeyi başarmıştır.

Sovyetler Birliği Merkez İstatistik Dairesinin Sekizinci Beş Yıllık Plânın son yılı olan 1970'e ait rakamları yayınladı. 1970 yılı içinde Sovyetler Birliği'nin milli gelirinde artış %8,5 oranındadır. Bu artışın %85'i emek verimliliğinin artması sayesinde elde edilmiştir. Emek verimliliği sanayide %7, tarımda %11 artmıştır. 1970 yıllık plânı sanayi üretiminde %6,3 bir artışı öngörüyordu. Halbuki %8,3'e ulaşıldı. Kültürel ve ev işlerinde kullanılan eşya üretiminde %13 artış kaydedildi. Üretim araçları yapım sanayiine de büyük bir hız verildi. Kimya ve petro-kimya sanayiinde artış %12, makine inşaatında %11'dir. En yüksek artış âlet, otomasyon ve kumanda sistemleri üretiminde kaydedildi: %21.

1970 yılında 740 milyar kilovat saat elektrik, 353 milyon ton petrol ve 200 milyar m. küp tabii gaz, 116 milyon ton çelik, 1.672.000 ton plâstik ve sentetik elyaf, 95,2 milyon ton çimento üretildi. Bir yıl içinde aşağı yukarı 3 000 yeni model makine ve 1 000 kadar yeni âlet yapıldı.

Tarımda üretim 1970 yılında global olarak %8,7 arttı. Tahıl ve pamuk üretimi Sovyetler Birliği tarihinde görülmemiş bir dereceye ulaştı. Devlet silolarına 73 milyon ton zahire teslim edildi. Et, süt, yumurta ve yün üretimi de bu oranda arttı. Tarımdaki bu gelişme, tarımı makineleştirmenin, toprak verimliliğini çeşitli yollardan artırmanın bir sonucudur. Bu alandaki büyük eylemler arasında, 400.000 hektar arazinin sulanmasını, 800.000 hektar bataklığın kurutulmasını ve tarıma elverişli duruma getirilmesini de saymak gerekmektedir.

Sovyet ekonomisinin 1970 yılında önemli bir gelişme göstermesinin bir nedeni de, enfastrüktür nitelikteki kuruluş ve işletmelerin daha büyük ölçüde yaygınlaştırılmasıdır. Geçen yıl 400 büyük fabrika, elektrik merkezi ve maden ocakları işletmeye açılmıştır.

Bu gelişme sayesinde Sovyetler'de adam başına düşen gerçek (safi) gelir %5,2 arttı. Devlet mağazalarında ve kooperatiflerde perakende satışlarda %7,4 bir artma oldu. Bu fazla salı, et ve etli maddelerde %6, yumurtada %18, şekerli maddelerde %10, ayakkabıda %7,5 buzdolabında %15, sebze ve meyveda %6—18 dir. Buna karşılık ekmek ve unlu madde-

lerde artış $\frac{0}{0}1$ civarındadır. Bu durum, beslenme sisteminde önemli ve olumlu bir değişikliğin meydana geldiğini göstermektedir.

Geçen yıl şehir ve köylerde 2.280.000 yeni apartıman dairesi inşa edildi, 1.700.000 yüksek veya özel teknik okul mezunu ulusal ekonomiye katıldı. Harpten sonraki dönemde bu kadar uzman, ancak beş yıl içinde yetiştiriliyordu. Bilim adamlarının sayısı da son on yıl içinde 600.000 artarak 930.000'e ulaştı.

Ekonomi konusunda şu gerçeği de belirtmek gerekmektedir: Önceki yıllarda olduğu gibi 1970'te de Sovyetler Birliği'nde işsizlik diye birşey görülmemiştir. Tamamen aksine, ekonominin hızla gelişmesi sonucunda sanayiın birçok kollarında el emeği sıkıntısı bile duyulmaktadır.

Sayın Okuyucular

«Yeni Çağ» dergisi, bildiğimiz gibi, komünist ve işçi partilerinin teori ve enformasyon dergisi olan «Barış ve Sosyalizm Problemleri»nin Türkçe yayınıdır. «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin adından da anlaşılacağı üzere, her sayıda, dünya barışının korunması ve sağlamlaştırılması sorunlarıyla birlikte, sosyalizm uğrunda uluslararası çapta yürütülen savaşın çeşitli aktüel sorunları, ulusal kurtuluş hareketinin ortaya attığı problemler ele alınarak, Marksizm-Leninizmin bilimsel dünya görüşü açısından aydınlatılmakta, kapitalizm ve emperyalizmin ekonomik, sosyal, politik ve ideolojik bunalımlarının iç yüzü açıklanmaktadır.

«Yeni Çağ», bu problemlerden başka, «özel sayfalarında» Türkiye Komünist Partisi'nin çalışmalarını yansıtmakta, memleketimizin tarihsel gelişmesinin ortaya çıkardığı sorunlara en doğru çözüm yolunu bulmaya çalışmaktadır.

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Ve biz, bunları elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okuyucularımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını yazarken titizlik göstermelerini rica ederiz. Çünkü bu numaralarda ve genellikle adreste küçük bir hata, derginin elinize geçmesini engellemektedir. Sonra, adres değiştirtince, yeni adresinizi bize derhal bildirmeniz gerekir.

Dergiyi arkadaşlarınız arasında da tanıtmak ve okutmakla ulusal ve sosyal kurtuluş dâvamızın saflarına yeni savaşçılar kazandırmış olursunuz.

Dergiye henüz abone olmayanlar, arzu ettikleri takdirde, dış kapaktaki adresimize bir mektup yazarak isteklerini bildirebilirler.

Bundan başka, aşağıdaki kitapları edinmek isteyenler de bu dileklerini bir mektupla adresimize yazabilirler:

1. *Dâva ve müdafaa* (1951 tevkiflerinde Türkiye Komünist Partisi yönetiminin başında bulunan *Zeki Baştımar*'ın Askeri Mahkeme önünde yaptığı müdafaa)
2. *Sovyetler Birliği Komünist Partisinin programı*
3. *Nazım Hikmet, Bütün eserleri*. Şimdiye kadar 7 cilt çıkmıştır.
4. *Bilimsel Komünizm*
5. *Lenin* (biyografisi)
6. *S. Üstüngel*'in Sovyetler Birliği'ni anlatan «*Güneşli dünya*» adlı eseri
7. *Ahmet Saydan*'ın, Alman ulusunun sosyalist devletini bütün yönleriyle aydınlatan «*Alman Demokratik Cumhuriyeti*» adlı eseri
8. *Büyük Oktobr 50 yaşında*

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Paris Komünü	
1871 1971	73
Paris Komün'ünün yüzüncü yıldönümü dolayısıyla Prag'da yapılan teorik konferansta Fransız Komünist Partisi Politbüro üyesi Jak Düklo'nun konuşması ve bu konuşma üzerindeki tartışmalar	74
<i>Bugünkü Sovyetler Birliği</i>	
Sosyal ve kültürel ilerleme	113
<i>Salangamin Dugersuren</i>	
Mogolistan Halkının öncüsü	132
Özel sayfalar	
<i>Ahmet Saydan</i>	
Bu ay: yurtta ve dünyada	142

«Yeni Çağ» — Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6,
Thákurova 3,
Tschechoslovakai (Çehoslovakai)

Fiyatı 1 lira